HG 560/2022

pentru aprobarea Strategiei Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2022—2027

Publicată în MOR 450/450 bis din 5.05.2022

În temeiul art. 108 din Constituția României, republicată, și al art. 25 lit. e) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2019 privind Codul administrativ, cu modificările și completările ulterioare,

Guvernul României adoptă prezenta hotărâre.

Art. 1 Se aprobă Strategia Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2022—2027, prevăzută în anexa care face parte integrantă din prezenta hotărâre.

Art. 2 Finanțarea necesară punerii în aplicare a planurilor de măsuri prevăzute în Strategia Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2022—2027 se realizează de către fiecare instituție sau autoritate publică responsabilă pentru implementare, din bugetul propriu, atât prin programele de interes național derulate de instituțiile cu atribuții în implementarea măsurilor din strategie, cât și prin contribuția proprie a autorităților locale și județene și din fonduri europene.

Art. 3 La data intrării în vigoare a prezentei hotărâri se abrogă Hotărârea Guvernului nr. 18/2015 pentru aprobarea Strategiei Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2015—2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 49 din 21 ianuarie 2015, cu modificările ulterioare.

PRIM-MINISTRU
NICOLAE-IONEL CIUCĂ

Contrasemnează:
Secretarul general al Guvernului,
Marian Neacșu
Președintele Agenției Naționale pentru Romi,
Iulian-Costel Paraschiv
Ministrul sănătății,
Alexandru Rafila
p. Ministrul afacerilor interne,
Raed Arafat,
secretar de stat
Ministrul educației,
Sorin-Mihai Cîmpeanu
Ministrul dezvoltării, lucrărilor publice și administrației,
Cseke Attila-Zoltán
Ministrul finanțelor,
Adrian Câciu
Ministrul muncii și solidarității sociale,
Marius-Constantin Budăi
p. Ministrul culturii,
Diana-Ștefana Baciuna,
secretar de stat
p. Ministrul familiei, tineretului și egalității de șanse,
Domnica-Doina Pârcălabu,
secretar de stat
p. Ministrul investițiilor și proiectelor europene, interimar,
Dan Dumitrescu,
secretar de stat
Ministrul agriculturii și dezvoltării rurale,
Adrian-Ionuț Chesnoiu
Ministrul afacerilor externe,
Bogdan Lucian Aurescu
Ministrul antreprenoriatului și turismului,
Constantin-Daniel Cadariu

București, 28 aprilie 2022
Nr. 560

STRATEGIA GUVERNULUI ROMÂNIEI

DE INCLUZIUNE

A CETĂŢENILOR ROMÂNI APARŢINÂND

MINORITĂŢII ROME

PENTRU PERIOADA 2022-2027

Cuprins

Index de abrevieri
1. Introducere
2. Viziune
3. Priorități, politici și cadrul legal existente.
4. Analiza contextului și definirea problemelor
4.1 Analiza contextului
4.1.1 Locuire
4.1.2 Infrastructură
4.1.3 Educație
4.1.4 Ocupare
4.1.5 Sănătate
4.1.6 Identitate, tradiții și patrimoniul cultural al minorității rome. Reconcilierea cu trecutul și recunoașterea sclaviei, a Holocaustului și asimilării romilor
4.1.6.1 Identitate, tradiții și patrimoniul cultural al minorității rome
4.1.6.2 Problematica reconcilierii cu trecutul și recunoașterea sclaviei, a Holocaustului și asimilării romilor
4.1.7 Combaterea discriminării și a atitudinilor antirome
4.1.8 Concluzii privind contextul actual
4.2 Definirea problemelor
4.2.1 Asigurarea și garantarea drepturilor civile
4.2.1.1. Locuire
4.2.1.2 Infrastructură
4.2.1.3 Educație
4.2.1.4 Ocupare
4.2.1.5 Sănătate
4.2.2 Asigurarea și garantarea dreptului la identitate
5. Obiectivele Strategiei
6. Programe – direcții de acțiune
7. Indicatori
8. Rezultate așteptate
9. Implementare, monitorizarea și evaluarea
9.1 Instituții responsabile
9.2 Instituții responsabile. Mecanismul de implementare
9.2.1. Coordonarea implementării Strategiei
10. Procedurile de monitorizare și evaluare a implementării strategiei. Raportarea stadiilor de implementare
10.1 Monitorizarea Strategiei

10.2 Evaluarea Strategiei

10.3 Raportarea stadiilor de implementare a Strategiei

10.4 Revizuirea Strategiei aferentă perioadei 2022-2027

11. Implicații bugetare și sursele de finanțare
12. Implicații asupra cadrului juridic
13. ANEXE

Anexa 1 – Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 1 – Îmbunătățirea condițiilor de locuire a membrilor comunităților vulnerabile cu romi

Anexa 2 – Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 2 – Asigurarea accesului cetățenilor români de etnie romă la un sistem de educație incluzivă de calitate

Anexa 3 – Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 3 – Creșterea gradului de ocupare a romilor în concordanță cu cerințele pieței în sensul evoluției profesionale a acestora

Anexa 4 – Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 4 – Îmbunătățirea stării de sănătate a membrilor comunităților vulnerabile cu romi

Anexa 5 – Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 5 – Susținerea cercetării, conservării și promovării patrimoniului cultural rom și a identității culturale rome

Anexa 6 – Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 6 – Măsuri specifice: Combaterea discriminării, a discursului și atitudinilor antirome generatoare de discurs incitator la ură sau infracțiuni motivate de ură

Anexa 7 - Cadrul instituțional de implementare a Strategiei

Index de abrevieri

ANR – Agenția Națională pentru Romi
BJR – Biroul Județean pentru Romi
CE – Comisia Europeană
CMR – Comisia Ministerială pentru Romi
CIIMES – Comitetul Interministerial de Monitorizare și Evaluare a Strategiei
CNCD – Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării
CNCR-RK – Centrul Național de Cultură a Romilor – Romano Kher
DRI – Departamentul pentru Relații Interetnice
GLT – Grup de Lucru Tematic
MADR – Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale
MAE – Ministerul Afacerilor Externe
MAI – Ministerul Afacerilor Interne
MAT – Ministerul Antreprenoriatului și Turismului
MC – Ministerul Culturii
MDLPA – Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației
MEDU – Ministerul Educației
MFTES – Ministerul Familiei, Tineretului si Egalității de Șanse
MF – Ministerul Finanțelor
MIPE – Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene
MJ – Ministerul Justiției
MMSS – Ministerul Muncii și Solidarității Sociale
MS – Ministerul Sănătății
ONG – Organizație/Organizații Nonguvernamentale
PNCR – Punctul Național de Contact pentru Romi
SGG – Secretariatul General al Guvernului
Strategia – Strategia Guvernului privind incluziunea cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2022-2027
VMG – Venitul Minim Garantat
UAT – Unitate Administrativ Teritorială
UE – Uniunea Europeană
UIS – Unități de Incluziune Socială

1. **Introducere**

Reafirmând dreptul cetățenilor români aparținând minorității romilor de a participa activ la elaborarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea politicilor publice la nivel județean și național, referitoare la îmbunătățirea situației membrilor comunităților vulnerabile;

Urmărind respectarea celor *10 principii de bază comune*[1] privind incluziunea romilor, principii prezentate în cadrul reuniunii Platformei europene pentru incluziunea romilor de la Praga din 24 aprilie 2009 și promovate de Consiliul de miniștri responsabili de afacerile sociale din Statele Membre ale UE;

Având în vedere prevederile formulate în Pilonul European al Drepturilor Sociale (adoptat de Consiliul UE, Parlamentul European și Comisia Europeană în noiembrie 2017)[2];

Luând în considerare concluziile Raportului Comisiei Europene privind Semestrul European 2019, referitoare la evaluarea progreselor înregistrate în aplicarea reformelor structurale, prevenirea și corectarea dezechilibrelor macroeconomice, precum și rezultatele bilanțurilor aprofundate efectuate în temeiul Regulamentului (UE) nr. 1176/2011[3];

Ținând cont de concluziile Raportului elaborat în 2019[4] de Comisia Europeană privind punerea în aplicare a strategiilor naționale de integrare a romilor, care prezintă recomandările de care Statele Membre trebuie să țină seama în procesul de revizuire a politicilor pentru romi în viitoarele strategii naționale de incluziune a romilor;

Susținând Concluziile Conferinței la Nivel Înalt privind Cadrul UE al Strategiilor Naționale pentru Incluziunea Romilor, organizată în marja Președinției române a Consiliului UE, în martie 2019, concluzii prezentate tuturor Statelor Membre în Consiliul EPSCO[5];

Luând în considerare faptul că Regulamentul privind prevederile comune (CPR) privind politica de coeziune a UE pentru perioada 2021-2027 stabilește un set de *condiții favorizante* tematice și orizontale. Spre deosebire de condiționalitățile *ex-ante* specifice cadrului financiar multianual 2014-2020, actualele *condiții favorizante* trebuie să fie aplicate și monitorizate pe parcursul întregii perioade de programare financiară multianuală. De asemenea, de îndeplinirea acestora va depinde posibilitatea decontării de către Comisia Europeană a cheltuielilor Statului Membru, care cad sub incidența obiectivelor specifice și sunt în legătură cu respectivele *condiții favorizante*. Astfel, una dintre condiții se referă la *existența unei strategii naționale de integrare a romilor* (SNIR). Pentru îndeplinirea acesteia, SNIR trebuie să conțină, respectiv să abordeze următoarele patru criterii, monitorizate de Comisia Europeană:

1. măsuri destinate să accelereze integrarea romilor, să prevină și să elimine segregarea, luând în considerare dimensiunea de gen și situația tinerilor romi și să stabilească valori de bază, precum și obiective de etapă și ținte măsurabile;

[1] https://op.europa.eu/ro/publication-detail/-/publication/7573706d-e7c4-4ece-ae59-2b361246a7b0
[2] https://ec.europa.eu/commission/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_ro
[3] https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/2019-european-semester-country-report-România_ro.pdf
[4] COM (2019) 406 final https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2019/RO/COM-2019-406-F1-RO-MAIN-PART-1.PDF
[5] Employment, Social Policy, Health and Consumer Affairs Council. https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7003-2019-INIT/en/pdf

2. modalități de monitorizare, evaluare și revizuire a măsurilor de integrare a romilor;
3. modalități de luare în considerare a aspectelor legate de incluziunea romilor la nivel local și regional;
4. modalități pentru a se asigura că elaborarea, implementarea, monitorizarea și revizuirea se desfășoară în strânsă cooperare cu societatea civilă romă și cu toate celelalte părți interesate relevante, inclusiv la nivel regional și local.

În acest sens, în îndeplinirea acestei *condiții favorizante*, Guvernul României a elaborat Strategia *Guvernului privind incluziunea cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2022-2027* (denumită în continuare *„Strategia")* trebuie să asigure un cadru de acțiune convergent, care să fie ușor de înțeles și aplicat, atât la nivel național, prin intermediul diverselor politici sectoriale sau orizontale relevante, cât și la nivel subsidiar – prin integrarea sau preluarea măsurilor relevante în cadrul strategiilor de dezvoltare regională, județeană și locală. De asemenea, pentru asigurarea unei implementări reziliente a Strategiei, anual sau de câte ori va fi nevoie, Guvernul României va proceda la revizuirea și actualizarea acesteia, în corelare cu *Cadrul european pentru strategiile privind incluziunea si egalitatea post-2020*, intrat în exercițiu în 2021, cu *Recomandarea Consiliului Uniunii Europene privind egalitatea, incluziunea și participarea romilor (2021/C93/01)* și în funcție de datele suplimentare care vor fi furnizate de Recensământul populației și locuințelor ce va fi realizat de Institutul Național de Statistică în 2022;
Apreciind importanța existenței unui cadru partenerial, Agenția Națională pentru Romi (ANR), cu participarea activă și în strânsă colaborare cu:

- Punctul Național de Contact pentru Romi, din cadrul MIPE (PNCR)
- Autoritățile relevante implicate la nivel național/județean/local;
- Consiliul Consultativ al Agenției Naționale pentru Romi;
- Societatea civilă;
- Lideri formali și informali ai comunităților de romi din România,

inițiază prezenta **Strategie a Guvernului României de Incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2022-2027.**

2. Viziune

Prezenta Strategie este una intersectorială, ce face legătura cu principalele documente rezultate din Semestrul European 2020[6], respectiv cu Strategia Anuală privind Dezvoltarea Durabilă[7], Raportul de Țară[8] și Recomandările Specifice de Țară[9], precum și cu Programul Național de Reformă 2019 (PNR)[10] și cu Programul de Guvernare, februarie 2020[11].
Strategia răspunde exigențelor următoarelor documente programatice:

- Cadrul UE al Strategiilor Naționale de Incluziune a Romilor pentru perioada 2021-2030;
- Recomandarea Consiliului Uniunii Europene privind egalitatea, incluziunea și participarea romilor (2021/C93/01);
- Concluziile Consiliului privind redresarea, reziliența și durabilitatea sectoarelor culturale și creative (2021/C 209/03);

[6] http://www.mae.ro/node/47936
[7] http://www.mae.ro/sites/default/files/file/anul_2020/pdf_2020/asgs_2020_ro.pdf
[8] https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/2019-european-semester-country-report-romania_ro.pdf
[9] http://www.mae.ro/node/48037
[10] https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2019-european-semester-national-reform-programme-romania_ro.pdf
[11] https://cmedia.romaniatv.net/other/202002/program-guvernare-pnl-2020_76339500.pdf

- Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă (ONU)[12];
- Legea nr. 2/2021 privind unele măsuri de prevenire și combatere a antițigănismului;
- Legea asistenței sociale nr. 292/2011, cu modificările și completările ulterioare;
- Legea nr. 282/2007 pentru ratificarea Cartei europene a limbilor regionale sau minoritare, adoptată la Strasbourg la 5 noiembrie 1992;
- Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativa pentru elaborarea actelor normative, republicată, cu modificările și completările ulterioare;
- Ordonanța Guvernului nr. 137/2000, republicată în 2007, cu privire la prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare;
- Hotărârea de Guvern nr. 523/2016 pentru modificarea și completarea Regulamentului privind procedurile de elaborare, monitorizare și evaluare a politicilor publice la nivel central, aprobat prin H.G. nr. 775/2005;
- Hotărârea de Guvern nr. 539/2021 privind aprobarea Strategiei naţionale pentru prevenirea şi combaterea antisemitismului, xenofobiei, radicalizării şi discursului instigator la ură, aferentă perioadei 2021-2023;
- Strategia națională pentru dezvoltare durabilă (Orizonturi 2013-2020–2030);
- Strategia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă 2021-2027 și Planul de acțiuni pentru perioada 2021-2027, aprobată prin H.G. nr. 558/2021;
- Strategia Națională privind Incluziunea Socială și Reducerea Sărăciei pentru perioada 2022-2027 și Planul de acțiuni aferent acesteia;
- Planul Strategic Instituțional 2018-2021 pentru Ministerul Muncii și Justiției Sociale[13];
- Planul Strategic Instituțional 2018-2021 pentru Ministerul Educației Naționale[14].

De asemenea, prezenta Strategie ține seama de rezultatele înregistrate prin implementarea următoarelor strategii naționale:

- Strategia privind incluziunea socială și reducerea sărăciei pentru perioada 2015-2020, aprobată prin H.G. nr. 383/2015 și Planul de acțiuni aferent acesteia;
- Strategia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă 2014-2020;
- Strategia educației și formării profesionale din România pentru perioada 2016–2020;
- Strategia privind reducerea părăsirii timpurii a școlii 2014-2020;
- Strategia Națională de învățare pe tot parcursul vieții 2015 -2020;
- Strategia Națională pentru protecția și promovarea drepturilor copilului.

La baza Strategiei stau cele 10 *principii de bază comune privind incluziunea romilor*, enunțate de societatea civilă romă și promovate de instituțiile Uniunii Europene, respectiv:

1. ***Politici constructive, pragmatice şi nediscriminatorii*** – Strategia urmărește promovarea politicilor publice sectoriale și orizontale care să se bazeze pe abordarea incluzivă a cetățenilor români aparținând minorității rome. Astfel, prin

[12] https://www.mae.ro/node/35919
[13] Plan Strategic Instituțional 2018-2021 pentru Ministerul Muncii și Justiției Sociale (actualizat în 2018) - http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/MMJS/Minister/11_09_2018_PSI_actualizat2018_aprobat.pdf
[14] Plan Strategic Instituțional 2018-2021 pentru Ministerul Educației Naționale - https://sgg.gov.ro/new/wp-content/uploads/2018/09/PSI-MEN-RO-30-aug.-2018.pdf

intermediul unor măsuri nediscriminatorii și orientate către respectarea demnității umane, politicile publice trebuie să conducă la obținerea unui cadru constructiv și sustenabil de diminuare a stărilor de vulnerabilitate a grupului țintă;

2. ***Elaborarea politicilor şi programelor de incluziune a romilor în baza unor evidențe robuste*** – în conceperea Strategiei s-a urmărit pe cât de mult posibil utilizarea unor date realiste colectate, prelucrate și analizate în baza unor metodologii adecvate specifice monitorizării și evaluării politicilor publice. Implementarea Strategiei se va baza pe dezvoltarea și aplicarea unui mecanism robust, transparent și participativ de monitorizare și de evaluare. Aplicarea acestui mecanism va conduce la consolidarea dimensiunii de reziliență a strategiei, prin revizuirea măsurilor de incluziune a romilor;
3. ***Abordarea explicită, dar nu exclusivă*** – Strategia urmărește alocarea de resurse către membrii comunității rome care au cel mai mare nevoie de sprijin pentru a deveni cetățeni activi, contribuitori în mod net la dezvoltarea socio-economică și culturală a României și Uniunii Europene. În acest sens, obiectivele și măsurile avute în vedere sunt ordonate conform actualelor priorități de intervenție specifice comunităților rome. Cu toate acestea, Strategia nu trebuie să fie interpretată ca o strategie unică, exclusivă, ci mai degrabă aceasta este menită să genereze un cadru convergent de acțiune la nivel național, regional și local. Astfel, măsurile prevăzute în Strategie sunt complementare celorlalte strategii sectoriale sau orizontale, stabilind niște linii directoare pentru cele de la nivel subsidiar (nivelul județean, local);
4. ***Vizarea abordării integratoare*** - Strategia este un angajament al Guvernului, conceput și aplicabil pe domenii de responsabilitate sectorială într-o manieră orizontală și complementară, ce asigură implicarea părților interesate în procesul decizional și în procesul de implementare a măsurilor cuprinse în Strategie;
5. ***Utilizarea instrumentelor Uniunii Europene*** – în elaborarea ghidurilor solicitantului și în procesul de implementare a programelor operaționale, MIPE va evidenția intervențiile dedicate comunităților cu romi și persoanelor vulnerabile de etnie romă, în cadrul intervențiilor care se adresează persoanelor vulnerabile, în conformitate cu prevederile regulamentelor care guvernează fondurile europene și în acord cu specificul și scopul fiecărui apel de finanțare.

6. ***Implicarea autorităților regionale şi locale*** - Implementarea Strategiei va urmări punerea în aplicare a principiului subsidiarității. Aceasta se va realiza conform partajării competențelor specifice dintre instituțiile și autoritățile publice centrale și cele locale și va urmări asigurarea luării deciziilor cât mai aproape de cetățean. De asemenea, se va urmări ca în strategiile de dezvoltare regională, județeană și locală să se dezvolte obiective și măsuri dedicate incluziunii romilor;
7. ***Implicarea societății civile*** - pentru atingerea obiectivelor strategiei, autoritățile centrale, județene și locale vor implica societatea civilă reprezentată la nivel național și local, precum și alți parteneri publici și/sau privați. Se va urmări asigurarea atât a unui nivel ridicat de transparență, cât și a stimulării/motivării inițiativelor de consolidare a capacităților de reacție rapidă și complementară în situațiile de urgență;
8. ***Participarea activă a romilor*** – elaborarea, implementarea, monitorizarea, evaluarea și revizuirea politicilor și programelor publice care au incidență asupra romilor să se realizeze cu participarea reprezentanților comunităților rome astfel încât să se respecte principiul „*nimic întreprins pentru romi, fără participarea romilor*”;

9. ***Abordarea interculturală*** - Strategia vizează promovarea educației interculturale, încurajând astfel cunoașterea specificității culturii romilor și stimularea interacțiunii între cultura majoritară și cea a romilor, precum și între culturile celorlalte minorități din România și cea a minorității rome;
10. ***Conștientizarea dimensiunii de gen*** - Strategia accentuează faptul că există un rol central al femeilor în cadrul minorității rome, prin încurajarea și asigurarea participării femeilor și fetelor rome la educație și calificare superioare, precum și îmbunătățirea ratei de ocupare a acestora, în ocupații care să corespundă propriilor aspirații și să permită, totodată, implicarea lor nemijlocită în educația copiilor și în alte activități care asigură creșterea nivelului de bunăstare a familiilor, coeziunea familială și dezvoltarea generațiilor viitoare.

Viziunea care stă la baza Strategiei se axează pe instituirea unei abordări orientate către obținerea de rezultate durabile în timp referitoare la incluziunea cetățenilor români aparținând minorității rome, prin ajustarea rezilientă, particularizată a măsurilor de sprijin, de îndrumare și de motivare.
Astfel, viziunea prezentei strategii urmărește perspectiva următoarelor direcții strategice principale:

1) **Consolidarea dimensiunii cetățeniei active** a grupului reprezentat de cetățenii români aparținând minorității rome, cu accent pe cei aflați în situație de vulnerabilitate, ținând seama de diversitatea și particularitățile diversității neamurilor de romi, în scopul de-a pune în valoare potențialul acestora din perspectiva contribuției la viața publică, socială, economică și culturală a țării;
2) **Identificarea cauzelor ce conduc la vulnerabilități**, astfel încât intervențiile să fie adecvate, eficiente, multidisciplinare, integrate și complementare;
3) **Corelarea măsurilor și priorităților Strategiei cu măsurile propuse pentru atingerea obiectivelor specifice în toate Strategiile sectoriale, respectiv în Programele Naționale** existente sau propunerea de noi programe naționale cu adresabilitate specifică, acolo unde este cazul, cu evitarea suprapunerilor măsurilor și a dublei reglementări;
4) **Împuternicirea autorităților administrației publice locale** în dezvoltarea și punerea în aplicare, în colaborare cu instituțiile deconcentrate și cele descentralizate, a măsurilor distincte de incluziune socială a romilor în strategiile de dezvoltare locală.
5) **Fondurile europene sunt văzute ca resurse complementare**/adiționale care să susțină efortul național, județean și local. Pentru intervențiile relevante privind incluziunea, educația și ocuparea, va fi selectat obiectivul specific aferent, respectiv ”(j) promovarea integrării socio-economice a comunităților marginalizate, cum ar fi romii”, cu excepția POS, unde intervențiile vizează întreaga populație. Pentru Prioritățile pentru care va fi selectat obiectivul de mai sus, se va realiza includerea ca grup țintă a romilor aflați în situație de vulnerabilitate, din faza de elaborare a Programelor Operaționale, pentru a menține deschisă posibilitatea ca MIPE, în elaborarea ghidurilor solicitantului și în procesul de implementare a programelor operaționale să evidențieze intervențiile dedicate incluziunii comunităților cu romi, în conformitate cu prevederile regulamentelor care guvernează fondurile europene și în acord cu specificul și scopul fiecărui apel de finanțare, prin acordarea unui punctaj suplimentar cererilor de finanțare care includ în grupul țintă populația de etnie romă, precum si condiționarea eligibilității cererilor de finanțare de includerea grupului țintă populație de etnie romă, pentru prioritățile relevante.

Această *viziune strategică* pune ***beneficiarul aflat în situație de vulnerabilitate, în calitatea sa de cetățean, în centrul preocupărilor autorităților responsabile de la nivel local***. Astfel, măsurile de dezvoltare și promovare a incluziunii sociale pentru orice cetățean român, inclusiv a celor aparținând minorității romilor, trebuie să fie decise și puse în aplicare la nivel local, nivel care are competența legală în a identifica și soluționa problemele comunității, potrivit principiilor subsidiarității și descentralizării.
Pentru perioada 2022-2027, Guvernul României își asumă indicatorii specifici pentru cetățenii români aparținând minorității romilor, introduși și corelați cu Strategiile sectoriale existente, respectiv în Programele Naționale deja finanțate, asigurându-se astfel că măsurile de dezvoltare susținute vor conduce și la dezvoltarea resursei umane din interiorul minorității romilor și, implicit, îmbunătățirea calității vieții acestora.
Prezenta Strategie, ca strategie „umbrelă", își propune ca instituțiile cu responsabilități în implementarea măsurilor să abordeze finanțarea măsurilor de politici de incluziune, preponderent, prin intermediul Programelor Naționale existente sau cele care urmează a fi create, ca parte a strategiilor sectoriale și a programelor care să fie suplimentate prin alocarea complementară de fonduri europene, acolo unde finanțările din bugetul de stat sunt insuficiente.
Strategiile dezvoltate la nivel local trebuie să fie susținute financiar. Având în vedere complexitatea măsurilor din planurile de acțiune județene/locale Consiliile Județene și Consiliile Locale trebuie să se implice financiar în implementarea planurilor de acțiune locală, prin asigurarea resurselor financiare necesare implementării unor acțiuni concrete, precum și prin asigurarea cofinanțării unor proiecte atrase și derulate cu sprijin financiar UE sau al altor mecanisme de sprijin financiar național/internațional.
De asemenea, Strategia urmărește consolidarea și adaptarea cadrului legal în domeniul protecției drepturilor cetățenilor aparținând minorităților naționale la situația și necesitățile actuale ale minorității rome prin: promovarea condițiilor de natură să permită persoanelor aparținând etniei rome să-și mențină și să-și dezvolte cultura, precum și să-și păstreze elementele esențiale ale identității, respectiv limba, tradițiile și patrimoniul cultural; garantarea respectului pentru dreptul oricărei persoane care aparține etniei rome la libertățile fundamentale – libertatea de întrunire pașnică și libertatea de asociere, libertatea de expresie, respectiv libertatea de gândire, de conștiință și religie sau de convingere; facilitarea accesului persoanelor de etnie romă la mijloacele de informare, pentru promovarea acceptării și a pluralismului cultural; garantarea dreptului oricărei persoane aparținând etniei rome de a folosi liber limba maternă, atât în spațiul privat și în public.

3. Priorități, politici și cadrul legal existente.

Strategia Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2015-2020[15], adoptată prin H.G. nr. 18/2015, a fost fundamentată pe Recomandarea Consiliului UE din 2013 privind măsurile eficiente de incluziune a romilor în statele membre, documentul trasând și direcțiile pentru atingerea obiectivelor sociale naționale din Strategia Europa 2020, inclusă în Programul Național de Reformă.
De asemenea, Strategia aferentă perioadei 2015-2020, a avut în vedere recomandările UE privind incluziunea cetățenilor români aparținând minorității rome,

[15] Disponibil la http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/164836

cuprinse în Cadrul UE pentru strategiile naționale pentru incluziunea romilor până în 2020, referitoare la cadrul financiar multianual 2014-2020.
În același timp, Strategia aferentă perioadei 2015-2020 a constituit una din cele 29 de condiționalități *ex-ante* tematice asumate prin Acordul de Parteneriat cu Comisia Europeană pentru accesarea fondurilor structurale și de investiții (ESI).
Cadrul UE al Strategiilor Naționale de Integrare a Romilor până în 2020[16] a fost cea mai ambițioasă inițiativă a UE referitoare la minoritatea romă. În acest context, aceasta ar fi trebuit să reprezinte un element cheie în reformarea politicii de coeziune, încurajând statele membre să utilizeze finanțările europene disponibile pentru a aborda nevoile comunităților cu populație romă și sensibilizând politicile naționale pentru a răspunde nevoilor reale din astfel de comunități defavorizate.

4. Analiza contextului și definirea problemelor

4.1 Analiza contextului

În cazul României, rapoartele de evaluare, elaborate atât de reprezentanți ai societății civile, cât și de diverse organisme și instituții internaționale arată faptul că Strategia Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2015-2020 și-a atins doar parțial obiectivele.
Astfel, referitor la România, la nivelul anului 2018, Raportul EU-MIDIS[17] arată că:

a. România se număra printre țările în care 80% dintre romi trăiau sub pragul riscului de sărăcie;
b. un rom din trei trăia într-o locuință fără apă curentă;
c. unul din 10 trăia într-o locuință fără curent electric;
d. un rom din patru și un copil rom din trei trăiau într-o gospodărie în care un membru al familiei a mers la culcare flămând cel puțin o dată în ultima lună.

Pe lângă acestea, datele comparative privind sărăcia monetară relevă perpetuarea decalajelor și plasează o bună parte din populația romă la o distanță semnificativă față de media națională.
De asemenea, studiul IRES din 2018[18] arăta că 52% dintre romi aveau venituri sub 1500 lei, în timp ce numai 24% din populația majoritară declarau că se află sub acest prag și doar 15% dintre romi aveau venituri peste 2000 de lei, comparativ cu 52% din populația majoritară ce depășeau acest prag. Comparativ cu 2012, decalajele, deși scad semnificativ relativ la tranșele inferioare și medii de venit, cresc semnificativ în cazul tranșelor superioare de venit. Deși se înregistrează o creștere vizibilă - de la 0% la 7% - a ponderii romilor cu venituri peste 2000 de lei, decalajul crește de la 4 puncte procentuale la 25. Așadar, deși se constata o relativă îmbunătățire a situației romilor, decalajele dintre veniturile populației rome sărace se mențin și chiar se accentuează, atât față de categoria romilor înstăriți, cât și față de populația majoritară.
Potrivit Raportului FRA privind drepturile fundamentale 2019[19], romii continuă să se confrunte cu discriminare din cauza etniei în ceea ce privește accesul la educație, la locuri de muncă, la asistență medicală și la locuințe. În 2018 au continuat să fie semnalate cazuri de discriminare și infracțiuni motivate de ură, confirmând faptul că ura împotriva romilor rămâne un obstacol important în calea incluziunii acestora.

[16] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0173&from=en
[17] Second European Union Minorities and Discrimintion Survey, octombrie 2018, https://ec.europa.eu/knowledge4policy/dataset/ds00141_en
[18] *Agenția Împreună si UNICEF – studiu IRES, 2018*
[19] Raportul FRA privind Drepturile Fundamentale 2019, https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2019-fundamental-rights-report-2019-opinions_ro.pdf

Conform datelor FRA, situația socială și economică a romilor din întreaga UE s-a schimbat foarte puțin, ceea ce subminează eforturile naționale și ale UE de a atinge obiectivele de dezvoltare durabilă (ODD), mai ales obiectivul 10 cu privire la reducerea inegalităților în interiorul țărilor și, mai specific, ținta 10.3 privind asigurarea oportunităților egale și reducerea inegalității rezultatelor.

4.1.1 Locuire

ECRI menționează, în Raportul privind România din 2019[20], că situația locuințelor pentru romi rămâne o chestiune îngrijorătoare: un procent semnificativ din populația romă trăia fără apă curentă (68%) și fără o baie sau toaletă în interiorul locuinței (79%).

De altfel, Comunicarea Comisiei către Parlamentul European și Consiliu nr. 406/2019[21] subliniază că politica în materie de locuințe are cele mai puține exemple de abordări promițătoare comune mai multor țări. De aceea, ar trebui să fie prioritară o abordare pe termen lung, integrată și cuprinzătoare. Aceasta trebuie să includă: completarea asigurării de locuințe cu sprijin însoțitor care combină elemente de ocupare a forței de muncă, educație, sănătate și dezvoltare comunitară, precum și integrarea intervențiilor în politici și legislații naționale referitoare la regimul terenurilor și locuințelor sociale.

Conform studiului efectuat de IRES în 2019[22], locuirea romilor din România este mult în urma standardelor de locuire naționale și mult sub media tuturor indicatorilor statistici. Astfel: 58% dintre romi declară că au locuință în proprietate personală cu acte, față de 87% în cazul românilor, deși numărul mediu de copii este de 3 ori mai mare decât în cazul populației majoritare, 61% dintre romi locuiesc în 1-2 camere, față de 43% în cazul populației majoritare. 50% din populația majoritară au 3-4 camere, în timp ce în cazul romilor ponderea este de numai 34%.

Pe de altă parte, conform definițiilor Eurostat, ponderea romilor care locuiesc în cartiere în care toți vecinii sau majoritatea acestora sunt romi este de 67%. Proporția familiilor de romi ce locuiesc în gospodării insalubre (cu acoperiș prin care se scurge apă, cu pereți umezi ori cu putregai în ramele ferestrelor sau în podea) este de 32%, iar ponderea celor care acuză poluare, murdărie sau alte probleme ecologice este de 25%. Mai mult de 50% locuiesc în case supraaglomerate, 16.5% trăiesc în clădiri considerate nesigure pentru locuire și 30.3% în clădiri care se află în stare de deteriorare vizibilă[23].

Ponderea romilor care locuiesc în gospodării suprapopulate este de 78%, 45% dintre romi locuind în spații sub 50 mp, față de numai 29% în cazul populației majoritare. Ceea ce este îngrijorător este faptul că o bună parte dintre familiile cele mai sărace se regăsesc în locuințe și chiar așezări informale[24], oricând susceptibile a deveni subiecte de evacuare forțată.

Segregarea spațială a romilor se manifestă îndeosebi în comunitățile mici, marginale: mai mult de 52% dintre comunități sunt locuite de mai puțin de 150 de persoane; 50% din ele sunt situate spre marginea localităților. Există 39% comunități de romi cu școală primară situată la distanță de peste 15 minute de mers pe jos și

[20] Raportul ECRI privind România – iunie 2019, https://rm.coe.int/fifth-report-on-România-Românian-translation-/168094c9e7
[21] Comunicare a Comisiei către Parlamentul European și Consiliu nr. 406 din 5.02.2019 - Raport privind punerea în aplicare a strategiilor naționale de integrare a romilor – 2019 https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2019/RO/COM-2019-406-F1-RO-MAIN-PART-1.PDF
[22] Studiu realizat de Agenția de Dezvoltare Comunitară *Împreună* si UNICEF, prin contractarea IRES, 2019
[23] Raportul societății civile de monitorizare a implementării strategiei naționale de integrare a romilor în România Focalizare pe precondiții structurale și orizontale pentru implementarea cu succes a strategiei https://op.europa.eu/ro/publication-detail/-/publication/3106a14d-b1ac-11e9-9d01-01aa75ed71a1/language-ro/format-PDF/source-116311879
[24] Studiu realizat de Agenția de Dezvoltare Comunitară *Împreună* si UNICEF, prin contractarea IRES, 2019

circa 6.031 copii locuiesc la mai mult de 30 de minute de mers pe jos distanță de școală, conform datelor Eurostat[25].
De altfel, organizațiile care se ocupă de drepturile omului menționează că romii care trăiesc mai mult în așezări informale, nu au siguranța unei locuințe stabile. Astfel, aceștia trăiesc în pericol de a fi evacuați forțat de către autorități, adesea către zone izolate. ECRI recomandă autorităților administrației publice centrale să formuleze linii directoare mai explicite pentru birourile prefecturilor, în scopul revizuirii legalității ordinelor de evacuare emise de autoritățile administrației publice locale.
Demolările așezărilor informale nu sunt tratate de legislație drept evacuări, altfel încât devine imposibilă revizia judiciară anterioară și se ignoră garanțiile legale aplicabile altor evacuări. Ca urmare, în cazul unei evacuări forțate, nu se prevede întotdeauna asigurarea unei locuințe alternative adecvate[26]. Trebuie avut în vedere faptul că tipurile de intervenții privind creșterea calității vieții și reducerea riscurilor la care este expusă populația care locuiește în așezări informale, precum și populația din unitățile administrativ-teritoriale în care există astfel de așezări, potrivit ordinului nr. 3494 din 27 iulie 2020 pentru modificarea și completarea normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 350/2021 privind amenajarea teritoriului și urbanismul și de elaborare și actualizare a documentațiilor de urbanism, aprobate prin ordinul viceprim-ministrului, ministrul dezvoltării regionale și administrației publice nr. 233/2016.
În prezent, nu există o dimensionare a fenomenului evacuărilor care să permită propuneri clare de intervenție și de politică publică, altele decât cele care se impun în situații de criză. În acest sens, este nevoie de parteneriate solide între mai multe părți interesate și abordare intersectoriala, transsectorială și integrată pentru eliminarea discriminării multiple și a excluderii multidimensionale, în conformitate cu recomandările Comisiei Europene[27] .

4.1.2 Infrastructură

Conform Raportului privind drepturile fundamentale 2018[28] al Agenției pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA), din rândul persoanelor intervievate din România, 42% din romi și 12% din persoanele de altă etnie au declarat că nu au acces la energie electrică, la apă curentă sau la canalizare. Nevoia de energie electrică, apă și canalizare rămâne nesatisfăcută în cazul a 84% din romii intervievați în România, față de 52% din persoanele de altă etnie din proximitate[29].
Proporția locuințelor racordate la apă curentă, gaze, canalizare, apă caldă, termoficare este dublă în cazul populației majoritare față de cea a romilor. Drumul de acces în apropierea casei este asfaltat pentru 90% din casele populației majoritare, în timp ce pentru romi este de numai 68%. Doar 24% dintre romi au un drum pietruit în apropierea casei sau din pământ.

În contextul pandemiei de SARS-COV-2, din analiza[30] realizată de ANR în perioada stării de urgență, a reieșit recomandarea vitală ca pentru comunitățile compacte cu

[25] Idem 4
[26] Comunicare a Comisiei către Parlamentul European și Consiliu nr. 406 din 5.02.2019 - Raport privind punerea în aplicare a strategiilor naționale de integrare a romilor – 2019 https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2019/RO/COM-2019-406-F1-RO-MAIN-PART-1.PDF
[27] Comunicare a Comisiei către Parlamentul European și Consiliu nr. 406 din 5.02.2019 - Raport privind punerea în aplicare a strategiilor naționale de integrare a romilor – 2019 https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2019/RO/COM-2019-406-F1-RO-MAIN-PART-1.PDF
[28] Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2018-fundamental-rights-report-2018-opinions_ro.pdf
[29] Idem
[30] Raport al Agenției Naționale pentru Romi cu privire la necesitatea intervenției autorităților competente în beneficiul membrilor comunităților vulnerabile cu romi, în contextul implementării măsurilor de prevenire a răspândirii virusului COVID-19 (16.04.2020) http://anr.gov.ro/images/Site2020/2020.05.25/Adresa-670_16.04.2020.pdf

romi, care nu au acces la o sursa de apă curentă/potabilă, dezvoltarea intrastructurii locale a rețelei de apă curentă și canalizare să fie prioritizată de autoritățile locale competente și de către cele care gestionează fondurile tematice. Intervenția autorităților locale în faza de planificare strategică este foarte importantă. Pe baza nevoilor specifice ale romilor, autoritățile locale au o capacitate limitată de acțiune în a elabora planuri de acțiune locale care să stea la baza atragerii resurselor financiare necesare pentru investițiile de furnizare a infrastructurii la nivel comunitar (alimentare cu apă, electricitate, drumuri). În același context, o analiză a Băncii Mondiale efectuată pentru ANR în cursul anului 2020, arată faptul că în România aproape jumătate din populație locuiește în condiții de supraaglomerare, cu o incidență mult mai mare în comunitățile de romi. Supraaglomerarea face cu atât mai dificil de pus în practică asigurarea distanțării sociale și respectarea măsurilor de carantinare în propriile gospodării, în contextul pandemiei de SARS-COV-2.
Această situație din zonele rurale și din așezările informale din zonele urbane este corelată major cu accesul la apă curentă, canalizare și servicii de salubrizare, care sunt deficitare: 68% dintre romii din România de ex. locuiesc în gospodării fără apă de la robinet în interiorul locuinței și 78% fără toalete, dușuri sau băi în interiorul locuinței.

4.1.3 Educație

În domeniul educației, în continuare sunt înregistrate discrepanțe majore între copiii romi și cei ai populației majoritare în ceea ce privește participarea școlară, nivelul de performanță școlară și abandonul școlar, precum și referitor la tratamentul diferențiat, atât în privința calității actului didactic, cât și a discriminării și segregării.
Printre principalele obstacole identificate de Consiliul Uniunii Europene în respectarea dreptului la educație[31] se remarcă în special segregarea școlară, părăsirea timpurie a sistemului de învățământ și slaba participare a copiilor romi la educația timpurie.
Cele mai multe cercetări relevă în continuare decalajul dintre romi și populația majoritară pe niveluri de instruire, precum și accesul redus al copiilor romi la educație timpurie în comparație cu cei aparținând populației majoritare. Chiar dacă au fost implementate măsuri afirmative în domeniul educației (locuri distinct alocate pentru romi la liceu și universitate), sau programe de alfabetizare de tip „A doua șansă" pentru persoanele care au depășit cu cel puțin 4 ani vârsta corespunzătoare clasei de școlarizare, se poate observa în continuare decalajul dintre romi și populația majoritară în termeni de acumulări educaționale. Ultimul recensământ din România (2011) indica faptul că ponderea etnicilor români care nu au absolvit nicio școală era de 1% în timp ce ponderea etnicilor romi era de 14%. Din totalul persoanelor considerate analfabete, 229.721, aproape 30% aparțin minorității rome (67.480). În schimb, dacă ponderea populației majoritare cu studii superioare era de 15%, ponderea etnicilor romi care absolviseră studii superioare era sub 1%.
O cercetare mai recentă arată faptul că două treimi dintre etnicii romi fie nu au absolvit nici o clasă, fie au absolvit maxim studiile gimnaziale, o pondere de cinci ori mai ridicată decât cea a populației majoritare[32]. Decalajul se păstrează și în cazul studiilor liceale absolvite, ponderea populației majoritare care a finalizat studiile liceale fiind de trei ori mai ridicată decât cea a etnicilor romi[33]. Același studiu indică

[31] Recomandarea Consiliului Uniunii Europene din 2013 și articolul 28 al Convenției Națiunilor Unite pentru drepturile copilului, ratificată și de România
[32] IRES (2018). Studiu comparativ a nevoilor comunităților de romi în contextul stabilirii priorităților strategice de intervenție pentru incluziunea socială a acestora. Cluj-Napoca: IRES
[33] Idem

faptul că jumătate dintre persoanele de etnie romă cu cel mult 8 clase absolvite fie nu știau să scrie, fie aveau mari dificultăți de scriere.
România nu a înregistrat în ultimii ani progrese în domeniul facilitării accesului copiilor romi la învățământul timpuriu. Nici în învățământul obligatoriu nu s-au constatat progrese, chiar dacă decalajul dintre romi și populația majoritară este mai mic decât în cazul educației timpurii. Ponderea copiilor romi care frecventează învățământul obligatoriu este de 78% (față de 95% pentru copiii români din vecinătate). Decalajul se mărește din nou în cazul accesului la învățământul liceal, unde regăsim mai puțin de un sfert dintre elevii romi (22%), comparativ cu populația majoritară unde ponderea urcă la 80%[34].

4.1.4 Ocupare

În continuare populația romă se confruntă cu acces scăzut pe piața forței de muncă. Raportul EU-MIDIS II[35] (2016) constată că numai unul din patru romi în vârstă de cel puțin 16 ani „desfășura o activitate salariată" sau „independentă" la momentul sondajului. Femeile rome au raportat rate ale ocupării forței de muncă mult mai mici decât bărbații romi – 16%, comparativ cu 34%.
În general, sondajul arată că ratele de muncă remunerată pentru romii cu vârsta între 20 și 64 de ani sunt de 43%, ceea ce este cu mult sub media UE de 70% în 2015. Situația tinerilor este mult mai gravă: în medie, 63% din romii cu vârsta între 16 și 24 de ani nu aveau un loc de muncă și nici nu participau la o formă de învățământ sau la activități de formare la momentul sondajului, în comparație cu media UE de 12% pentru aceeași grupă de vârstă. Pentru această grupă de vârstă, rezultatele arată, de asemenea, un decalaj considerabil între femei și bărbați, procentul tinerelor rome neîncadrate în muncă și neînscrise în programe educaționale sau de formare fiind de 72%, față de 55% în cazul bărbaților.
Raportul societății civile de monitorizare a implementării strategiei naționale de integrare a romilor în România, Evaluarea progresului în domeniile cheie ale strategiei, realizat în 2018, prezentând o analiză comparativă pentru perioada 2012-2018, relevă evoluții interesante din perspectiva situației ocupării romilor, în dinamică, dar și din perspectiva comparației cu situația gospodăriilor majoritare, în sensul creșterii semnificative a ponderii ocupării de tip salarial în gospodăriile de romi.
VMG este identificat drept sursă de venit în 1% dintre gospodăriile din eșantionul majoritar (în creștere cu 1 procent, față de 2012) și în 10% dintre gospodăriile din eșantionul de romi (aici creșterea este de 8 procente).
În cazul activităților neagricole pe cont propriu, ponderea în economia surselor de venit crește, iar diferența romi-români crește semnificativ (de la 3, la 5 puncte procentuale).
Munca în străinătate este identificată drept sursă de venit într-o măsură semnificativ mai mare în 2018, fată de 2012, în eșantionul general creșterea fiind de la 1 la 2%, iar în eșantionul de romi, de la 3, la 5%. Această situație este corelată cu cea privind ponderea gospodăriilor în care există migrație externă-această pondere este de 29% în cazul eșantionului de romi, față de 18% în eșantionul populației majoritare.
În ceea ce privește gospodăriile cu copii ai căror părinți sunt plecați la muncă în străinătate, acest procent este de 10% în cazul romilor și de doar 4% în cazul eșantionului populației generale. Chiar dacă situația ocupării romilor cunoaște o

[34] EU-MIDIS II. (2016). Al doilea sondaj privind minoritățile și discriminarea în Uniunea Europeană. Romii – rezultate selectate. Luxemburg: Agenția Uniunii Europene pentru Drepturi Fundamentale
[35] EU-MIDIS II a cules prin sondaj a cules informații despre 33.785 de persoane de etnie romă care trăiesc în gospodăriile respondenților.

anumită îmbunătățire, pe anumite componente, crește ponderea surselor de venit ocazionale, pe cele două tipuri de eșantioane menționate anterior și crește ponderea gospodăriilor fără surse de venit și a celor beneficiare de ajutor social, în cazul gospodăriilor de romi. De asemenea, crește semnificativ importanța banilor primiți din străinătate în economia surselor de venit a gospodăriilor de romi.
Ponderea romilor în rândul populației totale apte de muncă este în creștere, astfel că participarea romilor la piața muncii este esențială pentru sprijinirea costurilor naționale crescânde aferente, în special celor privind pensiile și sănătatea. Această situație deficitară reprezintă un cost economic pentru societate în ansamblu, prin irosirea capitalului uman prețios și prin pierderile de productivitate a muncii. La nivelul României, din estimările Băncii Mondiale reiese faptul că se pierd anual 887 milioane de euro, prin lipsa oportunităților de manifestare a potențialului economic pe care-l poate furniza populația romă, respectiv prin insuficienta valorificare a productivității și, implicit, a contribuțiilor fiscale asociate.
În momentul actual, dimensiunea socio-economică a inserției romilor pe piața muncii nu este abordată nici corespunzător nevoilor specifice romilor la nivelul comunităților și tipologiilor sociale[36], dar nici în raport cu cerințele de competențe și calificări reclamate de piața muncii.
În comunitățile sărace, nu doar populația este săracă cronic, ci și potențialul economic - agenții economici și mijloacele de producție - al comunității și infrastructura comunitară sunt deficitare. Aproximativ 60% din totalul comunităților din mediul rural de romi sunt sărace, spre deosebire de comunitățile de romi din mediul urban, care dețin o forță de muncă relativ mai educată, dar tot slab calificată.[37]
Cumularea caracteristicilor asociate cu riscurile privind ocuparea conduce la scăderea vizibilă a șanselor de ocupare în munci salariale. Tinerii romi din mediul rural și femeile de etnie romă au șanse simțitor mai reduse de a fi încadrați în economia formală.[38]

4.1.5 Sănătate

Chiar dacă sănătatea reprezintă un pilon important al incluziunii romilor în toate documentele de politică publică, în continuare, studiile și cercetările analizate scot în evidență faptul că romii întâmpină dificultăți în accesarea serviciilor de sănătate de bază, preventive și curative, integrate și de calitate. Datele recente arată că încă se menține un decalaj al indicatorilor de morbiditate și mortalitate în rândul romilor față de populația majoritară din România.
Din rapoartele de progres județene realizate de BJR se evidențiază faptul ca principalele activități derulate în comunitățile cu romi sunt campaniile de vaccinare, campaniile de educație pentru sănătate în vederea prevenirii îmbolnăvirilor, precum și alte activități derulate de DSP în conformitate cu programele naționale de sănătate gestionate de Ministerul Sănătății.
Conform raportului IRES (2018)[39], există diferențe vizibile între populația de romi și populația majoritară în ceea ce privește starea de sănătate și accesul la servicii de sănătate:

a. Lipsa controlului medical anual. Dacă 71% din populația majoritară își fac controlul medical anual, acest lucru este valabil numai pentru 39% dintre romi.

[36] Raportul societății civile de monitorizare a implementării strategiei naționale de integrare a romilor în România, 2019
[37] Id 7
[38] Raportul societății civile de monitorizare a implementării strategiei naționale de integrare a romilor în România (2019)
[39] IRES, 2018, Studiu comparativ a nevoilor comunităților de romi în contextul stabilirii priorităților strategice de intervenție pentru incluziunea socială a acestora

b. Înscrierea la medicul de familie. Față de 2012 se remarcă o ușoară creștere a persoanelor înscrise la medicul de familie în 2018, pentru ambele eșantioane, romi și populația majoritară.
c. Cele mai frecvente boli menționate ca fiind prezente în familie sunt afecțiunile stomatologice, bolile cardiovasculare, afecțiunile digestive și cele oftalmologice. Nu există o diferențiere majoră între romi și populația majoritară.
d. Accesul la serviciile medicale în rândul romilor. A scăzut numărul romilor care susțin că nu au beneficiat de îngrijire de specialitate în spital de la 21% în 2012 la 12% în 2018.
e. Diferențe mari în ceea ce privește utilizarea contracepției. Există diferențe mari (10%) între populația majoritară și romi în ceea ce privește utilizarea măsurilor contraceptive. De altfel, 16% dintre femeile rome preferă să facă avort, în timp ce în cazul populației majoritare proporția este de 1%. Nu există schimbări majore față de 2012.
f. Supravegherea medicală în timpul sarcinii este mai scăzută decât la populația majoritară. 18% dintre femeile rome declară că în timpul sarcinilor nu au fost niciodată la doctor.

Conform Raportului Evaluarea sumativă a modelului „Prima prioritate: Niciun copil invizibil" (ANPDCA, UNICEF România, 2017)[40] în ceea ce privește vaccinarea copiilor între 1 și 5 ani, în 2015, procentul copiilor romi nevaccinați era de trei ori mai mare decât cel al copiilor populației majoritare nevaccinați, iar situația nu s-a îmbunătățit semnificativ.

Referitor la bolile cu care se confruntă cetățenii de etnie romă, din analiza realizată de ANR a rezultat că autoritățile competente nu culeg date cu caracter etnic pe tipuri de boli. Cu toate acestea, se constată, din discuțiile cu practicienii în domeniu, că nu sunt diferențe semnificative între romi și populația majoritară cu privire la incidența îmbolnăvirilor. Totuși, având în vedere că starea de sănătate este condiționată și de caracteristicile socio-economice și culturale, practicienii recomandă implementarea unor campanii de educație pentru sănătate în domeniul prevenirii îmbolnăvirilor, adaptate nivelului de instruire și sistemului cultural/tradițional al membrilor comunităților cu romi.

Reprezentații societății civile semnalează faptul ca fenomenul discriminării este prezent în relația personal medical-pacient și îmbracă diferite forme, respectiv: discriminare directă, când romii sunt refuzați explicit de personalul medical, chiar dacă îndeplinesc toate condițiile pentru a primi asistență medicală, dar și discriminare indirectă, manifestată prin segregarea pacienților în unitățile spitalicești, pe baza criteriului etnic și statutului social[41].

4.1.6 Identitate, tradiții și patrimoniul cultural al minorității rome. Reconcilierea cu trecutul și recunoașterea sclaviei, a Holocaustului și asimilării romilor

4.1.6.1 Identitate, tradiții și patrimoniul cultural al minorității rome

După 1990, romii au fost recunoscuți ca minoritate națională de statul român, însă nu se bucură pe deplin de drepturile culturale care decurg din acest statut, pe fondul stigmatizării apartenenței etnice și al persistenței rasismului în societate și al excluziunii sociale, fiind abordați ca grup social vulnerabil sau dezavantajat din punct de vedere social.

[40] https://www.unicef.org/romania/ro/rapoarte/evaluarea-sumativă-modelului-„prima-prioritate-niciun-copil-«invizibil»
[41] idem

În calitate de minoritate istorică în România, romii au trăit alături de populația majoritară de aproximativ cinci secole, potrivit atestărilor documentare. Cu toate acestea, distanța socială dintre romi și populația majoritară continuă să se mențină, stereotipurile și prejudecățile rămânând principalii vectori care îi descriu pe romi în mentalul populației majoritare. Această situație este cauzată de necunoașterea şi lipsa recunoașterii istoriei şi culturii romilor, în societate în ansamblu, dar îndeosebi în sistemul educațional, care continuă să sufere de lipsa de informații coerente şi suficiente în curricula obligatorie pentru toți elevii şi de lipsa unei culturi școlare care să favorizeze interculturalitatea.

Conform datelor oficiale, limba romani este limbă maternă pentru 244.503 dintre romii recenzați în anul 2011. În acord cu aceste date, limba romani este limba maternă pentru 40% din romii care trăiesc în România. La nivelul anului 2019, studiul IRES reflectă că, din eșantionul reprezentativ la nivel național, din populația romă respondentă 59% vorbesc limba română, 31% limba romani și aproximativ 10% vorbesc alte limbi, precum maghiara, turca, ș.a.

Studiile și cercetările în domeniu menționează faptul ca mulți dintre romi au o stimă de sine etnică scăzută cauzată de stigmatizarea socială internalizată, precum și de procesele de asimilare forțată prin care au trecut membrii comunităților cu romi din România. Tarele unei istorii de excludere au avut efecte determinante în mentalul colectiv rom. Privarea individului de drepturi şi de acces la resurse de dezvoltare socială conduce la pierderea demnității etnice și la instalarea auto-culpabilizării şi a rușinii de sine etnice. Stima de sine etnică a romilor poate fi recâștigată prin extinderea învățării limbii, istoriei și culturii romani în școală, inclusiv, acolo unde condițiile le permit: comunități de romi vorbitoare de limbă romani, opțiunea părinților romi de a studia limba maternă, existența sau încadrarea de cadre didactice rome calificate, existența sau publicarea de manuale școlare în limba romani etc., printr-un învățământ bilingv sau monolingv în limba romani.

Lipsa instituțiilor de reprezentare culturală– esențiale pentru promovarea culturii rome - reprezintă o altă problemă care împiedică afirmarea și reconstrucția identității romilor.

O soluție pentru recâștigarea demnității etnice rome ar fi reconstrucția instituțională a identității, prin înființarea de instituții de formare și reprezentare identitară viabile și credibile (ex: şcoli cu predare în limba romani sau specializate pe limba, istoria şi cultura romani, centre culturale, centre comunitare, muzee, edituri, biblioteci, teatre etc.). Conservarea, dezvoltarea și promovarea identității etnice a romilor este amenințată, în prezent, de lipsa unui cadru instituțional pentru prezervarea identității culturale etnice: lipsa unui Muzeu Național al Culturii și Istoriei Romilor, a unui Teatru Rom de Stat, a unei Filarmonici a Romilor, a unui institut de cercetare a istoriei și culturii romilor.

De asemenea, este necesară continuarea păstrării, cercetării, dezvoltării şi promovării patrimoniului cultural rom și a identității rome prin intermediul producției culturale rome finanțate de către instituțiile publice centrale și locale.

Astfel, Strategia își propune să consolideze și să adapteze cadrul legal în domeniul protecției drepturilor cetățenilor aparținând minorităților naționale la situația și necesitățile actuale ale minorității rome prin: promovarea condițiilor de natură să permită persoanelor aparținând etniei rome să-și mențină și să-și dezvolte cultura[42], precum și să-și păstreze elementele esențiale ale identității romilor, respectiv limba,

[42] Concluziile Consiliului privind redresarea, reziliența și durabilitatea sectoarelor culturale și creative (2021/C 209/03), prin care Statele Membre sunt invitate să promoveze sensibilizarea culturală în societăți prin stimularea participării culturale active și a accesului egal la cultură pentru toate grupurile sociale, inclusiv pentru cele mai marginalizate și vulnerabile (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=OJ:JOC_2021_209_R_0003&from=EN)

tradițiile și patrimoniul cultural; garantarea respectului pentru dreptul oricărei persoane care aparține etniei rome la libertățile fundamentale – libertatea de întrunire pașnică și la libertatea de asociere, libertatea de exprimare și la libertatea de gândire, conștiință și de a-și practica religia; adoptarea unor măsuri adecvate pentru facilitarea accesului persoanelor de etnie romă la mijloacele de informare, pentru promovarea acceptării și pentru a favoriza pluralismul cultural; garantarea dreptului oricărei persoane aparținând etniei rome de a folosi liber limba romani în spațiul privat sau în public, oral și în scris.

4.1.6.2 Problematica reconcilierii cu trecutul și recunoașterea sclaviei, a Holocaustului și asimilării romilor

Istoria romilor din România este una marcată de excluziune și discriminare rasială, pornind de la cele cinci secole de sclavie, continuând cu genocidul din timpul Holocaustului, urmată de politica de asimilare forțată din timpul regimului comunist. Lipsa cunoașterii în societate, la toate nivelurile și în toate grupele de vârstă, a faptelor istorice care au generat traume generaționale, tragedii umane și stigmat social, care produc și astăzi efecte negative pentru romii din România, prin perpetuarea stereotipurilor și prejudecăților despre minoritatea romă, plasează România în rândul țărilor care încă au o nevoie acută de reconciliere cu trecutul și de recunoaștere a instituției sclaviei, a Holocaustului și a asimilării romilor în timpul regimului comunist.

Este nevoie de o dezbatere activă și promovarea în societate și în sistemul educațional din România privind necesitatea cunoașterii referitoare la: (i) Holocaustul care i-a avut ca victime pe evrei și pe romi din perioada celui de-al Doilea Război Mondial, (ii) perioada sclaviei romilor și implicațiile sociale din prezent, (iii) politica de asimilare forțată a romilor din timpul regimului comunist.

Aceste episoade istorice ignorate în sistemul educațional și necunoscute suficient sau chiar negate în societate, sunt generatoare de stigmat social, de perpetuarea discursului urii și a infracțiunilor motivate de ură avându-i ca subiecți pe minoritarii romi, indiferent de statutul socio-educațional al acestora. Pentru abordarea acestor teme de dezbatere publică sunt necesare:

a. revizuirea programelor școlare și a cursurilor universitare în care aceste traume istorice transgeneraționale să fie cercetate, studiate și predate noii generații,
b. formare continuă a cadrelor didactice de specialitate,
c. instituirea și finanțarea de la bugetul de stat a unui sistem de burse de studiu pentru cercetătorii romi și despre minoritatea romă, în domenii ca istoriografie, cercetare istorică de arhivă și literară, științe sociale interdisciplinare, psiho-sociale, din domeniul științelor educației etc. pentru aprofundarea acestor episoade istorice și fundamentarea de viitoare politici publice,
d. completarea oricăror campanii anti-discriminare cu acțiuni, proiecte, programe care să aducă în atenția publicului cele trei tipuri de persecuții ale romilor în spațiul românesc - sclavie, Holocaust, asimilare culturală - cu o paletă largă de acțiuni, cum ar fi cercetări istorice, acțiuni culturale tematice, organizare de dezbateri publice în rândul tinerilor, tabere școlare tematice, tabere pentru artiști plastici, dramaturgie, arte vizuale, documentare, burse.
e. nu în ultimul rând, sunt esențiale acțiuni care să evoce personalitățile din rândul minorității romilor din România și nu numai, cu scopul de a contribui la creșterea stimei de sine a romilor și la conștientizarea în rândul populației majoritare a contribuției romilor,

asemeni celorlalte minorități naționale recunoscute, la patrimoniul cultural românesc și universal.

Totodată, este necesar ca în combaterea fenomenelor de radicalizare, a discursului incitator la ură și a infracțiunilor motivate de ură rasială, sau de orice altă natură, să fie asigurată sinergia cu măsuri și strategii complementare, spre exemplu Strategia pentru combaterea antisemitismului, xenofobiei, radicalizării și discursului incitator la ură.

4.1.7 Combaterea discriminării și a atitudinilor antirome

În materia protecției drepturilor romilor, legislația anti-discriminare din România este suficient de acoperitoare și în concordanță cu *Directiva 2000/43/EC a Consiliului din 29 iunie 2000 de punere în aplicare a principiului egalității de tratament între persoane*, *fără deosebire de rasă sau origine etnică*, dar nu atinge în mod practic toate domeniile vieții publice și private; în ultimii ani s-a înregistrat o creștere a numărului cazurilor de discriminare înregistrate la Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD), sau instrumentate de instanțele judecătorești, fapt ce demonstrează o creștere a gradului de cunoaștere sau încredere în mecanismele naționale de protecție împotriva discriminării. Din analiza efectuată de ANR, provocările majore persistă în ceea ce privește cunoașterea de către publicul larg a legislației care îi protejează în cazuri de discriminare și a drepturilor de care se bucură, exercitarea drepturilor de către aceștia, punerea în aplicare a legislației de către agenții de aplicare a legii, în special în cazurile conexe de discriminare, discurs incitator la ură sau infracțiuni motivate de ură, precum și lipsa formării de specialitate a agenților responsabili de punere în aplicare a legii, ori a lipsei protocoalelor specifice, care au ca rezultat lipsa investigării sau ignorării în cursul anchetei a aspectelor care țin de discriminarea multiplă sau intersecțională a unora dintre victime, spre exemplu etnicitate în corelare cu vârstă, gen, dizabilitate, orientare sexuală și identitate sau expresie de gen, vârstă, ș.a. motive care, potrivit legii, constituie circumstanțe agravante.

În România și în spațiul european, atitudinile anti-rome sunt vizibile în spațiul public, în toate sferele vieții cotidiene, fapt reliefat și de recentele rapoarte ale societății civile, care recomandă României și celorlalte State Membre să ia măsuri pentru abordarea discriminării multiple/intersecționale și creșterea caracterului disuasiv al secțiunilor aplicate în cazuri de discriminare, să dezvolte programe naționale de formare pentru prevenirea și combaterea discriminării pentru reprezentanții instituțiilor publice și să combată activ rasismul remanent la nivelul instituțiilor și atitudinile antirome existente în societate. Aceste obiective se pot materializa prin cultivarea, la toate nivelurile administrației publice – locale, județene, centrale – a unei culturi pentru nediscriminare, în favoarea egalității, acceptării diferenței și respectului pentru diversitate.

Lipsa combaterii active a atitudinilor antirome este semnalată de societatea civilă care monitorizează punerea în aplicare a legislației anti-discriminare. Astfel, se constată că combaterea atitudinilor anti-rome prin legislația anti-discriminare existentă nu este suficientă și că toate cele patru domenii sectoriale din Strategie – educație, ocupare, locuire și sănătate – trebuie însoțite de măsuri relevante care să abordeze și să facă referire explicită la atitudinile anti-rome. Mai mult, acestea recomandă crearea de instrumente care să combată rasismul și xenofobia prin

mijloacele legislației penale, fapt ce ar asigura ca discriminarea fățișă, discursul incitator la ură și infracțiunile motivate de ură împotriva romilor să nu se mai întâmple; în acest sens, *Decizia-cadru 2008/913/JAI a Consiliului din 28 noiembrie 2008 privind combaterea anumitor forme și expresii ale rasismului și xenofobiei prin intermediul dreptului penal* a fost preluată în legislația română. Astfel de aspecte sunt susținute și raportate și de Comisia Europeană, care cere statelor membre UE ca în revizuirea măsurilor de incluziune a romilor să răspundă acestor provocări majore, în special abordări intersectoriale, transsectoriale și integrate pentru eliminarea discriminării multiple și a excluderii multidimensionale; planificarea bazată pe analiza nevoilor femeilor și copiilor de etnie romă și luarea în considerație a diversității existente în rândul romilor și abordarea intersecțională a modelelor de excludere și discriminare cu care se confruntă anumite grupuri și subgrupuri din rândul comunităților vulnerabile cu romi.

Comisia Europeană recomanda în 2019 tuturor Statelor Membre recunoașterea atitudinilor antirome, pentru promovarea unei abordări puternice de nediscriminare, în cadrul intervențiilor de incluziune a romilor în toate domeniile. Aceasta trebuie să includă recunoașterea particularităților atitudinilor antirome, ale infracțiunilor motivate de ură și ale retoricii împotriva romilor, precum și provocările cu care se confruntă victimele de etnie romă în ceea ce privește accesul la justiție, protecție și asistență (cum ar fi subraportarea, inclusiv din cauza fricii de discriminare, sau de represalii din partea autorităților de anchetă, riscurile de revictimizare, impactul atitudinilor părtinitoare ale autorităților față de măsurile prevăzute de dreptul penal ca răspuns la criminalitate, etc.).

Atitudinile antirome - *Antigypsyism*, în engleză -, sau rasismul anti-rom, după cum este folosit de activiștii pentru drepturile omului, sunt recunoscute în spațiul european drept o formă specifică de rasism îndreptat împotriva romilor, sintilor și nomazilor, dar și a altor grupuri care sunt stigmatizate, făcând apel la exonimul profund peiorativ „*țigan*”, larg răspândit în spațiul public. Organizațiile rome și pro-rome reunite la nivel european în coaliția *Alliance against Antigypsyism,* au propus definiția de lucru a termenului *antigypsyism*, al cărui echivalent recomandat de ANR pentru folosirea în limba română în documente oficiale este “*atitudini antirome*”, cu scopul evitării folosirii termenului peiorativ:

"*Atitudinile antirome reprezintă un complex persistent, construit din punct de vedere istoric al rasismului acceptat împotriva grupurilor sociale identificate cu termenul discriminatoriu „*țigan*” sau alți termeni peiorativi asociați și încorporează:*

- *o percepție uniformizatoare și care definește și descrie aceste grupuri din perspectiva stereotipurilor și prejudecăților;*
- *Atribuirea acestor caracteristici specific către aceste grupuri;*
- *Constructe sociale discriminatorii și practici violente care decurg din acestea, cu efecte de marginalizare și degradante și care reproduc dezavantaje structurale*."

Măsuri pentru combaterea atitudinilor antirome și consolidarea legislației anti-discriminare:
Adoptarea în Strategie a definiției recomandată de coaliția europeană *Alliance against Antigypsyism* și operaționalizarea acesteia în legislația anti-discriminare existentă; actualizarea prevederilor legislației penale care sancționează discursul incitator la ură și infracțiunile motivate de ură cu această definiție, precum și

conferirea unui caracter disuasiv al pedepselor aplicabile prin conferirea atributului de agravantă atitudinii antirome. Formarea continuă a agenților de aplicare a legii, a procurorilor și judecătorilor în ceea ce privește înțelegerea fenomenului și implicațiilor atitudinilor antirome, în instrumentarea cazurilor conexe.
Consolidarea legislației pentru abordarea eficace a discriminării multiple/intersecționale în practica juridică a CNCD și creșterea caracterului disuasiv al sancțiunilor aplicate în cazuri de discriminare multiplă.
Elaborarea programelor naționale de formare pentru prevenirea și combaterea discriminării pentru angajații din instituțiile publice.
Combaterea activă a rasismului instituțional acceptat pe scară largă prin adoptarea definiției acceptate de sectorul neguvernamental rom la nivel european a atitudinilor antirome și promovarea implicațiilor negative a acestora.
Dezvoltare de campanii de informare și conștientizare eficiente în instituțiile publice care furnizează servicii publice în domeniile educație, sănătate publică, ocuparea forței de muncă, locuire.
Campanii de informare și conștientizare asupra fenomenului și implicațiilor atitudinilor antirome în mediul privat care livrează servicii către populație.
ANR recomandă ca lupta împotriva atitudinilor antirome trebuie să aibă o dimensiune preventivă și una pro-activă, accentul punându-se pe promovarea unui discurs pozitiv despre romi în spațiul public, educarea majorității populației în acest sens și creșterea conștientizării asupra consecințelor negative a acestora, pe modelul cunoașterii și conștientizării la nivelul societății despre fenomenul anti-semitismului și consecințele negative ale unor astfel forme de manifestare a urii rasiale.
Conform Raportului Evaluarea sumativă a modelului „Prima prioritate: Niciun copil invizibil" (ANPDCA, UNICEF România, 2017) analiza incidenței vulnerabilităților copiilor în funcție de etnie arată o incidență crescută a unor vulnerabilități în rândul copiilor romi, care sunt mai expuși riscului de violență, abuz sau neglijare.

4.1.8 Concluzii privind contextul actual

Principalele cauze care au afectat implementarea Strategiei aferente perioadei 2015-2020 au fost lipsa unui mecanism eficient de monitorizare și evaluare în timp real a stadiului de realizare a măsurilor asumate, precum și înțelegerea eronată a cadrului de reglementare. În consecință, planurile de acțiune la nivel local n-au făcut decât să reproducă măsurile naționale, fără a le adapta nici la realitățile specifice ale comunităților, nici la nivelul resurselor disponibile. De asemenea, raportarea primordială la posibilitățile de finanțare din fonduri europene, fără a ține seamă de tehnica diferită de accesare, comparativ cu bugetul de stat, a condus la diminuarea constantă a potențialului de resurse ce puteau fi alocate incluziunii romilor.
Având în vedere experiența perioadei 2014-2020, devine imperativ ca Guvernul României să-și asume o nouă paradigmă pentru politicile adresate romilor în România. Această nouă paradigmă trebuie să fie bazată pe realitățile din comunități și să fie concentrată prioritar pe elaborarea de programe naționale în domeniul educației, al ocupării forței de muncă, al sănătății și al locuirii, domenii care rămân pilonii principali de intervenție în comunitățile defavorizate, în perspectiva reducerii decalajelor față de populația majoritară. În egală măsură este nevoie ca noua viziune a Strategiei pentru perioada 2022-2027 să fie centrată pe promovarea culturii romilor și crearea unei culturi în favoarea egalității de șanse și non-discriminării în societatea românească.

4.2 Definirea problemelor

Dimensiunea populației de etnie romă constituie în continuare una dintre cele mai mari provocări pentru Guvernul României. Conform recensământului populației, realizat în anul 2011 de Institutul Național de Statistică, în România trăiesc 621.600 persoane aparținând minorității romilor, autoidentificați, ceea ce reprezintă 3,3% din populația generală a României. Neoficial, numărul romilor este mult mai mare. Organizațiile care activează în domeniu, dar și autoritățile locale, estimează un număr de 1,5-2 milioane de persoane de etnie romă.
Etnicii romi auto-identificați reprezintă circa 27% din totalul locuitorilor din zonele rurale marginalizate. Prin urmare, romii sunt supra-reprezentați în rândul locuitorilor din zonele rurale marginalizate, iar această proporție este de aproape 10 ori mai mare decât proporția națională a romilor auto-identificați în populația totală.
Motivele pentru care un număr foarte mare de romi nu-și asumă apartenența etnică sunt, tradițional, de natură istorică, dar – mai recent - și ca reacție la atitudinile anti-rome ale societății majoritare asupra acestei minorități.
Zonele marginalizate implică existenta unor comunități aflate în dificultatea de a-și valorifica prin inserție pe piața muncii potențialul de capital uman, din lipsa cumulată a accesului la infrastructură, educație, condiții de locuit și servicii de sănătate. Localitățile ce cuprind astfel de zone sunt definite drept marginalizate.
Profilul comunităților marginalizate cu populație romă este structurat pe criterii ce țin, în special, de vulnerabilitățile asociate cu apartenența la această etnie, precum și cele ce caracterizează contextul socio-economic local și zonal. Studiile evidențiază că rata sărăciei la populația de romi a avut o tendință negativă în ultimii șase ani, însă decalajele față de nivelul populației generale se mențin la un nivel ridicat.
De altfel, profilul marginalizării este diferit în cazul comunităților cu romi, comparativ cu cele majoritare. În timp ce majoritatea zonelor rurale marginalizate sunt mici, comunitățile de romi tind să fie mai extinse, 86% dintre romii care trăiesc în comunități marginalizate trăiesc în comunități de romi cu mai mult de 250 de locuitori.[43]
În plus, cercetările furnizează date contradictorii, de multe ori în contrast cu vizibilitatea romilor în spațiul public românesc, oferind în schimb date alarmante, indicii calitative privind nivelul sub limita decenței la care se află traiul celei mai mari părți a celor identificați drept romi sub toate aspectele posibile: standard de viață, de civilizație, nivel de educație, acces la servicii de sănătate, etc.
Un element particular al minorității rome din România îl reprezintă marea diversitate de neamuri diferite, care prezintă o multitudine de particularități privind tradițiile, limba, portul și modul de viață. Instituțiile europene fac eforturi considerabile în vederea impulsionării, sprijinirii, ghidării Statelor Membre în procesul de incluziune socială a romilor. Decidenții ce elaborează politici adresate romilor la nivel european, dar și național, nu au luat, până acum, în calcul aceste diferențieri între neamurile de romi și specificul comunităților în care aceștia trăiesc. Acest fapt a afectat rezultatele obținute, în raport cu cele propuse prin documentele programatice.
La nivel județean/local nu există analize care să evidențieze gradul de vulnerabilitate a populației rome în raport cu populația majoritară, iar planurile de acțiune județene nu conțin indicatori măsurabili care să țină seama de diferențele culturale ale neamurilor de romi ce locuiesc în aceeași localitate.
Din perspectiva Strategiei, se consideră că pentru incluziunea cetățenilor români de etnie romă, aflați în situație de vulnerabilitate trebuie asigurate și garantate, simultan:

1. drepturile civile elementare – locuire, educație, sănătate, drept la muncă, la asistență socială) – romii, indiferent de disponibilitatea de asumare a

[43] *Idem 7*

apartenenței etnice, trebuie să beneficieze de drepturile care decurg din statutul de cetățean;
2. drepturile culturale, dreptul la identitate, astfel încât asumarea apartenenței etnice să devină expresie a stimei de sine.

4.2.1 Asigurarea și garantarea drepturilor civile

Pentru asigurarea și garantarea drepturilor civile este necesară abordarea aspectelor legate de vulnerabilitate și sărăcie, care afectează o mare pondere a cetățenilor români aparținând minorității romilor.

Astfel, prioritare pentru prezenta Strategie sunt următoarele domenii de intervenție:

1. Infrastructură: izolarea rezidențială, lipsa accesului la utilități și transport afectează condițiile de locuit, asigurarea locuirii sociale și a celei sanitare;
2. Locuire: comunitățile și/sau locuințele care nu oferă condiții decente de locuire afectează starea de sănătate, precum și premisele elementare de desfășurare a procesului de învățământ pentru elevi:
3. Educație: lipsa accesului la învățământ de calitate conduce la abandon școlar, respectiv sub-calificare, și afectează inserția pe piața muncii;
4. Ocuparea forței de muncă și formarea profesională: lipsa de calificare și a oportunităților de inserție pe piața muncii conduce la imposibilitatea acoperirii costurilor pentru utilități și întreținere a locuinței, respectiv la neputința asigurării traiului zilnic (hrană, îmbrăcăminte), cu consecințe asupra participării școlare a copiilor, nivelului de sănătate a familiei;
5. Sănătate: lipsa accesului la asistență medicală, dar, mai ales, la serviciile de medicină profilactică, afectează atât participarea școlară a copiilor, cât și participarea adulților la activitățile productive, cu consecințe directe asupra situației întregii familii.

Aceste aspecte evidențiază problemele cu care se confruntă familiile din comunități marginalizate, din mediu rural sau urban.

În același timp, acest mod de abordare ne arată că intervențiile unidirecționale, până acum adoptate atât de programele naționale, cât și de intervențiile finanțate prin fonduri europene, s-au dovedit insuficiente și incomplete.

Experiența implementării proiectelor CLLD, precum și a proiectelor DLI (Dezvoltare Locală prin Intervenții Integrate), a creat premisele favorabile pentru obținerea unor rezultate efective și vizibile în procesul de combatere a sărăciei, inclusiv în rândul minorității rome, necesară fiind o abordare integrată, **provocarea fiind ca programele naționale să devină mai flexibile pentru a fi implementate complementar, în concordanță cu necesitățile specifice ale fiecărei comunități.**

În consecință, și pentru perioada 2022-2027, rămâne prioritară rezolvarea problemelor cu care se confruntă comunitățile vulnerabile în domeniile sensibile ce compun cercul vicios al sărăciei.

4.2.1.1. Locuire

Principalele provocări cu care se confruntă comunitățile marginalizate în domeniul locuirii sunt degradarea locuințelor, supraaglomerarea, insuficiența locuințelor sociale și, mai ales, a celor destinate tinerilor, precum și evacuarea din locuințele sociale din neputința plății utilităților, demolarea locuințelor informale situate pe terenuri publice sau private sunt elemente ce conduc la marginalizare și excluziune socială pentru largi categorii de populație vulnerabilă, în care minoritarii romi au o pondere semnificativă. Acestora li se adaugă segregarea spațială, obstacolele întâmpinate în

accesul la locuințe în sectorul privat, precum și lipsa sprijinului public și al legislației referitoare la accesarea locuințelor sociale[44].
Un aspect nu lipsit de însemnătate este lipsa informațiilor privind dimensionarea fenomenului evacuărilor forțate, care ar putea permite elaborarea unor soluții preventive, în măsură să evite improvizațiile și situațiile de criză. Autoritățile administrației publice locale nu au o evidență clară a locuințelor ce prezintă potențial de evacuare și, drept consecință, nu au pregătite variante
Abordarea problemelor legate de locuire este de competența autorităților administrației publice locale, prin urmare este necesară responsabilizarea autorităților administrației publice locale, nivel care are competența legală exclusivă în abordarea problemelor identificate la nivel local, a le prioritiza şi soluționa. Strategiile locale trebuie să includă nevoile identificate la nivelul comunităților de romi. Având în vedere că la acest moment MDLAP se află în imposibilitatea de a cuantifica și raporta indicatorii în domeniul Locuirii și Infrastructurii dezagregați după criteriul etnie, este necesară identificarea barierelor care nu permit acest lucru și efectuarea modificarilor necesare asupra reglementărilor legale, astfel încât să fie posibilă atât dezagregarea indicatorilor în funcție de etnie și să creeze cadrul pentru autoritățile locale să raporteze acești indicatori.

4.2.1.2 Infrastructură

Asigurarea unor condiții decente de viață prin acces la infrastructura de transport și utilități, respectiv starea drumurilor și lipsa infrastructurii la nivel comunitar, reprezintă principala problemă în acest domeniu; rezolvarea este condiționată în general de bunăvoința și/sau interesul autorităților administrației publice locale, dar, foarte adesea, și de statutul legal al așezării.
Drept urmare, stimularea autorităților administrației publice locale pentru dezvoltarea infrastructurii de utilități publice în astfel de zone, precum și sprijinirea activității de cadastru și intabulare a proprietăților imobiliare trebuie să devină obiective de maxim interes pentru autoritățile centrale cu atribuții în domeniu, care trebuie să furnizeze asistență managerială și financiară în acest sens.
Deși există un program național de cadastrare derulat de ANCPI (MLPDA), care are în vedere intabularea gratuită a întregului teritoriu până în anul 2023, există posibilitatea de ordonare prioritară a localităților și sectoarelor cadastrale pe care se află așezări informale, având în vedere că statutul incert din perspectivă legală a acestor comunități are consecințe directe asupra marginalizării, în primul rând prin diminuarea efectelor produse de alte intervenții ce vizează incluziunea minorității rome, inclusiv clarificarea statutului juridic al drumurilor de acces, precum și a rețelelor de utilități.

4.2.1.3 Educație

Asigurarea unui parcurs cât mai lung în sistemul educațional pentru copiii romi este văzută de cele mai multe ori drept esențială pentru ruperea cercului vicios inter generațional al sărăciei și pentru incluziunea socială a acestora. Cadrul strategic al UE pentru cooperarea europeană în domeniul educației și formării profesionale („ET 2020") și-a propus printre obiectivele sale de referință pentru anul 2020 ca cel puțin 95% dintre copii să fie integrați în sistemul de educație preșcolară[45].

[44] Idem
[45] https://ec.europa.eu/education/policies/european-policy-cooperation/et2020-framework_ro, accesat la data de 28.01.2019

În acest sens, este nevoie de continuarea sau adoptarea unor măsuri atât integratoare, cât și țintite pe reducerea decalajelor, în special în zonele geografice rurale/urbane marginalizate[46]. Prin urmare, este nevoie de programe naționale coordonate de reducere a abandonului școlar atât prin creșterea calității actului educațional, inclusiv în școlile cu copii preponderent de etnie romă, cât și prin îmbunătățirea situației socio-economice a gospodăriei, în aspectele care blochează participarea școlară (hrană, haine, condiții de locuire).
Programul de mediere școlară constituie principala intervenție în domeniul educației copiilor romi, dar nu există o metodologie de evaluare a impactului pe care mediatorii școlari îl au asupra educației copiilor.
Programul de măsuri afirmative adresat tinerilor romi - locuri distinct alocate în licee și universități - este insuficient susținut prin facilități asociate, astfel că tinerii romi, în special cei din mediul rural, după terminarea celor 8 clase, nu-și pot permite continuarea studiilor din lipsa resurselor financiare în familie.
Pe de altă parte, este evidentă nevoia unor programe de îmbunătățire a nivelului educațional și reducerea analfabetismului în rândul persoanelor care au depășit vârsta corespunzătoare clasei de școlarizare (de tip „A doua șansă”), iar programele ar trebui să își propună drept ținte participarea a minim 15% beneficiari cetățeni români aparținând minorității rome, în special din mediul rural și comunități urbane/rurale marginalizate.
Un alt factor care afectează educația copiilor romi este reprezentat de superficialitatea cu care instituțiile deconcentrate în domeniul educației și o parte însemnata din unitățile școlare tratează acesta problematică. În conformitate cu raportul de monitorizare realizat de ANR în anul 2018, în domeniul educației, rolul inspectorului angajat al ISJ pentru minoritatea romilor, este perceput diferit de la un județ la altul. În unele județe sunt inspectori de etnie romă angajați ai ISJ responsabili de domeniul educației copiilor romi, iar în alte județene inspectorii pentru minorități au preluat acesta sarcina prin cumul de funcții. Și în cazul acestor funcționari, este nevoie de o evaluare a competențelor și de o instruire continuă în special în domeniul promovării diversității și non-discriminării.
Un impediment al accesului la o educație de calitate îl reprezintă tendința de segregare a copiilor romi în școli, fenomen care persistă în continuare, în pofida reglementărilor guvernamentale recente și în particular ale Ministerului Educației care interzic acest lucru.
Cercetările calitative și cantitative[47] au arătat că în școlile segregate pe criterii etnice există mai multe deficiențe: pe măsură ce crește ponderea de copii romi într-o școală, descrește calitatea dotărilor materiale de care dispune aceasta – laboratoare de specialitate, săli de sport, biblioteci, calculatoare. De asemenea, școlile cu procent ridicat de romi dispun în mai mică măsură de cadre didactice calificate (27,7% din profesorii din școlile majoritar rome nu au calificare față de 16,5% din cele de non-rome)[48], promovabilitatea la examenul de capacitate este mai mică în cazul școlilor majoritar rome, iar participarea la olimpiade este și ea mai redusă. Școlile sunt adesea supraaglomerate, motivația profesorilor de a lucra cu copii romi este

[46] Council of European Union (2013). Council recommendation on efective Roma integration measures in the member states. Brussels, pp. 5-6
[47] Laura Surdu, Eniko Vincze şi Marius Wamsiedel, (2011). "Roma School Participation, Non-Attendence and Discrimination in România," București: UNICEF, Gelu Duminică și Ana Ivasiuc, (2010) "O școală pentru toți? Accesul copiilor romi la o educație de calitate," București: UNICEF, Cătălin Augustin Stoica, și Marius Wamsiedel. (2012). "Inequity and Inequality. Teacher Absenteism, Romani Pupils and Primary Schools in România," Budapest: Roma Education Fund
[48] Cătălin Augustin Stoica şi Marius Wamsiedel. (2012). "Inequity and Inequality: Teacher Absenteeism, Romani Pupils, and Primary Schools in România," Budapest: Roma Education Fund, p. 59

redusă, iar navetismul cadrelor didactice este ridicat, din cauza distanței mari până la aceste unități școlare.
De asemenea, un obstacol în calea creării unui climat educațional intercultural îl reprezintă lipsa informațiilor referitoare la istoria romilor din manualele școlare. Astfel, există manuale de istorie care omit să ofere informații despre romi, respectiv, lipsesc informații despre Holocaustul romilor, despre sclavia romilor în Țările Române și despre participarea romilor la dezvoltarea patrimoniului cultural al României.[49]

4.2.1.4 Ocupare

Inserția pe piața muncii reprezintă unul din punctele existente în cercul vicios al sărăciei, afectat de celelalte verigi, cu atât mai mult cu cât populația de romi are o structură de vârste mult diferită de cea a populației majoritare; la nivel național, minoritatea romă este o populație foarte tânără, aproximativ o treime având vârsta sub 15 ani, comparativ cu populația majoritară, în care aproximativ o cincime are sub 15 ani.
Așadar, problemele de ocupare cu care se confruntă minoritatea romă nu privesc doar dreptul elementar la muncă, ci reprezintă o prioritate economică de valorificare a unui potențial social și economic pe termen lung. Lipsa cronică de calificare a tinerilor romi ce încearcă să intre pe piața muncii îi determină să se îndrepte spre munci „inferioare" din perspectiva prestigiului social și, implicit, a remunerației, care nu le pot asigura un trai decent.
Pilonul european al drepturilor sociale, întărit prin obiectivul de politică *O Europă mai socială* specific CFM 2021-2027, statuează abordarea prioritară a drepturilor sociale prin sprijinirea calității locurilor de muncă[50], astfel încât să crească adresabilitatea măsurilor de incluziune activă, chiar la nivelul grupurilor vulnerabile dificil de plasat pe piața muncii formale.
Capitalul social omogen din interiorul aceluiași grup de tip familial și capitalul social intergrupal favorizează activitățile din sfera activităților economiei non-formale, antreprenoriat și economie socială, dificultățile principale întâmpinate fiind legate de diferențele dintre mediul urban și cel rural, respectiv accesul redus la piețele de desfacere.
În comunitățile vulnerabile cu populație romă se resimte acut nevoia unor facilități acordate inițiativelor antreprenoriale și agenților economici care angajează minoritari romi, oferindu-le perspective de ridicare a nivelului de calificare, în special pentru femei și tineri, dar și pentru unele persoane vulnerabile, cum ar fi tinerii care părăsesc sistemul de protecție a copilului sau din sistemul penitenciar.

4.2.1.5 Sănătate

În domeniul sănătății, principala problemă care trebuie abordată foarte serios este programul de asistență medicală comunitară derulat în comunitățile vulnerabile cu romi. Din analiza ANR a rezultat faptul că rolul mediatorului sanitar este foarte important la nivel comunitar, în procesul de prevenire a îmbolnăvirilor membrilor comunităților vulnerabile cu romi. Începând cu anul 2017 activitatea de asistență medicală comunitară este reglementată de următoarele acte normative: Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 18/2017 privind asistența medicală comunitară, aprobată prin Legea nr. 180/ 2017 și completată prin Legea nr. 119/ 2019 și de Hotărârea Guvernului nr. 324/2019 pentru aprobarea Normelor metodologice privind organizarea, funcţionarea şi finanţarea activităţii de asistenţă medicală comunitară,

[49] Analiza manualelor de Istorie realizată pentru Centrul de Resurse Juridice 2016
[50] Manual de simplificări, 80 măsuri de simplificare în politica de coeziune 2021-2027

prin care își implementează activitatea furnizorii de servicii de asistență medicală comunitară (medic, asistent medical comunitar, moașă și mediator sanitar). Serviciile de asistentă medicală comunitară se acordă tuturor grupurilor vulnerabile din punct de vedere medico-socio-economico-educațional indiferent de etnie si indiferent de statutul de asigurat sau neasigurat al beneficiarilor. Problemele identificate anterior au fost abordate de noua legislație și au ținut cont de atribuțiile mediatorului sanitar și al asistentului medical comunitar, Unitățile Administrativ Teritoriale (UAT) putând fi sancționate pentru nerespectarea legislației specifice. Existența postului de mediator sanitar în comunitățile cu populație semnificativă de romi este de o importanță deosebită și acesta poate fi ocupat de persoane din comunitate cu curs ANC în ocupația mediator sanitar. Din acest motiv autoritățile centrale, județene și locale trebuie să facă toate eforturile să se asigure de formarea cadrelor necesare și de prezența acestui post în schema de personal la nivelul UAT. În cazul comunităţilor vulnerabile de romi, autorităţile locale pot conlucra cu organizaţii neguvernamentale şi cu reprezentanți locali din comunitate pentru soluţionarea problemelor socio-sanitare din respectivele comunităţi; Ministerul Sănătății asigură coordonarea tehnică şi metodologică, monitorizarea, evaluarea şi controlul activităţii reţelei de asistenţă medicală comunitară, direct şi prin intermediul direcţiilor de sănătate publică judeţene şi a municipiului Bucureşti. DSP coordonează tehnic şi metodologic, monitorizează, evaluează şi controlează activitatea de asistenţă medicală comunitară la nivel judeţean şi monitorizează introducerea lunară a datelor activităţii de asistenţă medicală comunitară și se asigură de crearea de proceduri și metodologii proprii, pentru furnizarea datelor dezagregate după etnie, pe baza raportărilor mediatorilor sanitari, la nivel național, cu respectarea reglementărilor de protecție a datelor personale și asigurarea netrasabilității identității pacienților.
Totodată, problemele existente la nivelul implementării prevederilor legislației specifice, O.U.G. nr. 18/2017 și H.G. nr. 324/2019 amintite anterior, cauzate de lipsa resursei umane și a lipsei actelor (metodologii, standarde, ghiduri, protocoale) subsecvente legislației de reglementare a organizării, funcționării, finanțării activității de asistență medicală comunitară rămân provocări care împiedică furnizarea eficace a serviciilor de sănătate la nivelul comunității.

O altă problemă identificată în domeniul sănătății romilor o constituie necesitatea de a reduce decalajul în privința stării de sanatate dintre romi și restul populatiei, prin includerea acestora în programele și intervențiile naționale în domeniul sănătății publice gestionate de Ministerul Sănătății și Casa Națională de Asigurări de Sănătate.

Femeile și fetele rome întâmpină adesea prejudecăți rasiale sau de gen, în ceea ce privește accesul la sănătate și alte servicii publice. Totodată lipsesc serviciile direcționate pentru femeile și fetele cu dizabilități și alte grupuri de femei și fete aflate în situații vulnerabile.

4.2.2 Asigurarea și garantarea dreptului la identitate

Studiile și cercetările în domeniu menționează faptul ca mulți dintre romi au o stimă de sine etnică scăzută cauzată de stigmatizarea socială internalizată, precum și de procesele de asimilare forțată prin care au trecut membrii comunităților cu romi din România. Privarea individului de drepturi şi de accesul la resurse de dezvoltare socială conduce la pierderea demnității etnice și la instalarea auto-culpabilizării şi a rușinii de sine etnice, precum și discriminarea sistemică la care romii sunt supuși în

societate. Stima de sine etnică a romilor poate crește prin extinderea învățării limbii, istoriei și culturii romani în școală, inclusiv, acolo unde condițiile le permit - comunități de romi vorbitoare de limbă romani, opțiunea părinților romi de a studia limba maternă, existența sau încadrarea de cadre didactice rome calificate, existența sau publicarea de manuale școlare în limba romani etc. -, printr-un învățământ bilingv sau monolingv în limba romani.
Limba romani este caracterizată printr-o diversitate de dialecte/graiuri, romii aflându-se în prezent în procesul de promovare a limbii prin sistemul oficial de învățământ. Cultura tradițională romă are caracter preponderent oral, astfel încât principala problemă cu care se confruntă demersurile de promovare a limbii romani în sistemul de învățământ bilingv este lipsa literaturii scrise în limba romani, manualele apelând, din păcate, la texte didactice traduse din română sau alte limbi. Un alt element ignorat în prezent, dar care poate influența în mod semnificativ promovarea identității etno-culturale a romilor, este cunoașterea de către societatea în ansamblu a contribuției pe care au adus-o romii la dezvoltarea societății românești și a patrimoniului cultural european, având ca rezultat, pe de o parte, reducerea percepțiilor negative față de minoritatea romă și, pe de alta, creșterea stimei de sine în rândul minoritarilor romi.[51]
Totodată, lipsa instituțiilor de reprezentare culturală – esențiale pentru promovarea culturii rome - reprezintă o altă problemă care împiedică afirmarea și reconstrucția identității romilor.
O a doua direcție de acțiune vizează dezvoltarea unei culturi instituționale care să țină seama de principiile non-discriminării și egalității de șanse între femei și bărbați, precum și educarea societății la toate nivelurile - nu doar în sistemul educațional, ci și la nivelul discursului public, inclusiv mijloacele mass media - cu privire la aceste principii.
În materie de anti-discriminare și combaterea atitudinilor anti-rome, provocările majore persistă în ceea ce privește cunoașterea de către publicul larg a legislației care îi protejează pe indivizi sau colectivități împotriva discriminării, îndeosebi referitor la lipsa de informare cu privire la căile de atac existente și revendicarea drepturilor fundamentale.
Atitudinile anti-rome sunt vizibile în spațiul public, în toate sferele vieții cotidiene, fapt reliefat și de recentele rapoarte[52] ale societății civile, care recomandă autorităților competente să ia măsuri pentru abordarea discriminării multiple, intersecționale. De asemenea, se recomandă sporirea abordărilor disuasive ale sancțiunilor aplicate în cazuri de discriminare și să se dezvolte programe naționale de formare pentru prevenirea și combaterea discriminării pentru reprezentanții instituțiilor publice, precum și combaterea rasismului instituțional și atitudinilor antirome existente în societate.

5. Obiectivele Strategiei

Strategia Guvernului privind incluziunea cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2022-2027 pornește de la următoarele premise:

a) Incluziunea socio-economică a cetățenilor aparținând etniei rome este un proces necesar nu doar pentru a asigura justiția și protecția socială, ci și pentru a valorifica, sprijini și dezvolta potențialul capitalului uman specific;

[51] Vezi proiectul "Promovarea personalităților rome în spațiul public" (www.ikultura.ro) și broșura „Romi pentru România" realizate de Centrul Național de Cultură a Romilor-Romano Kher
[52] Raportul societății civile de monitorizare a implementării strategiei naționale de integrare a romilor în România. Focalizare pe precondiții structural și orizonatale pentru implementarea cu success a strategiei. https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/.../format-PDF

b) Măsurile de intervenție trebuie să aibă caracter integrat, multidisciplinar și adaptat, care să țină seama de diferențele existente în rândul comunității, respectiv, de aspectele de intersecționalitate și de particularitățile persoanelor vulnerabilitate;
c) Asigurarea parteneriatului cu societatea civilă în toate etapele de implementare, monitorizare, evaluare, revizuire și actualizare ale Strategiei.

Pornind de la aceste considerente și pe baza lecțiilor învățate din perioada anterioară, Strategia urmărește realizarea următorului ***Obiectiv General***: Creșterea calității vieții cetățenilor români aparținând minorității rome, fundamentată pe cetățenie activă, incluziune socioeconomică și valorizarea patrimoniului cultural rom

Acesta este susținut de următoarele șase **obiective specifice:**

1. Îmbunătățirea condițiilor de locuire a membrilor comunităților vulnerabile cu romi
2. Asigurarea accesului cetățenilor români de etnie romă la un sistem de educație incluzivă de calitate
3. Creșterea gradului de ocupare a romilor în concordanță cu cerințele pieței în sensul evoluției profesionale a acestora
4. Îmbunătățirea stării de sănătate a membrilor comunităților vulnerabile cu romi
5. Susținerea cercetării, conservării și promovării patrimoniului cultural rom și a identității culturale rome
6. Combaterea discriminării, a discursului și atitudinilor antirome generatoare de discurs incitator la ură sau infracțiuni motivate de ură

Obiectivele specifice sunt susținute de următoarele **obiective orizontale**:

- Îmbunătățirea cadrului legislativ și normativ existent în domeniile de acțiune propuse în Strategie.
- Asigurarea unui flux financiar sustenabil măsurilor de incluziune a romilor în vederea implementării planurilor locale de incluziune socială, precum și a măsurilor specifice de incluziune a grupurilor vulnerabile prevăzute în strategiile naționale sectoriale.
- Corelarea măsurilor și priorităților Strategiei cu măsurile propuse pentru atingerea obiectivelor specifice în toate Strategiile sectoriale, respectiv în Programele de Interes Național (PIN) existente.

6. Programe – direcții de acțiune

Programele și direcțiile de acțiune care vor sprijini atingerea obiectivelor și implementarea strategiei se regăsesc în planurile de acțiune corespunzătoare celor șase obiective specifice (anexele 1-6 la prezenta Strategie).
Se va urmări asigurarea concordanței măsurilor adoptate în Strategie cu programele incluse în planurile strategice instituționale ale instituțiilor cu responsabilități în implementarea prezentei Strategii.

7. Indicatori

Indicatorii de bază pe baza cărora se va măsura evoluția implementării strategiei se regăsesc în planurile de acțiune corespunzătoare celor șase obiective specifice (anexele 1-6 la prezenta Strategie). Instituțiile cu responsabilități în implementarea măsurilor din Strategie vor avea în vedere evidențierea indicatorilor naționali de dezvoltare durabilă din aria de competențe, în măsura în care indicatorii asociați

măsurilor din prezenta Strategie se subsumează indicatorilor de dezvoltare durabilă identificați.

8. Rezultate așteptate

Prezenta Strategie își orientează intervențiile astfel încât să contribuie la ruperea lanțului vicios descris în capitolele 4.1 și 4.2. Astfel, în urma implementării Strategiei sunt așteptate următoarele schimbări în privința principalelor politici sectoriale:

Domeniu	Rezultate așteptate la nivel de comunități	Rezultate așteptate la nivel de persoane/familii
Locuire	- creșterea progresivă a calității condițiilor de locuit.	- condiții decente de locuire, cu spații adecvate pentru socializare, învățare și joacă; - calitate a vieții crescută.
Infrastructură	- scăderea constantă a numărului de comunități izolate, care nu au acces utilități; - alocări financiare constante în întreținerea infrastructurii și demararea de investiții noi; - sporirea coeziunii comunitare și diminuarea atitudinilor și comportamentelor de marginalizare și stigmatizare.	- accesul facil la utilitățile de bază; - creșterea calității vieții; - dezvoltarea spiritului de responsabilitate.
Educație	- accesul la educație de calitate și inclusivă; - reducerea abandonului școlar; - participarea activă în cadrul programelor de educație continuă a tuturor categoriilor de vârstă.	- dobândirea unui portofoliu durabil al competențelor de bază, inclusiv a celor digitale; - diversificarea oportunităților profesionale.
Ocupare	- rata ridicată de inserție pe piața muncii; - cadru accesibil de evoluție prin dobândire de competențe profesionale, respectiv mobilitate profesională	- oportunități facile de angajare și menținere la locul de muncă; - venituri suficiente pentru acoperirea costurilor pentru utilități și întreținere a locuinței; - adoptarea unui comportament de economisire a veniturilor acumulate.
Sănătate	- accesul facil la servicii medicale de calitate, mai ales la servicii preventive și curative de bază; - creșterea constantă a stării de sănătate la nivel de comunități.	- scăderea constantă a incidenței îmbolnăvirilor asociate modelelor de mortalitate și morbiditate prevalente în populația de etnie romă.

Având în vedere schimbările enumerate mai sus, în anexe sunt detaliate direcțiile de acțiune, măsurile, rezultatele așteptate, buget alocat, corelarea cu Strategii sectoriale corespunzătoare, instituții responsabile, precum și setul de indicatori aferenți: valori de bază, obiective de etapă și ținte.

La nivelul autorităților județene și locale, măsurile de implementare ale prezentei Strategii, aferente perioadei 2022-2027, vor fi detaliate și adaptate condițiilor specifice, concretizate în planuri de acțiune județene și locale, care vor ține seama de corelarea integrată între domeniile de intervenție, astfel încât să răspundă nevoilor atât ale comunității, cât și ale fiecărei familii ce face parte din aceasta.

9. Implementare, monitorizarea și evaluarea

9.1 Instituții responsabile

Implementarea Strategiei se bazează pe partajarea responsabilităților instituționale, după cum urmează:

- la nivel local, unde autoritățile care implementează Strategia sunt primarul și Consiliul Local.
- la nivel județean, unde autoritățile implicate în implementarea Strategiei sunt Consiliile Județene, precum și serviciile publice deconcentrate și descentralizate (învățământ, sănătate, muncă, ordine publică, protecția copilului etc.), cu sprijin metodologic din partea Birourilor Județene pentru Romi de la nivelul Instituțiilor Prefectului;
- la nivel central, unde instituțiile responsabile cu implementarea Strategiei sunt ministerele, agențiile și autoritățile membre ale Comitetului Interministerial pentru Implementarea, Monitorizarea și Evaluarea Strategiei (CIIMES), cu asistență metodologică de specialitate din partea Agenției Naționale pentru Romi;

9.2 Instituții responsabile. Mecanismul de implementare

9.2.1. Coordonarea implementării Strategiei

Mecanismul de implementare, monitorizare și evaluare a Strategiei este coordonat de la nivel central de Comitetul Interministerial pentru Implementarea, Monitorizarea și Evaluarea Strategiei, numit prin Decizie a Prim-Ministrului Guvernului și co-prezidat de un reprezentant al aparatului de lucru al Prim-Ministrului și Președintele Agenției Naționale pentru Romi.
CIIMES este compus din reprezentanți, la nivel de secretar de stat ai ANR și ai tuturor ministerelor de linie și instituțiilor centrale cu responsabilități în ceea ce privește procesul de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome.
CIIMES se reunește semestrial și Președintele prezintă, în ședința de Guvern, un raport privind progresele înregistrate în implementarea Strategiei. Între reuniuni, funcționarea CIIMES este asigurată de secretariatul tehnic, format din ANR și reprezentantul desemnat al aparatului de lucru al Prim-Ministrului.
CIIMES este alcătuit din reprezentanții următoarelor instituții centrale, în funcție de gradul de implicare în procesul de incluziune a romilor:

1. Instituțiile administrației publice centrale cu atribuții în monitorizarea și evaluarea Strategiei sunt: Secretariatul General al Guvernului (SGG), Agenția Națională pentru Romi (ANR), Ministerul Finanțelor (MF), Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene prin Punctul Național de Contact pentru Romi (MIPE-PNCR).

2. Instituțiile administrației publice centrale cu atribuții în implementarea și monitorizarea Strategiei sunt: Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației (MDLPA), Ministerul Afacerilor Interne (MAI), Ministerul Muncii si Solidarității Sociale (MMSS), Ministerul Antreprenoriatului și Turismului (MAT), Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR), Ministerul Sănătății (MS), Ministerul Educației (MEdu), Ministerul Culturii (MC), Ministerul Familiei, Tineretului si Egalității de Șanse (MFTES), Departamentul pentru Relații Interetnice (DRI), Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD).
3. Alături de acestea, mai au atribuții în implementarea prezentei Strategii: Agenția Națională de Ocupare a Forței de Muncă (ANOFM), Agenția Națională pentru Egalitate de Șanse între Femei și Bărbați (ANES), Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopții (ANPDCA), Agenția Națională de Cadastru și Publicitate Imobiliară (ANCPI), Autoritatea Naţională pentru Calificări (ANC), Avocatul Poporului (AP), Ministerul Public (MP), Casa Națională de Pensii Publice (CNPP), Administrația Națională a Penitenciarelor (ANP), Inspectoratul General al Poliției Române (IGPR), Inspectoratul General al Jandarmeriei Române (IGJR), Centrul Național de Cultură a Romilor „Romano-Kher” (CNCR-RK) și Agenția Națională pentru Romi (ANR).
4. În funcție de atribuțiile specifice sau în funcție de context, Ministerul Afacerilor Externe (MAE) și Ministerul Justiției (MJ), vor fi informate, respectiv consultate, în ceea ce privește procesul de implementare, monitorizare și evaluare a Strategiei, precum și cu privire la procesul de raportare către Guvern și către partenerii externi asupra progreselor înregistrate în aplicarea acesteia. În plus, MAE va participa în calitate de observator la reuniunile CIIMES.

Activitățile CIIMES se desfășoară prin intermediul Grupurilor de Lucru Tematice (GLT), formate din instituțiile centrale direct implicate în diversele aspecte ale procesului de incluziune a romilor, pentru a se putea asigura o abordare integrată a problematicii specifice populației rome.

În prima sa întrunire, CIIMES își va adopta Regulamentul de Organizare și Funcționare, precum și componența următoarelor GLT:

1. Grupul de Lucru pentru Dreptul la Locuire
2. Grupul de Lucru pentru Dreptul la Educație și Identitate Culturală
3. Grupul de Lucru pentru Dreptul la Sănătate
4. Grupul de Lucru pentru Drepturile Copilului
5. Grupul de Lucru pentru Antreprenoriat și Locuri de Muncă
6. Grupul de Lucru pentru Mobilitate Intracomunitară
7. Grupul de Lucru pentru Combaterea Discriminării
8. Grupul de Lucru pentru Promovarea Modificărilor Legislative

9.2.2. Implementarea Strategiei la nivel Local

La nivel local, implementarea măsurilor din Strategie este asigurată de Primar, în calitate de autoritate executivă, și de Consiliul Local, în calitate de autoritate deliberativă la nivel local, ambele având ca atribuții asigurarea respectării drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale cetăţenilor și punerea în aplicare a legislației în vigoare.

Prin aparatul de specialitate al primarului, serviciile specializate ale Primăriei, cu contribuția Expertului local pentru romi, a mediatorilor școlari, mediatorilor sanitari și altor resurse umane rome, se vor implementa următoarele activități:

a. Identificarea nevoilor membrilor comunităților vulnerabile cu romi,
b. Realizarea şi implementarea unui Plan de acţiune locală pentru incluziunea comunităţilor de romi, care să cuprindă măsuri integrate în vederea reducerii excluziunii sociale a acestei categorii de populație și a depășirii situației de vulnerabilitate.
c. Alocarea de resurse financiare de la bugetul local şi atragerea de resurse financiare extrabugetare în vederea implementării unor programe/proiecte în beneficiul comunităților vulnerabile cu romi, înființarea și gestionarea activității membrilor Grupului de inițiativă locală.
d. Elaborarea de proiecte de dezvoltare locală a comunităţilor de romi în colaborare cu O.N.G.-uri şi alţi actori de la nivel local, judeţean, regional sau naţional.
e. Transmiterea planului local de acțiune către Instituția Prefectului – BJR, în vederea introducerii acestuia în planul județean de măsuri.
f. Monitorizarea implementării măsurilor din planul local de acțiune și formularea de propuneri în vederea îmbunătăţirii acestora.
g. Întocmirea rapoartelor periodice de monitorizare a progresului înregistrat în implementarea planului de acțiune locală și raportarea lor către BJR şi ANR.

Pentru coordonarea la nivel local a acţiunilor pentru incluziunea romilor este recomandat ca la nivelul primăriilor din localități cu un număr semnificat de romi – autodeclarați sau recenzați oficial, sau pe baza evidențelor organizațiilor reprezentative ale romilor sau ale altor resurse umane pentru romi prezente în și recunoscute de comunitate - să fie angajat un Expert local pentru problemele romilor. Rolul şi importanţa expertului local pentru problemele romilor sunt menționate în *Anexa 7 Cadrul instituțional de implementare a Strategiei*. Expertul local pentru problemele romilor este angajat al primăriei, lucrând în cadrul unor echipe multidisciplinare, care asigură servicii de susţinere specializate pentru comunităţile de romi. Se facilitează, astfel, accesul la serviciile publice oferite de Primărie ori de câte ori este solicitat, îndeosebi în facilitarea folosirii limbii minorității rome în raporturile cu autoritatea, potrivit prevederilor Constituției, a Codului Administrativ și ale tratatelor internaționale la care România este parte. De asemenea, pentru o bună implementare a activităților din plan local în cadrul APL în care se înregistrează un număr semnificativ de romi se impune angajarea de lucrători comunitari romi (mediatori sanitari, mediatori școlari, consilieri în aparatul de specialitate al primarului etc.).

În procesul de planificare, implementare, monitorizare şi raportare a Planurilor locale de incluziune a comunităţilor de romi vulnerabile, Expertul local pentru romi, împreună cu echipa multidisciplinară din aparatul de specialitate al primarului va beneficia de asistenţă metodologică din partea BJR și al ANR.

Primăriile vor înainta *Planul de acţiune locală pentru incluziunea comunităţilor de romi* spre analiză şi adoptare prin Hotărâre a Consiliilor Locale, inclusiv alocarea de resurse financiare de la bugetul local pentru implementarea măsurilor stipulate în acest plan.

Grupul de Lucru Local (GLL) și Grupul de Inițiativă locală (GIL)

Grupul de lucru local este format din expertul local pentru romi, reprezentanţi ai instituţiilor publice locale, membri ai consiliului local, inclusiv consilieri aleşi aparţinând minorităţii rome, membri ai organizaţiilor neguvernamentale şi un delegat al comunităţii locale a cetăţenilor români aparţinând minorităţii rome din cadrul GIL.

GLL este structura de consultare locală pentru realizarea şi implementarea Planului de acţiune locală pentru incluziunea comunităţilor de romi precum și pentru monitorizarea periodică a acestuia, și va fi înființat prin hotărâre a Consiliului Local.
Grupul de Iniţiativă Locală este format din cetăţeni de etnie romă aparţinând grupurilor vulnerabile, la nivelul unui sat/cartier, comunitate de romi.
Principalele funcţii ale GIL sunt de identificare a nevoilor comunităţii de romi specifice și de identificare a soluțiilor și facilitare a implementării acestora, precum şi de consultare asupra măsurilor care sunt necesare pentru incluziunea unei comunităţi şi reducerea stării de vulnerabilitate. La nivelul unui UAT pot fi formate unul sau mai multe GIL, în funcţie de numărul comunităţilor de romi şi de cât de compacte sunt acestea.
Experţii locali pentru romi au un rol esenţial în procesul de facilitare comunitară şi organizează, la nivel local, Grupul de iniţiativă locală (GIL) și Grupul de lucru local (GLL).

9.2.3 Implementarea Strategiei la nivel Județean

Autoritățile care implementează Strategia la nivel județean sunt:

1. Instituţia Prefectului, prin Birourile Județene pentru Romi (BJR - structură aflate subordinea prefectului și care beneficiază de asistență tehnică și metodologică a Agenției Naționale pentru Romi;
2. Instituții deconcentrate și descentralizate de specialitate ale administrației publice.

La nivelul Instituției Prefectului sunt organizate Birourile Județene pentru Romi, structuri formate din minim 3 experţi/funcţionari din aparatul de execuţie şi/sau conducere, dintre care minim unul dintre experţi aparţine minorităţii rome, cunoaște particularităţile sociale și culturale ale comunităților cu romi de la nivel județean și este cunoscător al limbii romani. În cazul în care nu există un astfel de post în organigramă, acesta se va crea special, după ce actul normativ va fi publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I. Apartenența etnică a expertului sau experților romi în cadrul Biroului Județean pentru Romi vine să consolideze dimensiunea participării reale a romilor în structurile administrației publice, o recomandare[53] a Consiliului Uniunii Europene asumate și de România (2021/C 93/01).

Principalele responsabilități ale Instituției Prefectului, prin BJR, sunt organizarea, planificarea, coordonarea și monitorizarea activităților desfășurate la nivel județean de către serviciile deconcentrate ale ministerelor de resort și partenerii sociali pentru îndeplinirea obiectivelor și sarcinilor din Strategie.

Instituțiile Prefectului, prin Birourile Județene pentru Romi, îndeplinesc următoarele atribuții cadru:

a. Elaborarea planului județean de măsuri privind incluziunea cetăţenilor români aparţinând minorităţii rome, prin armonizarea principalelor nevoi identificate prin procesul de facilitare comunitară sau identificate de către autorităţile administrației publice locale, cu măsurile prevăzute în Strategie;
b. Monitorizarea implementării măsurilor din aria de activitate a autorităţilor administrației publice locale şi a serviciilor deconcentrate ale ministerelor de resort pentru îndeplinirea indicatorilor, a obiectivelor și măsurilor din Strategie;

[53] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021H0319(01)&qid=1640184466697&from=RO

c. Sprijinirea implementării măsurilor stabilite în planurile judeţene prin acordarea de consultanţă reprezentanților serviciilor deconcentrate și prin facilitarea accesului acestora în cadrul comunităţilor de cetăţeni români aparţinând minorităţii rome;
d. Coordonarea tehnică a resursei umane care activează la nivel local/comunitar în procesul de identificare a nevoilor locale, realizarea planurilor locale de acțiune, monitorizarea și evaluarea măsurilor din planurile locale de acțiune;
e. Întocmirea rapoartelor periodice de progres referitoare la implementarea planului județean de măsuri privind incluziunea cetăţenilor români aparţinând minorităţii rome şi, după adoptarea acestora în Grupul de Lucru Mixt, înaintarea către prefect și ANR;
f. Organizarea periodică a întâlnirilor Grupului de Lucru Mixt, înființat la nivel județean, BJR va solicita permanent date şi va fi în strânsă legătură cu UAT-urile şi organizaţiile romilor, pentru a avea o bună cunoaștere a particularităților și problemelor comunităților cu romi de la nivel județean.

De asemenea, intervine atât în cadrul instituțional, cât și în comunitate, la nivelul asigurării relației cu diverse servicii specializate: educaționale, locative, de sănătate, de igienă, medicale, de asistență socială etc.

BJR va oferi asistență metodologică de specialitate experților locali pentru romi de la nivelul UAT în procesul de elaborare a instrumentelor de lucru (metodologii studii/cercetări, metodologii monitorizare și evaluare, metodologii de planificare strategică la nivel local ș.a.).

Instituții deconcentrate și descentralizate de specialitate
Fiecare din instituţiile descentralizate şi deconcentrate de specialitate din domeniile de intervenție ale prezentei strategii la nivel județean va elabora un Plan judeţean sectorial de intervenţie pentru implementarea Strategiei. Planul va avea la bază măsurile propuse în prezenta Strategie, adaptate la specificul şi nevoile comunităţilor de romi din fiecare judeţ. Pentru ca planurile județene sectoriale să poată fi implementate practic, acestea vor fi bugetate și cuprinse în bugetul anual de către fiecare instituție.

Grupul de Lucru Mixt (GLM) este înființat la nivel județean, cu parteneri ai Instituției Prefectului, Biroul Județean pentru Romi, serviciile publice deconcentrate ale ministerelor precum și cu autoritățile administrației publice județene/locale și ai organizațiilor neguvernamentale care se ocupă de problemele minorităţii romilor.
Întâlnirile Grupului de Lucru Mixt vor fi organizate de Instituţia Prefectului, prin Biroul Judeţean pentru Romi.
În cadrul şedinţelor de lucru fiecare din serviciile publice deconcentrate vor prezenta Planul judeţean sectorial de intervenţie pentru implementarea Strategiei pentru perioada 2022 – 2027. De asemenea, în cadrul şedințelor GLM vor fi prezentate Planurile de acţiune locală pentru incluziunea comunităţilor de romi realizate de către UAT-urile în care se află comunități de romi vulnerabile. Planurile judeţene sectoriale de intervenţie, realizate de către instituțiile deconcentrate și descentralizate, împreună cu Planurile de acţiune locală vor fi fuzionate, pentru a fi realizat Planul județean de măsuri privind incluziunea cetăţenilor români aparţinând minorităţii rome.

9.2.4. Implementare la nivel Central

Sarcina implementării și monitorizării, inclusiv a bugetării Strategiei revine în principal ministerelor de linie, direct sau prin intermediul serviciilor publice deconcentrate specifice, cu observația că este necesară implicarea matură și coordonată a ministerelor și structurilor guvernamentale, separat sau, pe cât posibil, integrat în cadrul GLT-urilor din care fac parte. În acest scop, ministerele și structurile guvernamentale responsabile își previzionează bugetul necesar implementării măsurilor asumate pentru fiecare etapă de implementare a Strategiei din bugetul de stat, completând necesarul financiar cu venituri proprii, în principal din fondurile europene disponibile.
La nivelul fiecărui minister cu sarcini în implementarea Strategiei, se înființează, prin ordin de ministru, o **Comisie Ministerială pentru Romi** (CMR), din care fac parte specialiști din cadrul direcțiilor sau serviciilor de specialitate ale ministerului, cu atribuții trasate prin ordin de ministru, pentru monitorizarea implementării măsurilor sectoriale aflate în responsabilitate instituțională, sub coordonarea secretarului de stat membru în CIIMES. CMR se întrunește ori de câte ori este nevoie, dar cel puțin o dată pe trimestru. La nivelul fiecărui minister se desemnează o structură cu rol administrativ în monitorizarea și evaluarea Strategiei.
CMR are obligația de a argumenta și susține ordonarea priorităților de finanțare a proiectelor și programelor ce au legătură explicită ori implicită cu incluziunea romilor, precum și de a monitoriza modul de implementare a acestora și de asigurarea raportări periodice către secretarul de stat desemnat să participe în CIIMES.
Agenția Națională pentru Romi va oferi asistență de specialitate pe problematica specifică incluziunii romilor, în vederea monitorizarii, evaluării și implementării măsurilor din Strategie, în calitate de organ de specialitate al administrației publice centrale, aflată în subordinea Guvernului României.

Astfel, ANR are următoarele responsabilități privind colaborarea la **nivel central**:

a. Oferă asistență tehnică de specialitate specifică domeniului de activitate experților delegați de ministerele de resort cu atribuții în domeniul incluziunii romilor;
b. Elaborează instrumente de lucru (metodologii, studii/cercetări, metodologii de monitorizare și evaluare, metodologii de planificare strategică la nivel local/județean/național, ș.a) și le înaintează membrilor Comitetului Interministerial de Monitorizare şi Evaluare a Strategiei, cât și în cadrul Comisiilor Ministeriale sau Grupurilor de Lucru Tematice. ANR va face parte din fiecare GLT din CIIMES.
c. Realizează recomandări de politică publică pe domenii sectoriale bazate pe nevoile comunităților cu romi și le înaintează ministerelor de resort.
d. Elaborează Rapoarte de monitorizare privind implementarea Strategiei, pe baza raportărilor transmise de CMR, la nivel central și BJR la nivel local, pe care le transmite CIIMES spre avizare, apoi către Primul Ministru.

În relația cu Punctul de Contact pentru Romi din cadrul MIPE vor fi implementate următoarele acțiuni comune:

a. Realizarea de analize instituționale anuale cu privire la capacitatea ANR și PNCR din cadrul MIPE în procesul de formulare de recomandări de îmbunătățire a cadrului de politici publice și a celui instituțional pentru incluziunea socială a romilor
b. Implementarea unui program de formare/pregătire continuă a personalului ANR și PNCR din cadrul MIPE în domeniul ciclului politicilor publice.

c. Organizarea de conferințe tematice la nivel central/regional/județean care să contribuie la realizarea de recomandări de politici publice sectoriale pentru incluziunea romilor;
d. Elaborarea de rapoarte comune transmise către Guvernul României și Comisia Europeană în vederea comunicării progresului implementării Strategiei sau aplicării de măsuri corective.
e. Coordonarea mandatelor în vederea participării în comun la conferințe naționale sau internaționale cu subiect conex problematicii incluziunii romilor (Platforma Europeană pentru Incluziunea Romilor, sau în cadrul reuniunilor instituțiilor europene sau internaționale);

Din punct de vedere al raportării, coordonarea între ANR și PNCR-MIPE, în scopul complementarității activităților, se va concretiza astfel:

a. În plan intern, Rapoartele de progres/monitorizare privind implementarea Strategiei, vor fi elaborate de către ANR, pe baza informațiilor din CMR, GLT și BJR;
b. În plan extern, Stadiul de îndeplinire a condiției favorizante nr. 14, va fi raportat la cerere, de către PNCR-MIPE, ori de cate ori va fi nevoie, în conformitate cu reglementările procedurale stabilite la nivelul MIPE, pe baza Rapoartelor de progres/monitorizare furnizate de către ANR.

În relația cu Birourile Județene pentru Romi din cadrul Instituțiilor Prefectului, ANR are următoarele responsabilități:

a. Asigură asistență din punct de vedere metodologic activitatea experților din cadrul BJR în procesul de identificare a nevoilor membrilor comunităților locale cu romi, realizarea de planuri județene de masuri, implementarea planurilor județene de masuri, monitorizarea și evaluarea rezultatelor obținute.
b. Oferă asistență tehnică de specialitate specifică domeniului de activitate experților delegați de instituțiile deconcentrate în cadrul GLM cu atribuții în domeniul incluziunii romilor.
c. Analizează rapoartele de progres întocmite de către Birourile Județene pentru Romi și oferă asistență de specialitate.
d. Oferă asistență de specialitate experților GLM în procesul de elaborare a instrumentelor de lucru (metodologii studii/cercetări, metodologii de monitorizare și evaluare, metodologii de planificare strategica la nivel local/județean, ș.a).
e. Oferă asistență de specialitate experților BJR în procesul de monitorizare și evaluare a planurilor județene de masuri.

În relația cu Consiliile Județene, ANR va iniția propuneri de colaborare la nivelul Consiliilor Județene în vederea dezvoltării unor inițiative la nivel județean în beneficiul membrilor comunităților vulnerabile cu romi și va oferi asistență de specialitate Consiliilor Județene în procesul de realizare și implementare a unor programe/proiecte/acțiuni care vin în sprijinul membrilor comunităților vulnerabile cu romi.

În relația cu administrația publică locală (primării/consilii locale), ANR va iniția propuneri de colaborare la nivelul Consiliilor Locale în vederea dezvoltării unor inițiative la nivel local în beneficiul membrilor comunităților vulnerabile cu romi și va oferi asistență de specialitate primăriilor în procesul de realizare și implementare a unor programe/proiecte/acțiuni care vin în sprijinul membrilor comunităților vulnerabile cu romi.

La nivelul Agenţiei Naţionale pentru Romi funcţionează Consiliul Consultativ al ANR, ca organ de consultare, format din specialişti din sfera ONG-urilor rome şi pro-rome, tradiţionale şi netradiţionale, cu experienţă de intervenţie în comunităţile cu populaţie romă.

10. Procedurile de monitorizare și evaluare a implementării strategiei. Raportarea stadiilor de implementare

Prezenta Strategie, aferentă perioadei 2022-2027 se concentrează pe intervențiile la nivel local, cele care țin seama de specificul condițiilor locale, dar evaluarea rezultatelor se efectuează la nivel național, cu evidențierea exemplelor de bună practică.

10.1 Monitorizarea Strategiei

Mecanismul de monitorizare a Strategiei este fundamentat în mod prioritar pe obținerea de evidențe credibile, în baza unor metode robuste de colectare și prelucrare a datelor, care să fundamenteze evaluările periodice, respectiv rapoartele de progres, de îndeplinire a condiției favorizante nr. 14 pentru obiectivele specifice care au tangență cu operațiunile care vizează măsuri de incluziune a romilor.
Monitorizarea Strategiei se va realiza pe baza unui plan de monitorizare. Planul de monitorizare va fi elaborat de ANR, prin colaborare cu ministerele cu atribuții în implementarea Strategiei și va fi supus aprobării de către CIIMES în cadrul primei reuniuni.
La nivel județean, monitorizarea implementării Strategiei se va realiza prin intermediul Grupului de Lucru Mixt, constituit prin ordin al prefectului. GLM se va întruni lunar și va furniza BJR din cadrul Instituției Prefectului informațiile referitoare la stadiul de implementare a Strategiei, pe fiecare domeniu de intervenție. Raportările la nivel județean se vor transmite către ANR, conform Planului de Monitorizare.
La nivel central, Comisiile Ministeriale pentru Romi centralizează periodic informațiile furnizate de serviciile publice deconcentrate pentru domeniul respectiv și au obligația de a transmite, anual, către ANR și GLT-urile din care face parte instituția, informații referitoare la dinamica (progres/regres) rezultată din monitorizarea implementării Strategiei, pentru aria specifică de activitate.

Monitorizare și raportare

GLT-urile colectează informațiile furnizate de CMR-urile componente și le furnizează, la cerere sau periodic (cel puțin anual) secretariatului tehnic al CIIMES.
Fiecare GLT își desemnează un raportor care trebuie să fie în măsură să prezinte în timp real stadiul de implementare a Strategiei în domeniul respectiv. GLT au întâlniri ori de câte ori este nevoie, dar cel puțin trimestrial, pentru a analiza informațiile specifice fiecărui domeniu. În funcție de nevoi, GLT pot prezenta CIIMES propuneri de modificări legislative necesare accelerării implementării Strategiei în domeniul respectiv.
GLT-urile vor urmări implementarea din planul de măsuri ale Strategiei, inclusiv din perspectiva finanțării acestora, și vor face propuneri ministerelor de linie și instituțiilor centrale pentru adaptarea resurselor financiare, atât în faza de întocmire a bugetului consolidat, cât și cu ocazia rectificărilor bugetare, în funcție de stadiul de realizare a respectivelor măsuri.

CIIMES aprobă rapoartele GLT pentru perioada anterioară și, după caz, solicită acestora formularea de măsuri suplimentare pentru recuperarea eventualelor întârzieri. În funcție de evoluția implementării Strategiei și de identificarea de noi priorități, secretariatul tehnic propune CIIMES constituirea de noi GLT.
ANR elaborează Rapoartele de progres anuale privind implementarea Strategiei, pe baza raportărilor transmise de CMR, la nivel central și de BJR la nivel județean (UAT-uri, instituții descentralizate și CJ-uri), pe care le transmite CIIMES spre avizare, apoi către Primul Ministru. Rapoartele de progres vor include de asemenea informațiile privind activitatea GLT-urilor.
Stadiul de îndeplinire a condiției favorizante nr. 14, va fi raportat la cerere, de către PNCR-MIPE, ori de cate ori va fi nevoie, în conformitate cu reglementările procedurale stabilite la nivelul MIPE, pe baza Rapoartelor de progres/monitorizare furnizate de către ANR.

10.2 Evaluarea Strategiei
Evaluarea Strategiei se va face pe baza indicatorilor asumați de instituțiile centrale, iar la nivel local cei raportați de UAT-uri către BJR și, ulterior, către ANR.
Evaluarea progreselor în procesul de incluziune se face de CIIMES, pe baza Rapoartelor de progres elaborate de ANR, luând în considerare Rapoartele de stadiu furnizate de GLT-uri, informațiile transmise de CMR și BJR.
În vederea unei perspective obiective cu privire la stadiul implementării Strategiei se recomandă finanțarea evaluărilor externe intermediare și finale.
În planurile de evaluare aferente programelor operaționale pentru perioada programatică 2021-2027 MIPE va include ca temă orizontală, inclusiv întrebări de evaluare - după caz, contribuția fondurilor europene la atingerea obiectivelor din Strategiei aferentă periodei 2022-2027. De asemenea, MIPE (PNCR) va urmări să coopereze cu AM-urile relevante în vederea realizării unor evaluări ad-hoc focalizate pe subiecte specifice de incluziune a romilor. Aceste evaluări vor urmări evidențierea aspectelor referitoare la eficacitatea, eficiența, relevanța, coerența și valoarea adăugată a finanțărilor UE în îndeplinirea prevederilor Strategiei. Concluziile și recomandările desprinse din evaluări vor sta la baza mecanismului de revizuire a Strategiei.
De asemenea, CIIMES poate solicita instituțiilor responsabile cu implementarea Strategiei realizarea unor evaluări tematice referitoare la implementarea măsurilor de incluziune a romilor în cadrul programelor publice naționale.
Rapoartele de evaluare vor fi prezentate public în baza principiilor de transparență. Strategiei, spre deosebire de strategiile precedente, va ține seamă de percepția publică, motiv pentru care se bazează pe deplină transparență și, mai ales, pe contactul permanent cu societatea civilă. De aceea, MIPE, împreună cu ANR, vor derula analize ale rezultatelor desprinse din rapoartele de evaluare.
CIIMES va analiza cel puțin o dată pe an stadiul îndeplinirii recomandărilor desprinse din rapoartele de evaluare.

10.3 Raportarea stadiilor de implementare a Strategiei
Stadiul implementării Strategiei este raportat sistematic Comisiei Europene de către PNCR-MIPE, pe baza Rapoartelor de progres realizate de ANR, luând în considerare Rapoartele de stadiu furnizate de GLT-uri, informațiile transmise de CMR și BJR.
Stadiul de îndeplinire a condiției favorizante nr. 14, va fi raportat la cerere, de către PNCR-MIPE, ori de cate ori va fi nevoie, în conformitate cu reglementările procedurale stabilite la nivelul MIPE.

10.4 Revizuirea Strategiei aferentă perioadei 2022-2027

Strategia va fi supusă cel puțin unei revizuiri, la jumătatea perioadei de implementare. Însă, strategia și implicit planul de acțiune pot fi revizuite ori de câte ori va fi nevoie. În urma proceselor de monitorizare, a situațiilor de modificare a contextului politic sau în funcție de apariția unor informații noi relevante, referitoare la situația generală a populației rome (de pildă, în urma Recensământului INS privind populația și locuințele din 2022), precum și pe baza concluziilor și recomandărilor extrase din evaluările întreprinse, GLT-urile vor analiza maniera în care Strategia necesită a fi revizuită.

În oricare dintre etapele de revizuire se va urmări consultarea factorilor interesați, precum și a reprezentanților societății civile în vederea identificării soluțiilor potrivite și acceptate de remediere a situațiilor disfuncționale sau de instituire a unor măsuri inovative relevante.

De asemenea, în procesele de revizuire a Strategiei se va ține cont și de recomandările Comisiei Europene, ale altor instituții sau agenții ale UE (cum ar fi Parlamentul European, Comitetul Economic și Social European, Curtea de Conturi a Uniunii Europene, Agenția pentru Drepturi Fundamentale a UE ș.a.), sau ale unor organizații internaționale relevante (cum ar fi Consiliul Europei sau OSCE).

11. Implicații bugetare și sursele de finanțare

În elaborarea ghidurilor solicitantului și în procesul de implementare a programelor operaționale, MIPE va avea posibilitatea de a evidenția intervențiile dedicate comunităților cu romi și persoanelor vulnerabile de etnie romă, în cadrul intervențiilor mai largi, care se adresează persoanelor vulnerabile, conform cu prevederile regulamentelor ce guvernează fondurile europene și în acord cu specificul și scopul fiecărui apel de finanțare. Astfel, fondurile europene vor fi alocate măsurilor din strategie în limita sumelor alocate și cu respectarea prevederilor și regulilor de eligibilitate aplicabile ale acestora.

De aceea, pentru perioada de referință, accentul se va concentra pe consolidarea cadrului de asigurare a fluxului financiar sustenabil măsurilor de incluziune a romilor în vederea implementării planurilor locale de incluziune socială, precum și a măsurilor distincte de incluziune a romilor prevăzute în strategiile de dezvoltare locală.

Implicațiile bugetare pentru perioada 2022-2027 vor rămâne în principiu la un nivel asemănător perioadei precedente. Cu toate acestea, se va urmări obținerea unor rezultate sustenabile care să justifice respectivele alocări bugetare. De asemenea, mecanismul de monitorizare și evaluare va avea menirea de a reliefa valorile bugetare agregate destinate măsurilor de incluziune a romilor.

12. Implicații asupra cadrului juridic

Deciziile privind revizuirea Strategiei vor fi fundamentate de GLT pentru Promovarea Modificărilor Legislative și se vor concretiza în proiecte de acte normative emise de Guvern, după ce au fost adoptate de CIIMES.

De asemenea, GLT pentru Promovarea Modificărilor Legislative din cadrul CIIMES va urmări continuu stadiul de implementare a măsurilor din Strategie, identificând – în colaborare cu GLT-ul de specialitate – stadiile critice în care realizarea acestor măsuri este imperativ condiționată de modificări ale cadrului juridic.

În aceste cazuri, GLT pentru Promovarea Modificărilor Legislative va formula propunerile adecvate și le va înainta, după asumarea de către CIIMES, către SGG, sau, după caz, ministerelor responsabile, pentru inițierea procedurii de modificare legislativă în domeniul respectiv.

În scopul atingerii obiectivului orizontal de asigurare a unui flux financiar sustenabil necesar implementării măsurilor prevăzute în planurile de acțiune locală de incluziune socială a romilor din cadrul strategiilor de dezvoltare locală, este necesară revizuirea Legii Finanțelor Publice Locale, în sensul prevederii explicite pentru ordonatorii de credite ai UAT-urilor, a prioritizării finanțării măsurilor cuprinse în prezenta Strategie.

13. ANEXE

Anexele 1-6, corespunzătoare obiectivelor strategice Obiectivelor Specifice OS1-OS6 și Anexa 7 – Cadrul instituțional de implementare a Strategiei, fac parte integrantă din Strategia Guvernului României privind incluziunea cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2022-2027:

Anexa 1 – Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 1 – Îmbunătățirea condițiilor de locuire a membrilor comunităților vulnerabile cu romi
Anexa 2 – Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 2 – Asigurarea accesului cetățenilor români de etnie romă la un sistem de educație incluzivă de calitate
Anexa 3 – Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 3 – Creșterea gradului de ocupare a romilor în concordanță cu cerințele pieței în sensul evoluției profesionale a acestora
Anexa 4 – Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 4 – Îmbunătățirea stării de sănătate a membrilor comunităților vulnerabile cu romi
Anexa 5 – Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 5 – Susținerea cercetării, conservării și promovării patrimoniului cultural rom și a identității culturale rome
Anexa 6 – Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 6 – Măsuri specifice: Combaterea discriminării, a discursului și atitudinilor antirome generatoare de discurs incitator la ură sau infracțiuni motivate de ură
Anexa 7 - Cadrul instituțional de implementare a Strategiei

Anexa 1 – Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 1 – Îmbunătățirea condițiilor de locuire a membrilor comunităților vulnerabile cu romi

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACTIVITĂȚI / MĂSURI CONCRETE	REZULTATUL ACȚIUNII	INDICATORI	TERMEN	INSTITUȚII/ STRUCTURI RESPONSABILE INSTITUȚII/ STRUCTURI IMPLICATE	BUGET ESTIMAT (MII LEI) / SURSĂ FINANȚARE
1.1. Includere a comunităților de romi vulnerabile în programele naționale de locuințe sociale	**1.1.1. Evaluarea, adaptarea si continuarea implementării programului național de construcție de locuințe sociale de care să beneficieze și membrii comunităților vulnerabile cu romi** H.G.1237/2008). Analiza rezultatelor programului și formularea de propuneri de continuare și îmbunătățire pentru perioada 2022-2027. Asigurarea de asistență tehnică pentru UAT-uri pentru accesarea programului menționat mai sus**.**	-Raport de analiză a rezultatelor programului -Creșterea numărului de locuințe de care beneficiază membrii comunităților vulnerabile cu romi. Locuințe sociale date în folosință către membrii comunităților vulnerabile cu romi.	-număr de rapoarte de evaluare -număr de propuneri de îmbunătățire a programului -Număr de locuințe sociale de care beneficiază membrii comunităților de romi Numărul de familii de romi care beneficiază de locuințe sociale, din care familii monoparentale (mame).	2027 Raportare semestrială la 30 iunie și 31 decembrie, începând din decembrie 2022	Responsabili: MDLPA/ANL/ANR – evaluare program și formulare propuneri UAT-uri – aplicare în cadrul programului Instituții/entități implicate: Instituțiile Prefectului/BJR ANR – coordonare cu MDLPA şi monitorizare	Buget MDLPA/ANL Bugetele locale ale UAT –urilor
	1.1.2. Identificarea la nivelul UAT –urilor a nevoilor de asistență în vederea includerii comunităților de romi în programele naționale privind locuințele – UAT. Centralizarea nevoilor de asistență la nivelul fiecărui județ - BJR. MDLPA și MADR vor transmite semestrial către ANR informații privind oportunitățile de finanțare din programele naționale privind locuințele. ANR va transmite	Situație actualizată centralizată privind nevoile de asistență pentru includerea în PIN Locuințe. Informații în timp real cu privire la oportunitățile de finanțare pentru includerea comunităților de romi	Număr de informări Numărul de comunități de romi care au fost incluse în Planurile de Dezvoltare Rurală în	2027 Raportare semestrială la 30 iunie și 31 decembrie, începând din decembrie 2022	**Responsabili**: UAT-uri Instituțiile Prefectului/BJR MDLPA MADR ANR	Bugetul existent al instituțiilor implicate Fonduri europene (în limita sumelor alocate și cu respectarea prevederilor și regulilor de eligibilitate aplicabile)

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACTIVITĂȚI / MĂSURI CONCRETE	REZULTATUL ACȚIUNII	INDICATORI	TERMEN	INSTITUȚII/ STRUCTURI RESPONSABILE INSTITUȚII/ STRUCTURI IMPLICATE	BUGET ESTIMAT (MII LEI) / SURSĂ FINANȚARE
	informațiile către UAT-uri prin Instituția Prefectului (BJR). Implementarea de proiecte locale de construcție de locuințe sociale de care sa beneficieze și membrii comunităților vulnerabile cu romi -UAT. MDLPA va transmite semestrial către ANR raportarea investițiilor pentru a fi corelate cu baza de date privind comunitățile de romi.	vulnerabile în programele naționale de investiții privind locuințele. Proiecte locale de construcție de locuințe sociale de care să beneficieze și comunitățile de romi implementate de către UAT-uri. Informații actualizate privind comunitățile de romi care beneficiază de PIN Locuințe.	programele naționale. de investiții privind locuințele. Număr de raportări a investițiilor Bază de date completă			
	1.1.3. Identificarea de posibile finanțări pentru locuințe sociale, în funcție de Planurile de Dezvoltare locală realizate, din alte surse decât de la bugetul de stat (Consiliul Județean, fonduri europene, inclusiv prin mecanismul CLLD /DLRC, finanțări private, etc). Crearea cadrului legal pentru ca prin fondurile europene, inclusiv prin intermediul GAL-urilor finanțate prin LEADER - PNS 2021-2027 să poată fi	Membrii comunităților de romi vulnerabile beneficiază de locuințe sociale.	Numărul de locuințe sociale construite din alte surse decât de la bugetul de stat Numărul de UAT la nivelul cărora se va realiza această inițiativă.	2027 Raportare semestrială la 30 iunie și 31 decembrie, începând din decembrie 2022	**Responsabili**: UAT-uri **Instituții/entități implicate**: Instituțiile Prefectului/BJR Consilii Județene MADR ANR	Bugetele locale Bugetele Consiliilor Județene Fonduri europene (în limita sumelor alocate și cu respectarea prevederilor și regulilor de eligibilitate

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACTIVITĂȚI / MĂSURI CONCRETE	REZULTATUL ACȚIUNII	INDICATORI	TERMEN	INSTITUȚII/ STRUCTURI RESPONSABILE INSTITUȚII/ STRUCTURI IMPLICATE	BUGET ESTIMAT (MII LEI) / SURSĂ FINANȚARE
	identificată nevoia de locuințe sociale a comunității rome de la nivel local și inclusă în strategiile de dezvoltare locală.					aplicabile)
1.2. Includere a comunităților de romi marginalizate în programele naționale de racordare a locuintelor la rețelele de utilități (energie electrică, apă și canalizare), o atenție deosebită fiind acordată asigurării accesului la apă potabilă.	1.2.1 Identificarea la nivelul UAT –urilor a nevoilor de asistență în vederea includerii comunităților de romi în programele naționale privind racordarea la utilități, o atenție deosebită fiind acordată asigurării accesului la apă potabilă – UAT-uri. Centralizarea nevoilor de asistență la nivelul fiecărui județ - BJR. MDLPA și MADR vor transmite semestrial către ANR vor informații actualizate privind oportunitățile de finanțare din programele naționale de racordare la utilități. ANR va transmite informațiile către UAT-uri prin Instituția Prefectului (BJR). **Implementarea de proiecte locale de racordare la utilități și asigurare apă potabilă, de care să beneficieze și membrii**	Situație actualizată centralizată privind nevoile de racordare la utilități în comunitățile de romi vulnerabile, pentru includerea în programele naționale de racordare la utilități și asigurarea accesului la apă potabilă. Proiecte locale racordare la utilități de care să beneficieze și comunitățile de romi implementate de către UAT-uri.	Număr de informări Numărul de comunități de romi care au fost incluse în Planurile de Dezvoltare Rurală sau în programele naționale de racordare la utilități. Numărul de comunități pentru care a fost realizată racordarea la utilități. Numărul de	2027 Raportare semestrială la 30 iunie și 31 decembrie, începând din decembrie 2022	**Responsabili**: UAT-uri **Instituții/entități implicate**: Instituțiile Prefectului/BJR MDLPA MADR ANR	Bugetul existent al instituţiilor implicate Fonduri europene (în limita sumelor alocate și cu respectarea prevederilor și regulilor de eligibilitate aplicabile)

Anexa 1 – Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 1 – Îmbunătățirea condițiilor de locuire a membrilor comunităților vulnerabile cu romi

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACTIVITĂȚI / MĂSURI CONCRETE	REZULTATUL ACȚIUNII	INDICATORI	TERMEN	INSTITUȚII/ STRUCTURI RESPONSABILE INSTITUȚII/ STRUCTURI IMPLICATE	BUGET ESTIMAT (MII LEI) / SURSĂ FINANȚARE
	comunităților vulnerabile cu romi. MDLPA va transmite semestrial către ANR raportarea investițiilor privind racordarea la utilități și asigurarea accesului la apă potabilă, pentru a fi corelate cu baza de date privind comunitățile de romi.	Informații actualizate privind comunitățile de romi care beneficiază de programe naționale privind racordarea la utilități și asigurarea accesului la apă potabilă.	comunități de romi vulnerabile care nu au acces la apă potabilă și utilități. Număr de raportări a investițiilor.			
1.3. Includere a comunităților de romi vulnerabile în programele naționale de infrastructură locală/ comunitară - asfaltarea, pietruire a drumurilor, străzilor (PNDL)	Includerea comunităților de romi vulnerabile în Planurile de Dezvoltare Locală/Strategiile de Dezvoltare Locală, și prioritizarea necesităților acestora - UAT. În funcție de necesități, realizarea unor proiecte de infrastructură locală/comunitară (asfaltare/pietruire a drumurilor/străzilor din comunitățile de romi sau care facilitează accesul din și în comunitate) -UAT. Implicarea Grupurilor de Acțiune Locală şi a Grupurilor de Inițiativă Locală în realizarea planurilor/strategiilor, a proiectelor și a identificării de	Planuri de dezvoltare locală/ Strategii de Dezvoltare locală realizate. Proiecte finanțate și implementate. Comunitățile de romi vulnerabile vor beneficia de asfaltare/pietruire a drumurilor/străzilor.	Numărul de comunități de romi în care se vor implementa proiecte de asfaltare/pietruire a drumurilor/străzilor.	2027 Raportare semestrială la 30 iunie și 31 decembrie, începând din decembrie 2022	**Responsabili**: UAT-uri **Instituții/entități implicate**: Instituțiile Prefectului/BJR ANR - monitorizare MDLPA	Buget MDLPA – Programul National de Dezvoltare locala Bugetele locale ale UAT –urilor Programe MADR Fonduri europene (în limita sumelor alocate și cu respectarea prevederilor și regulilor de eligibilitate aplicabile)

Anexa 1 – Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 1 – Îmbunătățirea condițiilor de locuire a membrilor comunităților vulnerabile cu romi

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACTIVITĂȚI / MĂSURI CONCRETE	REZULTATUL ACȚIUNII	INDICATORI	TERMEN	INSTITUȚII/ STRUCTURI RESPONSABILE INSTITUȚII/ STRUCTURI IMPLICATE	BUGET ESTIMAT (MII LEI) / SURSĂ FINANȚARE
	posibile finanțări - UAT. MDLPA transmite informații privind posibilitățile de finanțare către ANR, precum și raportările privind investițiile către ANR.		Număr de informări Număr de raportări a investițiilor			
1.4. Identificarea și implementarea de soluții de relocare a familiilor aflate în zone de risc sau in risc de evacuare (articolele 19^1, 22^1, 26, 27^1, 51 din Legea 151/2019 pentru completarea Legii nr. 350/2001).	Monitorizarea punerii în aplicare a Legii 151/2019 pentru completarea Legii nr. 350/2001 – Legea locuirii informale) de către Consiliile Județene si autoritățile locale. Identificarea de posibile finanțări pentru locuințe sociale, în funcție de Planurile de Dezvoltare locală realizate, din alte surse decât de la bugetul de stat (Consiliul Județean, fonduri europene, inclusiv prin mecanismul CLLD /DLRC, finanțări private, etc.).	Membrii comunităților de romi vulnerabile beneficiază de locuințe sociale.	Numărul de comunități informale pentru care au fost identificate alternative de locuire în condiții decente (normele minime de locuire conform normelor europene). Numărul de locuințe sociale construite din alte surse decât de la bugetul de stat Numărul de UAT la nivelul cărora se va realiza această inițiativă.	2027 Raportare semestrială la 30 iunie și 31 decembrie, începând din decembrie 2022	**Responsabili**: UAT-uri, Consilii Județene **Instituții/entități implicate**: Instituțiile Prefectului/BJR Consilii Județene MDLPA - centralizarea periodică a Fișelor comunității, conform prevederilor Legii 151/2019. ANR	Bugetele locale Bugetele Consiliilor Județene Fonduri europene (în limita sumelor alocate și cu respectarea prevederilor și regulilor de eligibilitate aplicabile)
1.5. Prioritizarea sectoarelor de cadastrare care includ zone defavorizate în care se află comunități	Includerea comunităților vulnerabile cu romi în procesul de **înregistrare gratuită a imobilelor în sistemul integrat de cadastru și carte funciară**. Informarea comunităților de	Includerea comunităților de romi în sectoarele de cadastrare. Clarificarea statutului juridic al drumurilor de acces în comunități.	Numărul de comunități de romi în care a fost clarificat statutul juridic al drumurilor de acces în comunități, precum și a situației terenurilor.	Semestrial, începând cu 31.12.2022	UAT –uri ANCPI Instituțiile Prefectului, prin BJR ANR centralizare și monitorizare	Buget ANCPI

Anexa 1 – Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 1 – Îmbunătățirea condițiilor de locuire a membrilor comunităților vulnerabile cu romi

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACTIVITĂȚI / MĂSURI CONCRETE	REZULTATUL ACȚIUNII	INDICATORI	TERMEN	INSTITUȚII/ STRUCTURI RESPONSABILE INSTITUȚII/ STRUCTURI IMPLICATE	BUGET ESTIMAT (MII LEI) / SURSĂ FINANȚARE
vulnerabile cu romi, în cadrul Programului Național de Cadastrare.	romi cu privire la programele naționale existente în domeniul cadastrării, locuințelor, utilități, etc. Modificarea prevederilor Legii nr. 7/1996 în sensul includerii sectoarelor cadastrale care cuprind comunități de romi în categoria sectoarelor cadastrale ce trebuie contractate cu prioritate de către UAT-urile beneficiare ale finanțării lucrărilor de înregistrare sistemică.	Clarificarea situației terenurilor pe care sunt situate comunități de romi. Eliberarea de către ANCPI a certificatelor de proprietate. Eliberarea de către UAT-uri, în perioada de derulare a lucrărilor de înregistrare sistematică, de adeverințe de posesie, pentru a clarifica și reglementa situația juridică a comunității de romi. Înscrierea în cartea funciară a posesiei de fapt asupra imobilelor deținute de membrii comunităților de romi, în cazul în care sunt întrunite condițiile art. 13 alin. (1)-(2) din Legea nr. 7/1996 și eliberarea extraselor de carte funciară pentru informare.	Numărul de comunități de romi informate. Numărul de comunități aflate în situație de locuire informală pentru care a fost clarificată situația juridică a terenului Număr de acte de proprietate eliberate pentru membrii comunităților de romi vulnerabile. Număr de adeverințe de posesie eliberate pentru membrii comunităților de romi vulnerabile. Modificarea legislativă necesară efectuată.	2024	UAT –uri Instituțiile Prefectului, prin BJR Consilii locale și Consilii județene UAT-uri MADR, ANCPI prin consultare cu ANR.	Bugetele existente ale instituțiilor responsabile și ale celor implicate Fonduri europene (în limita sumelor alocate și cu respectarea prevederilor și regulilor de eligibilitate aplicabile).

Anexa 1 – Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 1 – Îmbunătățirea condițiilor de locuire a membrilor comunităților vulnerabile cu romi

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACTIVITĂȚI / MĂSURI CONCRETE	REZULTATUL ACȚIUNII	INDICATORI	TERMEN	INSTITUȚII/ STRUCTURI RESPONSABILE INSTITUȚII/ STRUCTURI IMPLICATE	BUGET ESTIMAT (MII LEI) / SURSĂ FINANȚARE
		Crearea cadrului legal în vederea prioritizării sectoarelor cadastrale în care se află comunități de romi.				
1.6. Includere a comunităților de romi afectate de calamități naturale în programele naționale adresate zonelor afectate de calamități	Implementarea de proiecte locale de reabilitare a locuințelor Realizarea proiectelor locale de reabilitare a locuințelor afectate de calamități.	Reabilitarea locuințelor afectate de calamități naturale, în comunitățile vulnerabile cu romi.	Numărul de locuințe afectate de calamitățile natural care au fost reabilitate.	În caz de necesitate, când intervin calamități naturale.	UAT-uri	Bugetele UAT –urilor

Anexa 2 – Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 2 – Asigurarea accesului cetățenilor români de etnie romă la un sistem de educație incluzivă de calitate

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACTIVITĂȚI / MĂSURI CONCRETE	REZULTATUL ACȚIUNII	INDICATORI[1]	TERMEN	INSTITUȚII/ STRUCTURI RESPONSABILE INSTITUȚII/ STRUCTURI IMPLICATE	BUGET ESTIMAT (MII LEI) / SURSĂ FINANȚARE
1.1 Reducerea abandonului școlar în rândul elevilor de etnie romă	1.1.1 Includerea elevilor romi în programele de detectare de lacune și de remediere școlară, tip "Școală după Școală", precum și în alte programe de sprijin finanțate de la bugetul de stat	Performante școlare crescute în rândul elevilor de etnie romă Absenteism scăzut în rândul elevilor de etnie romă Creșterea participării școlare	- nr de elevi romi cooptați și rămași în programul anual, din care fete - nr anual de elevi romi beneficiari ai programelor de detectare de lacune și remediere școlară, din care fete - nr anual de elevi romi beneficiari ai programelor de sprijin, din care fete	2022-2027 anual	MEDU, ISJ, APL	Bugetul de stat Bugete locale și județene Alte resurse

[1] Pentru fiecare indicator de performanță prezent în planul de măsuri ca număr de persoane, este necesară colectarea și precizarea de către instituția responsabilă în mod diferențiat pe criteriul de sex al beneficiarilor.

OS 2 - Asigurarea accesului cetățenilor români de etnie romă la un sistem de educație incluziva de calitate

Anexa 2 – Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 2 – Asigurarea accesului cetățenilor români de etnie romă la un sistem de educație incluzivă de calitate

	1.1.2. Informarea cetățenilor români aparținând minorității romilor cu privire la programele naționale în domeniul educației aflate în derulare Detectarea situațiilor elevilor romi care nu au acces la programele de interes național (PIN) și includerea lor în programele de sprijin	Creșterea participării școlare Creșterea numărului de elevi romi beneficiari de programe naționale de tipul: Acordarea de rechizite școlare; Bani de liceu; Acordarea unui ajutor financiar în vederea stimulării achiziționării de calculatoare „Euro 200”; Tranport Elevi; Manuale școlare, Burse Școlare și altele	- nr cazurilor depistate de mediatorii școlari - nr cazurilor sesizate de către părinți - nr. anual al elevilor cooptați în PIN ca urmare a sesizării mediatorilor/părinților din rândul celor care au abandonat școala - nr elevilor romi care beneficiază de programe de suport, dintre care număr fete/băieți, pe nivele și clase și tipul/tipurile de suport acordat. Nr de campanii derulate Nr de instrumente de informare dezvoltate	2022-2027 anual	MEDU, ISJ, APL,	Bugetul de stat Bugete locale
	1.1.3 Angajarea și formarea mediatorilor școlari proveniți din comunitățile cu romi, acolo unde elevii romi sunt în proporție de minimum 15%	Creșterea participării școlare	- nr. de unități de învățământ cu elevi romi care necesită intervenția unui mediator școlar (minim 3-5 anual) - nr. de noi mediatori școlari formați - nr. de noi mediatori școlari angajați (minim 3-5 anual)	2022-2027 anual	ISJ, CJRAE	Bugetul de stat
	1.1.4. Crearea si revizuirea metodologiei de evaluare a impactului programului de mediere școlară	Creșterea performanțelor programului de mediere școlară Elaborarea unei metodologii care să reglementeze activitatea mediatorului școlar Monitorizare și evaluarea impactului programului de mediere școlară	- nr. propunerilor eficiente asupra impactului programului raportarea anuală a performanțelor noi ale programului	2022-2027 anual	MEDU, ISJ, CJRAE, ANR	Bugetul de stat

Anexa 2 – Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 2 – Asigurarea accesului cetățenilor români de etnie romă la un sistem de educație incluzivă de calitate

	1.1.5 Crearea si angajarea, in fiecare județ, a postului de Inspector Școlar pentru Romi cunoscător al limbii/ limbilor din comunitățile în care trăiesc romii	Diagnosticarea corectă a situației școlare a elevilor Detectarea la timp a cazurilor de segregare și discriminare școlară și intervenție pentru remediere	- Nr. de posturi de inspector școlar pentru romi ocupat	2023	ISJ	Bugetul de stat
	1.1.6 Implementarea unui sistem de monitorizare a unităților școlare cu pondere semnificativă de romi, în vederea prevenirii abandonului școlar sau alte tipuri de excluziune care pot afecta viitorul copiilor și tinerilor romi	Detectarea imediată a cazurilor de abandon școlar sau a altor forme de excluziune socială și intervenție imediată pentru soluționarea lor Evaluarea semestrială a situației școlare a elevilor de etnie romă	- nr unităților școlare în care învată preponderent copii romi - nr unităților școlare in care este implementat sistemul de monitorizare - nr. cazurilor detectate de sistem - nr. cazurilor rezolvate	2023	APL, ISJ	Bugetul de stat Bugetul local
	1.1.7. Culegerea și actualizarea semestrială a datelor (de la nivel local, județean, regional și central) privind participarea copiilor romi la educație pe niveluri de învățământ	Monitorizarea periodică a participării copiilor în sistemul de educație, pe niveluri de învățământ	Nr. de copii romi în unități școlare pe niveluri de învățământ	Semestrial	MEDU, ISJ, APL	Bugetul de stat Bugetul local
	1.1.8. Culegerea și actualizarea anuală a datelor (de la nivel local, județean, regional și central) privind nivelul de educație a romilor aflați în afara sistemului de învățământ	Monitorizarea periodică a copiilor și adulților romi din afara sistemului de educație, în vederea cooptării acestora în sistemul de învățământ sau programe de tip A Doua Șansă	Nr. copii/adulți din afara sistemului de învățământ	Semestrial	MEDU, ISJ, APL	Bugetul de stat Bugetul local

Anexa 2 – Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 2 – Asigurarea accesului cetățenilor români de etnie romă la un sistem de educație incluzivă de calitate

1.2 Creșterea gradului de cuprindere a copiilor de etnie romă în sistemul educațional formal	1.2.1 Înființarea de creşe, grădiniţe cu program normal sau prelungit în comunităţi cu populaţie romă, inclusiv grădiniţe estivale, grădiniţe bilingve, centre de zi multifuncţionale.	Includerea copiilor romi în procesul de educație timpurie	- nr de copii antepreșcolari și preșcolari incluși și rămași în astfel de programe, din care fete	2022-2027 anual	MEDU, ISJ, APL	Bugetul de stat Bugetul local Alte resurse
	1.2.2 Continuarea măsurilor afirmative destinate elevilor romi în învățământul gimnazial, liceal, postliceal și universitar și promovarea acestor măsuri	Creșterea gradului de participare școlară la nivel preuniversitar și universitar	- nr elevi care au beneficiat de măsuri afirmative la nivel școlar - nr elevi înscriși la liceu anual - nr. elevi înscriși la școlile postliceale - nr elevi înscriși la universitate anual	2022-2027 anual	MEDU, ISJ, MAI	Bugetul de stat
	1.2.3 Încurajarea derulării de programe pentru participarea părinţilor romi la procesul educaţional din şcoală și din afara ei.	Parteneriat școală-familie - comunitate pentru sporirea ajutorului acordat de părinți elevilor Creșterea participării la educație	- nr.de acțiuni inițiate și derulate cu părinții romi participanți la astfel de programe	2022-2027 anual	MEDU, ISJ, APL	Bugetul de stat Alte resurse
	1.2.4. Încurajarea participării tinerilor romi în sistemul de învățământ profesional și profesional dual, cu precădere în domeniul învățământului profesional și profesional dual din agricultură și ramuri conexe acesteia	Cointeresarea tinerilor romi în dobândirea unei meserii Cuprinderea în sistemul școlar a tinerilor romi ce locuiesc în mediul rural	- nr. tinerilor romi înscriși în învățământul profesional (total,) din care în sistem profesional dual - nr. tinerilor romi înscriși în învățământul profesional din agricultură și conexe acestuia (total), din care în sistem dual	2022-2027 anual	MEDU, MADR, ISJ	Bugetul de stat Alte resurse

Anexa 2 – Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 2 – Asigurarea accesului cetățenilor români de etnie romă la un sistem de educație incluzivă de calitate

1.3 Asigurarea calității actului educațional în unitățile de învățământ (preșcolar și școlar) cu elevi preponderent romi, cu accent pe școlile segregate rezidențial și pe școlile din comunitățile izolate	1.3.1. Asigurarea infrastructurii școlare corespunzătoare	Reducerea absenteismului și creșterea calității actului didactic	- măsuri luate în unitățile școlare segregate rezidențial - măsuri concrete luate în unitățile școlare din comunitățile izolate - nr unităților școlare nou înființate sau reabilitate în comunitățile izolate sau segregate rezidențial	2022-2027 anual	MEDU , MDLPA, APL, ISJ	Bugetul de stat Bugetul local
	1.3.2. Acordarea de facilități cadrelor didactice titulare care activează în unități școlare din comunități marginalizate	Creșterea calității actului didactic	Nr cadrelor didactice titulare, care au fost cooptate și motivate să predea în școli din comunități marginalizate	2022-2027 anual	MEDU , APL, ISJ	Bugetul de stat Bugetul local
1.4 Promovarea interculturalității și crearea unui mediu școlar incluziv	1.4.1. Formarea periodică (la 2 ani) a personalului didactic cu privire la combaterea discriminării și pentru o educație interculturală	Creșterea calității actului didactic Mediu educațional incluziv	- Nr. cadrelor didactice formate și evaluate	2022-2027 anual	MEDU , ISJ, CCD, APL	Bugetul de stat Bugetul local

OS 2 - Asigurarea accesului cetățenilor români de etnie romă la un sistem de educație incluziva de calitate

Anexa 2 – Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 2 – Asigurarea accesului cetățenilor români de etnie romă la un sistem de educație incluzivă de calitate

	1.4.2. Includerea în oferta tuturor caselor corpului didactic, a unor cursuri avizate/acreditate de Ministerul Educației, destinate dezvoltării profesionale a cadrelor didactice și a personaluuli didactic auxiliar din învățământul preuniversitar. Cursurile propuse vor fi focalizate pe dezvoltarea unor teme specifice domeniilor Educației interculturală, Educație incluzivă, Egalitate de șanse în educație, Educația grupurilor dezavantajate și alte teme specifice propuse de Ministerul Educației în vederea asigurării unui sistem de educație incluzivă de calitate.	Crearea unui mediu școlar incluziv în unitățile de învățământ preuniversitar	Număr de cadre didactice format și număr de personal didactic auxiliar format.	2022-2027	Ministerul Educației, Inspectoratele școlare, Casele Corpului Didactic	Bugetul de stat
	1.4.2. Introducerea în curricula școlare-(sau: programele disciplinelor școlare) din liceele pedagogice a orelor/ materiei/ tematicii cu privire la protecția drepturilor omului, la combaterea discriminării/ segregării și pentru susținerea educației multiculturale ca modalitate de creare a unui climat educațional pozitiv Aceeași măsură la nivel universitar, pentru toți studenții care parcurg disciplinele modulului psiho-pedagogic	Modificarea conținutului programelor disciplinelor școlare Însușirea cunoștințelor cu privire la protecția drepturilor omului de către absolvenții liceelor pedagogice	- nr. elevilor din liceele pedagogice care participă la orele cu privire la protecția drepturilor omului, combaterea discriminării și pentru o educație multiculturală	2022-2027 anual	MEDU , ISJ, CCD	Bugetul de stat

Anexa 2 – Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 2 – Asigurarea accesului cetățenilor români de etnie romă la un sistem de educație incluzivă de calitate

	1.4.3.Organizarea pentru elevi de activități extracuriculare, privind înțelegerea diversității etnice și interculturalității.	Mediu educațional incluziv	- nr. elevilor participanți la activitățile extracuriculare	2022-2027 anual	MEDU , ISJ, APL	Bugetul de stat Bugetul local
1.5 Păstrarea identității culturale și construcția stimei de sine în rândul elevilor de etnie romă	1.5.1. Revizuirea curriculei / "programele disciplinelor școlare" și a manualelor școlare de istorie, educație civică, literatură etc., la toate nivelurile de învățământ	Promovarea și valorizarea identității, culturii și tradițiilor rome	- nr. programelor școlare revizuite - nr manualelor școlare revizuite raportarea anuală a modificărilor survenite	2023	MEDU , MC, DRI, CNCR,	Bugetul de stat Alte resurse
	1.5.2. Dezvoltarea predării limbii și literaturii romani, a Istoriei și tradițiilor romilor, a muzicii în limba romani adecvat nivelului de învățământ	Construcția stimei de sine	- nr. anual de noi elevi care studiază Limba romani ca limbă maternă - nr. elevilor care studiază limba romani ca limbă nematernă - nr. elevilor care studiază literatura romani, istoria și tradițiile romilor - nr. elevilor care studiază muzica în romani	2022-2027 anual	MEDU , ISJ	Bugetul de stat Alte resurse
	1.5.3 Formarea de cadre didactice pentru toate nivelurile de învățământ pentru predarea limbii și literaturii romani, istoriei și tradițiilor romilor	Asigurarea calității actului didactic	- nr. de profesori formați să predea limba și literatura romani, în școlile de vară organizate de Ministerul Educației și partenerii, cât și în sistemul preuniversitar și universitar - nr. de profesori formați să predea istoria și tradițiile romilor - nr. de profesori formați să predea muzica în limba romani	2022-2027 anual	MEDU, ISJ, CNCR	Bugetul de stat Alte resurse

Anexa 3 – Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 3: Creșterea gradului de ocupare a romilor în concordanță cu cerințele pieței în sensul evoluției profesionale a acestora

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACTIVITĂȚI/MĂSURI CONCRETE	REZULTATUL ACȚIUNII	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ[1]	TERMEN	INSTITUȚII/ STRUCTURI RESPONSABILE	BUGET ESTIMAT (MII LEI) / SURSĂ FINANȚARE
1. **Dezvoltarea și valorizarea capitalului** uman care provine din comunitățile de romi prin programe adaptate și adresate permanent la profilul comunităților și specifice din punct de vedere socio-cultural și regional.	**1.1. Organizarea de programe de educație și formare profesională de tip Programul A doua șansă la nivelul tuturor localităților de domiciliu pentru adulții care fac parte din grupuri vulnerabile, pentru absolvirea învățământului primar și gimnazial.** **1.1.1. Crearea unui grup de lucru pentru analizarea cadrului legal favorabil flexibilizării cadrului de recunoaștere a unor competențe dobândite în cadru non-formal a persoanelor din grupuri vulnerabile, îndeosebi romii**	Creșterea numărului de persoane din grupuri vulnerabile beneficiare de programul A doua șansă; Propuneri *de lege ferenda* pentru îmbunătățirea cadrului legal flexibil pentru recunoașterea competențelor dobândite în cadru non-formal	Număr de locuri pentru romi în învățământul obligatoriu cu frecvență redusă – nivel primar și gimnazial și program aeducațional A doua șansă, inclusiv pentru cel organizat în penitenciare. Număr de consultări inter-instituționale; Număr de rapoarte elaborate; Demers legislativ încheiat.	Anual 2024	Responsabili: MEDU, Inspectorate școlare MMSS, ANC, MEDU, ANR	Cf. BA[2]

[1] Pentru fiecare indicator de performanță prezent în planul de măsuri ca număr de persoane, este necesară colectarea și precizarea de către instituția responsabilă în mod diferențiat pe criteriul de sex al beneficiarilor.
[2] Acronim conform resurselor bugetare (buget) aprobate pentru instituțiile responsabile. Conform principiului adiționalității fondurilor, atingerea obiectivelor va fi asigurată printr-o alocare eficace și suficientă de resurse prin utilizarea fondurilor de la bugetul de stat, de la bugetele locale, si adițional și defaclat din cadrul instrumentelor financiare ale UE sau a altor surse de finanțare.

Anexa 3 – Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 3: Creșterea gradului de ocupare a romilor în concordanță cu cerințele pieței în sensul evoluției profesionale a acestora

	1.2. Creșterea numărului de campanii de anti-discriminare în rândul angajatorilor, precum și promovarea beneficiilor financiare aferente statutului de angajator de inserție, în contextul penuriei de forță de muncă cu care se confruntă România în acest moment.	Reducerea discriminării etnice pe piața muncii la angajare; 2 campanii naționale anual.	Număr de campanii de informare anuale derulate de Serviciul Public de Ocupare anual; Număr de cazuri de discriminare etnică înregistrate anual, dintre care femei rome.	Activități cu caracter permanent	Responsabili: MMSS, ANOFM, CNCD; Instituții implicate: MEDU.	Cf. BA
	1.3. Creșterea gradului de informare a persoanelor provenind din grupuri vulnerabile cu privire la serviciile de ocupare ANOFM, adresate persoanelor de etnie romă, cu implicarea comunității locale, în special a celei rome	2 campanii naționale anual.	Număr de comunități de romi vulnerabile/persoane rome informate cu privire la PIN ocupare.	Activități cu caracter permanent	Responsabili: ANOFM Autorități locale	Cf. BA

Anexa 3 – Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 3: Creșterea gradului de ocupare a romilor în concordanță cu cerințele pieței în sensul evoluției profesionale a acestora

2. Valorizarea capitalului uman, **cu accent pe tineri și femei de etnie romă din mediul rural**, prin înființarea de centre multifuncționale și îmbunătățirea metodelor de intervenție inter-instituțională cu prioritate în comunitățile rurale, elaborarea de instrumente standardizate de lucru și metodologii unitare.	**2.1 Inițierea, promovarea și implementarea unui pachet integrat de servicii personalizate pentru persoanele inactive pe piața muncii[3] (ținând cont de specificitatea profilului – tineri și femei rome din mediul rural).** **Acțiuni specifice:** 2.1.1.Inițierea și promovarea de către Serviciul Public de Ocupare de acțiuni de informare, demersuri specifice și permanente de înregistrare în baza de date a persoanelor inactive conform prevederilor Legii nr. 76/2002, consiliere, destinate creșterii ocupabilității în rândul populației de etnie romă perioada 2022-2027 cu accent pe segmentele tinere și femei din mediul rural; 2.1.2. Dezvoltarea de programe de ocupare activă a forței de muncă furnizate de Serviciul Public de Ocupare; 2.1.3. Reflectarea beneficiarilor romi în programele destinate furnizării de	Activarea și inserția tinerilor și femeilor rome, în special din mediul rural pe piața muncii.	Numărul absolvenților și tinerilor romi înregistrați la ANOFM care încheie un contract de stagiu și/sau ucenicie, dintre care femei; Numărul persoanelor provenind din medii defavorizate ocupate în urma absolvirii unui program de formare profesională organizat de ANOFM, dintre care femei; Numărul de tineri NEETs care au fost integrați/reintegrați	Activități cu caracter permanent	Responsabili: ANOFM, MEdu, MADR[4], ANOFM/AJOFM-uri, ANC, patronate și sindicate .	Cf. BA

[3] ***În urma evaluării gradului de ocupabilitate stabilit prin activitatea de profilare a persoanelor în căutare de loc de muncă de etnie romă, se va stabili un plan de intervenție care să cuprindă măsuri de stimulare a ocupării forței de muncă asigurate de Serviciul Public de Ocupare; măsuri educaționale cu scopul îmbunătățirii calificărilor; continuarea furnizării de servicii dedicate tinerilor cu risc de marginalizare socială, precum: informarea și consilierea profesională, medierea muncii, dar și activităţi de informare şi promovare a intereselor tinerilor cu risc de marginalizare socială în rândul angajatorilor şi subvenţionarea locului de muncă la angajatori de inserție, conform cadrului legal.***

[4] Prin intermediul GAL-urilor finanțate prin LEADER - PNS 2021-2027, MADR poate construi și dota centrelor multifuncționale

	servicii dedicate tinerilor cu risc de marginalizare socială precum: înregistare în baza de date SPO, informare și consiliere profesională; mediere și facilitare a angajării, inclusiv prin campanii de promovare a avantajelor angajării tinerilor în rândul angajatorilor; 2.1.4. Susținerea parteneriatelor cu autoritățile locale cu scopul îmbunătățirii consilierii beneficiarilor de VMG în vederea reintegrării lor pe piața muncii și promovării incluziunii ocupaționale active cu prioritate pentru cetățenii români de etnie romă. **2.1.5. Constituirea de echipe multidisciplinare care să acționeze la nivelul comunităților pentru identificarea persoanelor inactive din rândul persoanelor de etnie romă în vederea înregistrării la serviciul public de ocupare pentru profilare și stabilire de măsuri în vederea creșterii gradului de ocupabilitate.**		pe piața muncii sau în diferite forme de învățământ, dintre care femei; Număr de parteneriate public-private încheiate la nivel local în vederea susținerii programelor pentru tinerii romi, inclusiv prin programele GT; Un cadru legislativ modificat pentru a oferi stimulente fiscale sau subvenții agenților economici cu activități sustenabile în zone marginalizate,	2024		

	2.2. Crearea unui grup de lucru inter-instituțional pentru analiza cadrului legislativ existent, cu scopul inițierii sau extinderii stimulentelor fiscale sau subvenții pentru agenții economici cu activități sustenabile în zone marginalizate, unde se regăsesc tineri și femei de etnie romă din mediul rural, inclusiv în zonele cu așezări informale.		inclusiv unde se regăsesc inclusiv tineri și femei de etnie romă din mediul rural. Număr de tineri romi care au beneficiat de modificările cadrului legislativ; Număr tineri romi integrați pe piața muncii în urma implementării programelor specific GT, dintre care femei.			

Anexa 3 – Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 3: Creșterea gradului de ocupare a romilor în concordanță cu cerințele pieței în sensul evoluției profesionale a acestora

	2.3. Creșterea capacității SPO de a ajunge în primul rând fizic și informațional la tinerii în risc de marginalizare și de a implementa măsurile complexe și ne-standardizate de acompaniere a lor pe piața muncii, printr-o înțelegere profundă a contextului individual și local.					
3. Stimularea plasării pe piața muncii a persoanelor de etnie romă prin **Programe Naționale de antreprenoriat și economie socială.**	**3.1. Inițierea, dezvoltarea și implementarea de programe de economie socială și antreprenoriat în comunitățile marginalizate.** **Acțiuni specifice:** **3.1.1. Profilarea în adresabilitate a tinerilor romi în Programe Naționale pentru stimularea antreprenorialului și economiei sociale cu accent pe tineri romi si femei rome.** **3.1.2.** Dezvoltarea și extinderea metodelor de învăţare pentru dezvoltarea spiritului antreprenorial; Susținerea mecanismelor financiare a inițiativelor de promovare a	Crearea de locuri de muncă în zonele marginalizate, inclusiv pentru populația de romi; Creșterea interesului în domeniul privat pentru dezvoltarea de activități sustenabile în zonele marginalizate.	Numărul de Programe Naționale (existente sau create pe parcursul implementării strategiei) în care regăsim Tinerii Romi ca una din prioritățile de actiune pe toată durata de implementare, dintre care femei; Numărul de persoane din grupul țintă care și-	Activități cu caracter permanent	Responsabili: MEDU, MIPE, MADR, AJOFM-uri, ANC	Cf. BA

	antreprenoriatului care generează locuri de muncă de calitate (inclusiv întreprinderi sociale și ocupare pe cont propriu); 3.1.3. Dezvoltarea de entități de economie socială în comunități vulnerabile cu romi prin acordarea de pachete integrate cu beneficii pentru angajatori și pentru persoanele de etnie romă - marginalizate social care se angajează în domeniul economiei sociale.		au înființat propria afacere pentru fiecare an de implementare, dintre care femei; Numărul de entități de economie socială sustenabile înființate în comunități vulnerabile cu romi, în fiecare an de implementare.			
	3.2. Dezvoltarea și promovarea parteneriatului public-privat (*ONG-uri, patronate, sindicate, organizații reprezentative ale agenților economici, camera de comerț)* în scopul promovării de programe specifice de antreprenoriat și economie socială, adaptate comunităților defavorizate și a specificităților socio-culturale. **Acțiuni specifice:** 3.2.1. Sprijinirea inițiativelor de marketing aplicate economiei sociale în special în aria de promovare a	Valorificarea potențialului inovativ și antreprenorial din comunitățile marginalizate; Creșterea coeziunii comunitare în zonele marginalizate prin activități de economie socială.	Numărul persoanelor de etnie romă nou angajate și numărul persoanelor care și-au pastrat un loc de muncă, dintre care femei rome. Numărul de agenți economici care au valorificat potențialul antreprenorial din	Activități cu caracter permanent	Responsabili: MMSS, MADR, ANC, AJOFM, ONG-uri, patronate, sindicate, organizații reprezentative ale agenților economici, Camere de Comerț, Autorități publice locale și județene	Cf. BA

	meseriilor și meșteșugurilor tradiționale, organizarea de târguri în parteneriat cu autoritățile locale și județene în cadrul cărora să fie promovate produsele tradiționale rome; 3.2.2. Asistență și consultanță în afaceri și după înființarea de întreprinderi, inclusiv prin programe de pregătire a managerilor și punerea la dispoziție a unor spații si servicii de tip co-working pentru tinerii romi; 3.2.3. Acordarea de mecanisme financiare de stimulare a cooperativelor agricole în mediul rural pentru populația de etnie romă.		comunitățile marginalizate, pentru fiecare an de implementare, dintre care femei rome.			

Anexa 4 – Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 4 – Îmbunătățirea stării de sănătate a membrilor comunităților vulnerabile cu romi

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACTIVITĂȚI / MĂSURI CONCRETE	REZULTATUL ACȚIUNII	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ[1]	TERMEN	INSTITUȚII/ STRUCTURI RESPONSABILE INSTITUȚII/ STRUCTURI IMPLICATE	BUGET ESTIMAT (MII LEI) / SURSĂ FINANȚARE
1.1 Asigurarea accesului populației vulnerabile din punct de vedere medico-social la programele naționale de sănătate publică derulate de către autoritățile competente	1.1.1. Identificarea și depistarea cetățenilor români aparținând minorității romilor vulnerabili neînscriși pe lista unui medic de familie, precum și a nevoilor medico-sociale, cu focus pe gravide, minori, în special în mediul rural 1.1.2. Informarea cetățenilor români aparținând minorității romilor asupra dreptului la pachetul minimal de servicii de sănătate pentru persoanele care nu sunt incluse în sistemul asigurărilor sociale și de sănătate 1.1.3. Informarea cetățenilor români aparținând minorității	- Înscrierea pe lista unui medic de familie -% populația rurală acoperită cu servicii de asistență medicală comunitară, dezagregat pe județ,gravide,copii sub 5 ani - depistarea nevoilor medico-sociale în comunitățile de romi vulnerabile - Reducere ratei riscului de îmbolnăviri ale mamei ; - Reducerea ratei riscului de îmbolnăvire în rândul copiilor; - Reducerea ratei riscului de excluziune multiplă a familie rome;	- Nr. cetățeni români aparținând minorității romilor care beneficiază de serviciile de asistență medicală primară - Nr. demersuri sociale facilitate și încheiate de către mediatoarele sanitare rome aparținând comunității romilor. - Nr. rapoarte privind barierele accesului populației rome la serviciile de sănătate publică - Nr. populație vulnerabilă pe furnizor de servicii de asistență medicală comunitară	Raportări anuale 2027	**Responsabili**: Ministerul Sănătății, DSP **Instituții implicate**: autoritățile executive de la nivelul unităților/ subdiviziunilor administrativ - teritoriale, alte autorități și instituții.	Buget de stat Bugete locale Fonduri nerambursabile (în limita sumelor alocate și cu respectarea prevederilor și regulilor de eligibilitate aplicabile)

[1] Pentru fiecare indicator de performanță prezent în planul de măsuri ca număr de persoane, este necesară colectarea și precizarea de către instituția responsabilă în mod diferențiat pe criteriul de sex al beneficiarilor.

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACTIVITĂȚI / MĂSURI CONCRETE	REZULTATUL ACȚIUNII	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ[1]	TERMEN	INSTITUȚII/ STRUCTURI RESPONSABILE INSTITUȚII/ STRUCTURI IMPLICATE	BUGET ESTIMAT (MII LEI) / SURSĂ FINANȚARE
	romilor cu privire la programele naționale de sănătate publică aflate în derulare					
1.2.Asigurarea comunicării instituționale către ANR și DSP în scopul prevenirii și combaterii discriminării cetățenilor români aparținând minorității romilor la serviciile de sănătate publică	1.2.1. Organizare de intalniri periodice cu mediatoarele sanitare in scopul instruirii acestora in vederea promovarii la nivel comunitar si la nivelul institutiilor si alti factori implicati, de masuri privind combaterea discriminarii in accesarea serviciilor de sanatate publica. 1.2.2. Formarea unui grup de lucru din reprezentanți ai ANR și DSP, cu scopul de a analiza situațiile identificate și a elabora propuneri de acte normative cu impact pe prevenirea discriminării pe care le va propune Ministerului Sănătății și va sprijini avizarea acestora de către	- consolidarea capacității mediatoarelor sanitare de a promova la nivel comunitar campanii de prevenire în domeniul sănătății în scopul creșterii acesului romilor la servicii de sănătate.	- Timp mediu de răspuns pentru susținerea și orientarea mediatoarelor sanitare în problematica discriminării - Nr. dezbateri cu asigurare cadru de comunicare instituțională, stabilă și eficientă la nivel central cu mediatoarele sanitare rome - Nr. cazuri de discriminare identificate și semnalate Ministerului Sănătății și CNCD - Creșterea accesului mediatoarelor sanitare la informații privind egalitatea de șanse și antidiscriminare; - Creșterea gradului de cunoaștere a practicilor	Raportări anuale 2027	**Responsabili**: ANR **Instituții/entități implicate**: DSP și autoritățile executive de la nivelul unităților/ subdiviziunilor administrativ - teritoriale cu sprijinul societății civile rome și pro-rome	Buget de stat Bugete locale Fonduri nerambursabile (în limita sumelor alocate și cu respectarea prevederilor și regulilor de eligibilitate aplicabile)

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACTIVITĂȚI / MĂSURI CONCRETE	REZULTATUL ACȚIUNII	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ[1]	TERMEN	INSTITUȚII/ STRUCTURI RESPONSABILE INSTITUȚII/ STRUCTURI IMPLICATE	BUGET ESTIMAT (MII LEI) / SURSĂ FINANȚARE
	Ministerul Sanatății și/ sau alte ministere, după caz		pozitive în domeniul medierii sanitare, altele decât cele din județul în care își desfășoară activitatea;			
2.1.Continuarea dezvoltării rețelei de servicii integrate medico-socio-educaționale	**2.2.1. Dezvoltarea centrelor comunitare integrate de la nivel local** **Dezvoltarea rețelei de asistență medicală comunitară cu accent pe comunitățile cu risc de sărăcie crescut și cu populație predominant de etnie romă.**	- Dezvoltarea metodologii de lucru comune MS și APL	- Nr. metodologii de lucru comune MS și APL, actualizate, publicate și promovate - Nr. de Centre Comunitare Integrate furnizoare de servicii de bază integrate medico-sociale extinse la nivel național - Nr. de AMC și MSR angajați - Nr. (%) comunități rurale acoperite cu AMCR și MSR	Raportări anuale 2027	**Ministerul Sănătății Instituții implicate:** DSP în colaborare cu, autoritățile executive de la nivelul unităților/ subdiviziunilor administrativ - teritoriale cu sprijinul societății civile rome și pro-rome	Buget de stat Bugete locale Fonduri nerambursabile (în limita sumelor alocate și cu respectarea prevederilor și regulilor de eligibilitate aplicabile)
2.3.Includerea cetățenilor români aparținând minorității romilor la servicii de sănătate de bază, preventive	2.3.1. Acoperire vaccinală la copii din categoriile vulnerabile, conform PIN **2.3.2. Creșterea accesului cetățenilor români aparținând minorității rome la**	- Procent acoperire vaccinală la copii din categoriile vulnerabile - Procent mame rome informate asupra campaniilor de imunizare - programe de	- Nr. copii care nu au acces la vaccin - Nr. mame informate - nr. pacienți romi cu hipertensiune arterială, diabet zaharat,boli pulmonare obstructive cronice incluși in PIN si	Raportări anuale 2027	**Responsabili** Ministerul Sănătății **Instituții implicate:** DSP în colaborare cu, autoritățile	Buget de stat Fonduri nerambursabile (în limita sumelor alocate și cu respectarea prevederilor și

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACTIVITĂȚI / MĂSURI CONCRETE	REZULTATUL ACȚIUNII	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ[1]	TERMEN	INSTITUȚII/ STRUCTURI RESPONSABILE INSTITUȚII/ STRUCTURI IMPLICATE	BUGET ESTIMAT (MII LEI) / SURSĂ FINANȚARE
și curative, integrate și fără discriminare, stabilite prin Programele naționale de sănătate	**serviciile de asistență medicală primară, conform Programelor Naționale de Sănătate.** 2.3.3. Includerea comunităților de romi vulnerabile în campaniile naționale de informare si consiliere privind sănătatea reproducerii, prevenirea și combaterea violenței domestice și a traficului de persoane, inclusiv caravane medicale și campanii de educație pentru sănătate de combatere a SARS-COV-2/Covid-19. 2.3.4. Specializarea personalului din rețeaua de asistență medicală comunitară în domeniul sănătății reproducerii și sănătății mamei și copilului **2.3.5. Creșterea numărului de mediatori sanitari pentru comunitățile cu romi și**	prevenție primară și depistare precoce a bolilor cronice prevalente populației rome, implementate în fiecare județ - programe de prevenire a bolilor transmisibile în special tuberculoză și HIV/SIDA adresate romilor, implementate în fiecare județ - programe de promovare a unui stil de viață sănătos (campanii de Informare) adresate romilor, implementate în fiecare județ - creșterea prevalenței utilizării planificării familiale în scopul prevenirii sarcinilor nedorite - creșterea nivelului de instruire a persoanelor provenind din comunități vulnerabile	monitorizați conform ghidurilor de practică - procent populație romă beneficiară de programe de prevenire a bolilor transmisibile - nr. familii beneficiare de informare cu privire la stilul de viață sănătos - nr. intervenții de promovare si prevenire pentru un stil de viață sănătos adresate, în special în rândul tinerelor rome și implementarea de intervenții adresate sănătății femeii și copilului - nr de cazuri de persoane etnie romă vulnerabile care nu au fost incluse în programele naționale de sănătate - nr de mediatoare sanitare angajate		executive de la nivelul unităților/ subdiviziunilor administrativ - teritoriale cu sprijinul societății civile rome și pro-rome Institutul Național de Sănătate Publică	regulilor de eligibilitate aplicabile) Bugete locale

Anexa 4 – Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 4 – Îmbunătățirea stării de sănătate a membrilor comunităților vulnerabile cu romi

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACTIVITĂȚI / MĂSURI CONCRETE	REZULTATUL ACȚIUNII	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ[1]	TERMEN	INSTITUȚII/ STRUCTURI RESPONSABILE INSTITUȚII/ STRUCTURI IMPLICATE	BUGET ESTIMAT (MII LEI) / SURSĂ FINANȚARE
	dezvoltarea unui centru de asistență tehnică, monitorizare și evaluare care sa contribuie la îmbunătățirea activității de mediere sanitară.					
2.4. Conceperea de programe de formare pentru cadrele medicale implicate în furnizarea de servicii de prevenire, diagnosticare si tartare a patologiilor, pe teme legate de combaterea discriminării și drepturilor omului	2.4.1. Dezvoltarea de programe de formare pentru cadrele medicale 2.4.2 Dezvoltarea unui sistem de monitorizare care să conducă la îmbunătățirea standardelor de calitate oferite de furnizorii de servicii de sănătate la nivel comunitar	- Consolidarea cunoștințelor cadrelor medicale cu privire la teme legate de combaterea discriminării și drepturilor omului - îmbunătățirea standardelor de calitate ale funizorilor de servicii de sănătate	- Nr. programe/intervenții implementate - nr de cadre medicale participante - nr de rapoarte de monitorizare întocmite	Raportări anuale 2027	Ministerul Sănătății **Instituții implicate:** Direcțiile de Sănătate Publică în colaborare cu actori relevanți în domeniu	Buget de stat Bugete locale Fonduri nerambursabile (în limita sumelor alocate și cu respectarea prevederilor și regulilor de eligibilitate aplicabile)

OS 5 - Susținerea cercetării, conservării și promovării patrimoniului cultural rom și a identității culturale rome.

A. Măsuri care vizează promovarea identității și culturii rome

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACTIVITĂȚI / MĂSURI CONCRETE	REZULTATUL ACȚIUNII	INDICATORI[1]	TERMEN	INSTITUȚII/ STRUCTURI RESPONSABILE INSTITUȚII/ STRUCTURI IMPLICATE	BUGET ESTIMAT (MII LEI) / SURSĂ FINANȚARE
A1.1. Valorizarea patrimoniului cultural rom și a identității culturale rome prin reprezentare instituțională.	**A1.1. Înființarea Teatrului Rom de Stat**	**1. Semnarea unui parteneriat între instituțiile responsabile în vederea elaborării planului de înființare a Teatrului Rom de Stat.** **2. Teatrul Rom de Stat înființat**	**Un parteneriat semnat între instituțiile responsabile.** **Un concept de TRS supus dezbaterii publice și agreat de instituțiile responsabile.** **Un plan de lucru comun agreat** **Un buget alocat TRS înființat**	**2023** **2027**	**- Ministerul Culturii;** **- Agenția Națională pentru Romi;** **- Departamentul de Relații Interetnice;** **- Centrul Național de Cultură a Romilor – Romano Kher;**	**Buget de stat alocat pentru instituțiile responsabile**
	A1.2. Înființarea Muzeului Istoriei și Culturii Romilor (MICR) (corelare cu acțiunea specifică din H.G. nr. 539/2021 – elaborarea unui studiu de fezabilitate)	1.Semnarea unui parteneriat între instituțiile responsabile în vederea elaborării planului de înființare a Muzeului Istoriei și Culturii Romilor; 2. Muzeul Istoriei și Culturii Romilor înființat	Un parteneriat semnat între instituțiile responsabile. Un concept de muzeu supus dezbaterii publice și agreat de instituțiile responsabile. Un plan de lucru comun agreat Un buget alocat MICR înființat	2024 2027	- Ministerul Culturii; Agenția Națională pentru Romi; - Centrul Național de Cultură a Romilor Romano Kher; Departamentul pentru Relații Interetnice	Buget de stat. Bugete alocate anual instituțiilor responsabile.

[1] Pentru fiecare indicator de performanță prezent în planul de măsuri ca număr de persoane, este necesară colectarea și precizarea de către instituția responsabilă în mod diferențiat pe criteriul de sex al beneficiarilor.

OS5 - Susținerea cercetării, conservării și promovării patrimoniului cultural rom și a identității culturale rome.
A - Măsuri care vizează promovarea identității și culturii rome;
B - Măsuri care vizează reconcilierea cu trecutul și recunoașterea sclaviei, a Holocaustului și asimilării romilor

Anexa 5 – Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 5 – Susținerea cercetării, conservării și promovării patrimoniului cultural rom și a identității culturale rome

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACTIVITĂȚI / MĂSURI CONCRETE	REZULTATUL ACȚIUNII	INDICATORI[1]	TERMEN	INSTITUȚII/ STRUCTURI RESPONSABILE INSTITUȚII/ STRUCTURI IMPLICATE	BUGET ESTIMAT (MII LEI) / SURSĂ FINANȚARE
	A1.3. Înființarea Institutului Național de Cercetare și Conservare a Culturii și Istoriei Romilor	1. Semnarea unui parteneriat între instituțiile responsabile în vederea elaborării planului de înființare a Institutului Național de Cercetare și Conservare a Culturii și Istoriei Romilor 2. Institutul Național de Cercetare și Conservare a Culturii și Istoriei Romilor înființat	Un parteneriat semnat între instituțiile responsabile, Un plan de lucru comun agreat Statutul de înființare INCCCIR realizat Un buget alocat INCCCIR înființat	2024 2027	- Academia Română; - Agenția Națională pentru Romi; - Centrul Național de Cultură a Romilor – Romano Kher;	Buget de stat alocat pentru instituțiile responsabile
A1.2. Valorizarea patrimoniului cultural rom și a identității rome prin limba romani.	A1.2.1 Conservarea și promovarea limbii romani.	- derularea unei cercetări lingvistice în vederea conservării dialectelor rome din România; Derularea a două cercetări lingvistice asupra etimologiilor și structurilor morfologice din limba romani.	Limba romani conservată la nivel instituțional. Un raport de cercetare. Două rapoarte de cercetare privind etimologiile și structurile morfologice din limba romani. Dicționare, vocabulare etc.).	2024 2027	- Centrul Național de Cultură a Romilor – Romano Kher; - Facultatea de Limbi și Literaturi Străine a Universității din București.	Buget: 200.000 lei Buget: 1 000 000 lei
	A1.2.2 Introducerea la nivelul școlilor unde se predă limba romani a unor materiale auxiliare de studiu specifice fiecărui	- realizarea de materiale auxiliare de studiu specifice fiecărui dialect/grai al limbii romani; - distribuirea în școli a	Materiale auxiliare de studiu specifice fiecărui dialect/grai al limbii romani realizate. Materiale auxiliare de studiu specifice	2024	- Ministerul Educației și Cercetării - Centrul Național de Cultură a Romilor – Romano Kher; - Facultatea de Limbi și Literaturi Străine a Universității	Buget: 30 000 lei

OS5 - Susținerea cercetării, conservării și promovării patrimoniului cultural rom și a identității culturale rome.
A - Măsuri care vizează promovarea identității și culturii rome;
B - Măsuri care vizează reconcilierea cu trecutul și recunoașterea sclaviei, a Holocaustului și asimilării romilor

Anexa 5 – Planul de măsuri aferent Obiectivului Specific 5 – Susținerea cercetării, conservării și promovării patrimoniului cultural rom și a identității culturale rome

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACTIVITĂȚI / MĂSURI CONCRETE	REZULTATUL ACȚIUNII	INDICATORI[1]	TERMEN	INSTITUȚII/ STRUCTURI RESPONSABILE INSTITUȚII/ STRUCTURI IMPLICATE	BUGET ESTIMAT (MII LEI) / SURSĂ FINANȚARE
	dialect/grai al limbii romani cu scopul de a integra în limba comună elemente lingvistice din cadrul fiecărui dialect.	materialelor auxiliare de studiu specifice fiecărui dialect/grai al limbii romani;	fiecărui dialect/grai al limbii romani distribuite în școlile din România unde se predă limba romani.	2027	din București	Buget: 200 000 lei
A1.3. Valorizarea patrimoniului cultural rom și a identității rome prin portul tradițional rom	A1.3.1 Reprezentarea Portului tradițional rom în instituțiile culturale din țară (muzee, centre culturale, etc.).	41 de instituții de cultură de la nivel județean în care să fie promovat portul tradițional rom;	Semnarea unor parteneriate între instituții locale, regionale, naționale cu atribuții în domeniul culturii tradiționale în vederea promovării portului tradițional rom; 41 de instituții de cultură de la nivel județean care au promovat portul tradițional rom;	2024 2027	Ministerul Culturii; Centrele județene de conservare și promovare a culturii tradiționale; Centrele de cultură; Autoritățile publice locale; Autoritățile publice centrale; Centrul Național de Cultură a Romilor; Televiziunea Română;	Buget de stat alocat pentru instituțiile responsabile Bugete locale ale instituțiilor responsabile
	A1.3.2. Promovarea contribuției romilor la dezvoltarea societății românești.	Promovarea în spațiul public a contribuției romilor la dezvoltarea societății românești prin producții culturale (spectacole, seminarii, conferințe, carte, film etc.)	Minim 2 producții culturale specifice anuale privind contribuția romilor la dezvoltarea societății românești pe fiecare județ.	anual	Ministerul Culturii; Ministerul Educației; Centrele județene de conservare și promovare a culturii tradiționale; Centrele de cultură; Autoritățile publice locale; Autoritățile publice centrale; Centrul Național de Cultură a Romilor; Televiziunea Română;	Buget de stat alocat pentru instituțiile responsabile. Bugete locale ale instituțiilor responsabile.
	A1.3.3. Acțiuni comunitare de valorizare a istoriei,	Acțiuni comunitare de valorizare a istoriei, tradițiilor, limbii și culturii	Minim 2 acțiuni comunitare, pe județ, anual	anual	Autorități publice locale.	Bugete locale Buget alocat anual Departamentului

OS5 - Susținerea cercetării, conservării și promovării patrimoniului cultural rom și a identității culturale rome.
A - Măsuri care vizează promovarea identității și culturii rome;
B - Măsuri care vizează reconcilierea cu trecutul și recunoașterea sclaviei, a Holocaustului și asimilării romilor

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACTIVITĂȚI / MĂSURI CONCRETE	REZULTATUL ACȚIUNII	INDICATORI[1]	TERMEN	INSTITUȚII/ STRUCTURI RESPONSABILE INSTITUȚII/ STRUCTURI IMPLICATE	BUGET ESTIMAT (MII LEI) / SURSĂ FINANȚARE
	tradițiilor, limbii și culturii proprii în comunitățile multiculturale.	proprii în comunitățile multiculturale pe județ;				pentru Relații Interetnice, de la bugetul de stat
A2.1. Revalorizarea patrimoniului cultural rom și al identității rome prin conservare a meșteșugurilor tradiționale ale romilor.	A2.1.1. Instruirea tinerilor romi în scopul revalorizării meșteșugurilor tradiționale rome	Tineri instruiți pentru revalorizarea meșteșugurilor tradiționale rome	Număr de tineri instruiți	anual	Centrele de conservare și promovare a culturii tradiționale; Centrul Național de Cultură a Romilor	Buget: 60 000 lei/an Buget: 420 000 lei/an (60)
	A2.1.2. Evenimente specifice cu finanțare publică de promovare a meșteșugurilor tradiționale rome (târguri, ateliere demonstrative, ateliere de lucru, participări la târguri și expoziții de profil din țară și străinătate etc.)	Evenimente specifice de promovare și vizibilitate a meșteșugurilor tradiționale rome organizate în fiecare județ	Minim 2 evenimente organizate în fiecare județ, anual	2024 2027	Centrele de conservare și promovare a culturii tradiționale; Autorități publice locale; Centrul Național de Cultură a Romilor	Buget de stat alocat pentru instituțiile responsabile Bugete locale ale instituțiilor responsabile. 500.000 lei
A2.2. Promovarea culturii moderne a romilor	**A2.2.1. Producție Editorială romă - Biblioteca romă**	**Producţie de carte şi periodice cu tematică romă; Mese rotunde, lansări de carte, cenacluri literare și ateliere de creație; Reviste în domeniul culturii romani**	**20 de cărți şi periodice cu tematică romă publicate. 10 mese rotunde, lansări de carte, cenacluri literare și ateliere de creație; - 5 reviste în domeniul culturii romani**	**2024 2027**	**Centrul Național de Cultură a Romilor**	**Buget de stat alocat pentru CNCR. 300.000 lei 500.000 lei 300.000 lei**

OS5 - Susținerea cercetării, conservării și promovării patrimoniului cultural rom și a identității culturale rome.
A - Măsuri care vizează promovarea identității și culturii rome;
B - Măsuri care vizează reconcilierea cu trecutul și recunoașterea sclaviei, a Holocaustului și asimilării romilor

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACTIVITĂȚI / MĂSURI CONCRETE	REZULTATUL ACȚIUNII	INDICATORI[1]	TERMEN	INSTITUȚII/ STRUCTURI RESPONSABILE INSTITUȚII/ STRUCTURI IMPLICATE	BUGET ESTIMAT (MII LEI) / SURSĂ FINANȚARE
	A2.2.2. Promovarea contribuției romilor la dezvoltarea societății românești.	Acțiuni/proiecte/ programe culturale specifice privind contribuția romilor la dezvoltarea societății românești.	Numărul de acțiuni/proiecte/ Programe culturale specifice	2024 2027	Autoritățile publice locale (UAT), județene (Consilii Județene) și centrale (Ministerul Culturii, Institutul Cultural Român, Agenția Națională pentru Romi, Departamentul pentru Relații Interetnice, Muzeul Satului, Muzeul Țăranului Român, Complexul Național Muzeal ASTRA Sibiu) în parteneriat cu Centrul Național de Cultură a Romilor	Buget de stat alocat pentru instituțiile responsabile. Bugete locale ale instituțiilor responsabile.
	A2.2.3. Promovarea producțiilor culturale moderne cu tematică romă (artele spectacolului, artele vizuale, arte plastice, multimedia ș.a.)	Producții culturale moderne cu tematică romă realizate (artele spectacolului, arte vizuale, arte plastice, noile media ș.a.)	41 de producții culturale moderne realizate.	2024 2027	Instituții de cultură de la nivel local și central în parteneriat cu Centrul Național de Cultură a Romilor și societatea civilă	Buget de stat alocat pentru instituțiile responsabile Bugete locale ale instituțiilor responsabile. Buget estimat: 41 de producții x 100.000 lei/producție = 4100000 lei.
	A2.2.4. Promovarea imaginii și a creațiilor artiștilor, scriitorilor și intelectualilor de etnie romă la nivel național (și european)	**Imaginea și creația artiștilor, scriitorilor și intelectualilor de etnie romă promovată la nivel european și național**	**20 de evenimente de promovare organizate**	**2024**	**Instituții de cultură de la nivel local și central în parteneriat cu Centrul Național de Cultură a Romilor și societatea civilă**	**Buget de stat alocat pentru instituțiile responsabile Bugete locale ale instituțiilor responsabile.**

OS5 - Susținerea cercetării, conservării și promovării patrimoniului cultural rom și a identității culturale rome.
A - Măsuri care vizează promovarea identității și culturii rome;
B - Măsuri care vizează reconcilierea cu trecutul și recunoașterea sclaviei, a Holocaustului și asimilării romilor

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACTIVITĂȚI / MĂSURI CONCRETE	REZULTATUL ACȚIUNII	INDICATORI[1]	TERMEN	INSTITUȚII/ STRUCTURI RESPONSABILE INSTITUȚII/ STRUCTURI IMPLICATE	BUGET ESTIMAT (MII LEI) / SURSĂ FINANȚARE
				2027		**Buget estimat: 30000 lei/eveniment x 20 de evenimente = 600.000 lei**

B. Măsuri care vizează reconcilierea cu trecutul și recunoașterea sclaviei, a Holocaustului și asimilării romilor

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACTIVITĂȚI / MĂSURI CONCRETE	REZULTATUL ACȚIUNII	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	TERMEN	INSTITUȚII/ STRUCTURI RESPONSABILE INSTITUȚII/ STRUCTURI IMPLICATE	BUGET ESTIMAT (MII LEI) / SURSĂ FINANȚARE
B1.1 Revizuirea programelor școlare la toate nivelurile de învățământ pentru disciplina istorie în scopul predării elementelor specifice traumelor istorice cu consecințe negative pentru minoritatea romă din România.	**B1.1.1 Consultări inițiate de instituțiile responsabile cu societatea civilă în vederea revizuirii programelor școlare și a cursurilor universitare;** **B1.1.2 Reuniuni la nivel de experți pentru corelarea documentelor și izvoarelor istorice** **B1.1.3 Programele școlare la toate nivelurile de învățământ pentru disciplina istorie revizuite în scopul predării elementelor specifice traumelor istorice cu consecințe negative pentru minoritatea romă din România.**	**Consultări inițiate de instituțiile responsabile cu societatea civilă în vederea revizuirii programelor școlare și a cursurilor universitare;** **Programele școlare la toate nivelurile de învățământ pentru disciplina istorie revizuite în scopul predării elementelor specifice traumelor istorice cu consecințe negative pentru minoritatea romă din România.**	**Număr reuniuni de consultare organizate** **Număr rapoarte realizate în urma consultărilor** **Număr de reuniuni la nivel de experți organizate.** **Număr programe școlare revizuite în sensul OB1.**	**2024** **2027**	**Instituții responsabile (actori cheie)** **Ministerul Educației;** **Departamentul pentru Relații Interetnice** **Centrul Național de Evaluare și Examinare;** **Centrul Național de Cultură a Romilor;** **Institutul de Științe ale Educației.**	**Buget de stat alocat pentru instituțiile responsabile**

OS5 - Susținerea cercetării, conservării și promovării patrimoniului cultural rom și a identității culturale rome.
A - Măsuri care vizează promovarea identității și culturii rome;
B - Măsuri care vizează reconcilierea cu trecutul și recunoașterea sclaviei, a Holocaustului și asimilării romilor

	specifice traumelor istorice cu consecințe negative pentru minoritatea romă din România.					
B1.2 Formarea cadrelor didactice în vederea predării elementelor specifice traumelor istorice cu consecințe negative pentru minoritatea romilor din România (sclavie, Holocaust, asimilare forțată în timpul comunismului)	B1.2.1 Creare/revizuire de cursuri universitare în domeniul istoriei medievale și contemporane B1.2.2 Pilotarea și acreditarea cursurilor B1.2.3 Introducerea cursurilor revizuite în planul de învățământ/formare	Cursuri universitare revizuite/elaborate Cursuri acreditate și pilotate Cursuri livrate în planul de învățământ/formare continuă Nr. Persoane care au urmat cursurile revizuite/nou create	Numărul de cursuri universitare pe tema traumelor istorice introduse în programele de formare inițială și continuă pentru disciplina istorie	2024 2027	Departamentele pentru pregătirea personalului didactic din cadrul tuturor universităților din România și facultățile de științe ale educației. Centrul Național de Cultură a Romilor, Institutul Național pentru Studierea Holocaustului din România – Elie Wiesel, Agenția Națională pentru Romi	Buget de stat alocat pentru instituțiile responsabile
B1.3 Organizarea de tabere școlare tematice pe tema reconcilierii cu trecutul și recunoașterea sclaviei, a Holocaustului și asimilării romilor, finanțate de la bugetul de stat.	B1.3.1 Tabere școlare tematice organizate pe tema reconcilierii cu trecutul și recunoașterea sclaviei, a Holocaustului și asimilării romilor, finanțate de la bugetul de stat.	Numărul de tabere școlare având ca scop cunoașterea tematicilor propuse pentru domeniul reconcilierii cu trecutul, și recunoașterea sclaviei, a Holocaustului și asimilării romilor	Numărul de tabere școlare tematice organizate Număr de participanți, dintre care fete rome	anual	Centrul Național de Cultură a Romilor, Institutul Național pentru Studierea Holocaustului din România „Elie Wiesel”	Buget de stat
B2.1 Organizarea de tabere pentru artiști: dramaturgie, arte vizuale, arte plastice,	B2.1.1 Tabere pentru artiști: dramaturgie, arte vizuale, arte plastice, documentare, filmografie ș.a. organizate, cu scopul	Tabere pentru artiști: dramaturgie, arte vizuale, arte plastice, documentare, filmografie ș.a. organizate, cu scopul reflectării faptelor istorice	Numărul de tabere specifice pentru artiști: dramaturgie, arte vizuale, arte plastice, documentare, filmografie etc.	anual	Centrul Național de Cultură a Romilor, centrele județene de conservare și promovare a culturii tradiționale, autorități publice locale și centrale	Buget de stat, bugetele locale ale instituțiilor responsabile

OS5 - Susținerea cercetării, conservării și promovării patrimoniului cultural rom și a identității culturale rome.
A - Măsuri care vizează promovarea identității și culturii rome;
B - Măsuri care vizează reconcilierea cu trecutul și recunoașterea sclaviei, a Holocaustului și asimilării romilor

documentare, filmografie etc. finanțate de la bugetul de stat.	reflectării faptelor istorice negative pentru minoritatea romă; B2.1.2 Producție artistică care reflectă sau evocă traumele istorice invocate	negative pentru minoritatea romă; Producție artistică care reflectă sau evocă traumele istorice invocate	finanțate de la bugetul de stat. Număr de participanți la taberele organizate, dintre care fete/femei rome Numărul și tipul de producții artistice realizate, dintre care artiste rome			
B2.2 Instituirea de programe de burse de studii/cercetare alocate pentru cercetători romi și despre minoritatea romă	**B2.2.1 Burse de studii/cercetare pentru cercetători romi, în domenii ca istoriografie, cercetare istorică de arhivă și literară, științe sociale interdisciplinare, psiho-sociale, din domeniul științelor educației etc. pentru aprofundarea acestor episoade istorice și fundamentarea de viitoare politici publice.**	**Număr de burse acordate de la bugetul stat.**	Număr de burse acordate de la bugetul stat. dintre care beneficiare cercetătoare de etnie romă	anual	Institute de cercetare, instituții publice locale	Buget de stat alocat pentru institutiile responsabile
B3. Promovarea la nivel public a istoriei romilor prin amplasarea Monumentului Sclaviei Romilor	B3.1.Semnarea unui parteneriat între instituțiile responsabile în vederea elaborării planului de realizare al Monumentului Sclaviei Romilor. B3.2 Lansarea unui concurs de proiecte	Un parteneriat semnat între instituțiile responsabile. O machetă a Monumentului Sclaviei Romilor selectată de către o comisie de specialitate. Autorizațiile pentru	Responsabilități asumate între instituțiile responsabile. Numărul de propuneri primite; Numărul membrilor comisiei de selecție; Numărul autorizațiilor	2024	- Ministerul Culturii; Agenția Națională pentru Romi; - Centrul Național de Cultură a Romilor Romano Kher; Departamentul pentru Relații Interetnice	Buget de stat Bugete alocate anual instituțiilor responsabile.

OS5 - Susținerea cercetării, conservării și promovării patrimoniului cultural rom și a identității culturale rome.
A - Măsuri care vizează promovarea identității și culturii rome;
B - Măsuri care vizează reconcilierea cu trecutul și recunoașterea sclaviei, a Holocaustului și asimilării romilor

	pentru selecția unei propuneri (machete) a Monumentului Sclaviei Romilor. B3.3 Realizarea demersurilor pentru obținerea autorizațiilor pentru amplasarea monumentului. B3.4 Realizarea efectivă a Monumentului Sclaviei Romilor. B3.5 Amplasarea monumentului Sclaviei Romilor.	amplasarea monumentului obținute. Monumentul Sclaviei Romilor realizat. Monumentul Sclaviei Romilor amplasat.	obținute. Contractarea artistului care va realiza monumentul.	2027		

OS5 - Susținerea cercetării, conservării și promovării patrimoniului cultural rom și a identității culturale rome.
A - Măsuri care vizează promovarea identității și culturii rome;
B - Măsuri care vizează reconcilierea cu trecutul și recunoașterea sclaviei, a Holocaustului și asimilării romilor

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACTIVITĂȚI / MĂSURI CONCRETE	REZULTATUL ACȚIUNII	INDICATORI	TERMEN	INSTITUȚII/ STRUCTURI RESPONSABILE INSTITUȚII/ STRUCTURI IMPLICATE	BUGET ESTIMAT (MII LEI) / SURSĂ FINANȚARE
1.1 Combaterea discursului urii și atitudinilor antirome generatoare de discurs incitator la ură rasială sau infracțiuni motivate de ură rasială	**1.1.1 Monitorizarea aplicării prevederilor legislației penale care sancționează discursul incitator la ură rasială și infracțiunile motivate de ură.** **1.1.2 Organizare de reuniuni la nivel de experți, pentru analiza situației prezenței discursului incitator la ură rasială în spațiul public**	Reuniuni de lucru cu reprezenanți ai instituțiilor cu responsabilități în punerea în aplicare a legislației penale sancționatorii în domeniul discursului incitator la ură rasială și infracțiuni motivate de ură Rapoarte ale reuniunilor la nivel de experți	Număr de reuniuni de lucru organizate Număr de rapoarte elaborate	Anual anual	CNCD ANR MAI DRI Ministerul Justiției (statut de observator) Structuri implicate: ONG-uri reprezentative ale romilor, ONG-uri specializate în monitorizarea discursului incitator la ură pe baza criteriilor protejate de lege	Bugetul de stat prin bugetul instituțiilor responsabile
1.2 Informarea-conștientizarea publică cu privire la atitudinile anti-rome generatoare de discurs al urii	1.2.1 Monitorizarea media și a forum-urilor internet cu privire la conținutul discursului incitator la ură rasială 1**.2.2 Derulare de campanii de informare-conștientizare, cu accent pe mediul online, privitor la consecințele propagării mesajelor antirome,**	Rapoarte periodice (anual) de monitorizare a conținutului discursului incitator a ură rasială sau generator de infracțiuni motivate de ură rasială Campanii de informare-conștientizare derulate Rapoarte elaborate în urma campaniilor de	Numărul rapoartelor de monitorizare realizate Numărul de campanii de informare-conștientizare derulate	Anual Minim o campanie derulată, anual	ANR CNCD MAI DRI	Bugetul de stat prin bugetul instituțiilor responsabile

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACTIVITĂȚI / MĂSURI CONCRETE	REZULTATUL ACȚIUNII	INDICATORI	TERMEN	INSTITUȚII/ STRUCTURI RESPONSABILE INSTITUȚII/ STRUCTURI IMPLICATE	BUGET ESTIMAT (MII LEI) / SURSĂ FINANȚARE
	generatoare de ură rasială	informare-conștientizare	Numărul rapoartelor elaborate			
1.3 Analiza cazuisticii sancționatorii în domeniul combaterii discursului incitator la ură rasială cu potențial de generare infracțiuni motivate de ură rasială	1.3.1 Dezbateri la nivel de experți pentru analiza caracterului disuasiv al sancțiunilor aplicabile 1.3.2 Elaborare de rapoarte de progres în privința implementării legislației specific în domeniul combaterii discursului incitator la ură, având ca mobil atitudinile anti-rome	Dezbateri organizate pentru analiza caracterului disuasiv a sancțiunilor existente Rapoarte publicate	Număr de dezbateri organizate Număr rapoarte elaborate/publicate	Anual	ANR CNCD MAI DRI	Bugetul de stat prin bugetul instituțiilor responsabile
1.4 Formare continuă pentru agenții de aplicare a legii și a magistraților, în domeniul antirasismului rom	**1.4.1 Organizare de cursuri de instruire a agenților de aplicare a legii, a procurorilor și judecătorilor în privește înțelegerea fenomenului și implicațiilor atitudinilor antirome, pentru instrumentarea cazurilor conexe.**	Agenți de aplicare a legii, magistrați, mai informați în înțelegerea fenomenului și implicațiilor atitudinilor antirome	Număr de cursuri de instruire organizate. Număr de participanți care au urmat cursuri de instruire; Numărul de ore de formare și tipul	anual	ANR CNCD MAI ACADEMIA DE POLIȚIE "ALEXANDRU IOAN CUZA”	Bugetul de stat prin bugetul instituțiilor responsabile

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACTIVITĂȚI / MĂSURI CONCRETE	REZULTATUL ACȚIUNII	INDICATORI	TERMEN	INSTITUȚII/ STRUCTURI RESPONSABILE INSTITUȚII/ STRUCTURI IMPLICATE	BUGET ESTIMAT (MII LEI) / SURSĂ FINANȚARE
			materialelor suport folosite pentru instruiri			
2.1. Crearea și diseminarea de resurse educaționale în domeniul prevenirea și combaterea atitudinilor antirome pentru angajatori publici și privați.	2.1.1 Pachet educațional de instruire pentru prevenirea și combaterea atitudinilor antirome creat și pus la dispoziția angajatorilor publici și privați, cu accent pe discriminarea multiplă, intersecțională 2.1.1. Diseminarea pachetului educațional pe canalele instituțiilor responsabile	Un pachet educațional de instruire creat și diseminat în rândul angajatorilor publici și privați (care realizează, respectiv livrează servicii publice către populație) disponbil în format electronic pe site-urile web ale instituțiilor cu responsabilități în implementarea acestei măsuri	Numărul și tipul materialelor de instruire Numarul de accesari ale pachetului educațional	2023	CNCD ANR ANFP, INA ITM	Bugetul de stat prin bugetul instituțiilor responsabile
2.2. Organizarea de cursuri de instruire pentru funcționari publici / personal contractual din administrația publică în domeniul prevenirii și combaterii	2.2.1 cursuri de formare continuă pentru prevenirea și combaterea discriminării destinate angajaților din instituțiile publice și entități private care livrează servicii publice către populație, cu accent pe discriminarea multiplă, intersecțională	Personal din instituții publice și private instruite în domeniul combaterii discriminării	Număr de cursuri de instruire livrate, număr de angajați participanți la cursuri, Număr și tip de materiale de instruire	Anual, începând cu 2023	CNCD ANR INA	Bugetul instituțiilor responsabile

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACTIVITĂȚI / MĂSURI CONCRETE	REZULTATUL ACȚIUNII	INDICATORI	TERMEN	INSTITUȚII/ STRUCTURI RESPONSABILE INSTITUȚII/ STRUCTURI IMPLICATE	BUGET ESTIMAT (MII LEI) / SURSĂ FINANȚARE
discriminării.			folosite			
2.3. analiza modului în care este folosită legislația anti-discriminare existentă în bibliografiile de examen sau în cursurile de formare continuă a personalului din administrația publică	2.3.1 Dezbateri la nivel de experți pentru realizarea unei analize a modului în care legislația antidiscriminare este folosită la nivelul entităților publice (bibliografii de concurs, subiecte de examen, oferta de cursuri de formare continuă, proceduri operaționale, regulamente interne și de funcționare etc.) 2.3.2 Crearea unui grup de lucru inter-instituțional în domeniul combaterii discriminării (task force) pentru pilotarea unor măsuri de cooperare inter-instituțională în domeniul combaterii discriminării romilor (cu accent pe discriminarea multiplă, intersecțională)	Număr dezbateri la nivel de experți organizate Rapoarte ale reuniunilor la nivel de experți	Număr de rapoarte elaborate Număr de recomandări emise Număr de entități care au preluat recomandările grupului de experți Grup de lucru (task force) înființat Număr de reuniuni de lucru organizate (semestrial si ad-hoc) Rapoartele Task force în domeniul anti-discriminării	anual	CNCD ANR INA DRI Ministerele și autorități publice cu responsabilități în implementarea SNIR	Bugetul instituțiilor responsabile
2.4 Informare și conștientizare în	2.4.1 Derulare de campanii de informare-conștientizare	Personal din cadrul administrației publice și a	Număr de campanii de	anual	CNCD ANR	Bugetul instituțiilor

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACTIVITĂȚI / MĂSURI CONCRETE	REZULTATUL ACȚIUNII	INDICATORI	TERMEN	INSTITUȚII/ STRUCTURI RESPONSABILE INSTITUȚII/ STRUCTURI IMPLICATE	BUGET ESTIMAT (MII LEI) / SURSĂ FINANȚARE
instituțiile administrației care realizează servicii publice în domeniile educație, sănătate publică, ocuparea forței de muncă, locuire.	în administrația publică și în rândul furnizorilor de servicii publice cu privire la atitudinile antirome și efectele acestora asupra accesării serviciilor publice de către categoriile discriminate. 2.4.2 Derulare de campanii de informare și conștientizare asupra fenomenului și implicațiilor atitudinilor antirome în mediul privat care livrează servicii către populație.	furnizorilor privați de servicii publice către populație informați/conștientizați cu privire la efectele negative ale atitudinilor antirome	informare și conștientizare organizate Număr de participanți la campaniile de informare-conștientizare Număr de materiale de informare Tipul materialelor de informare folosite			responsabile
2.5. Încorporarea prevederilor legislației anti-discriminare în documentele interne ale angajatorilor publici și privați, a elementelor de discriminare rasială, multiplă, intersecțională	2.5.1 Informarea instituțiilor publice și a furnizorilor privați de servicii publice către populație asupra nevoii de a-și adapta documentele interne relevante cu prevederile legislației anti-discriminare (proceduri și metodologii, regulamente interne, ghiduri etc.) cu scopul prevenirii și combaterii discriminării rasiale, multiple și	Proceduri și metodologii, regulamente interne, dezvoltate la nivelul angajatorilor publici și privați pentru prevenirea și combaterea discriminării rasiale, multiple/intersecțional.	Numărul și tipul documentelor interne dezvoltate/ actualizate de angajatori publici și privați cu privire la combaterea discriminării rasiale,	anual	CNCD ANR	Bugetul instituțiilor responsabile

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACTIVITĂȚI / MĂSURI CONCRETE	REZULTATUL ACȚIUNII	INDICATORI	TERMEN	INSTITUȚII/ STRUCTURI RESPONSABILE INSTITUȚII/ STRUCTURI IMPLICATE	BUGET ESTIMAT (MII LEI) / SURSĂ FINANȚARE
	intersecționale.		multiple, intersecționale			
2.6 Crearea unui instrument de diseminare a practicilor pozitive ale angajatorilor publici și private în domeniul combaterii discriminării rasiale, multiple, intersecționale	2.6.1 realizarea unei dezbateri cu angajatorii publici și privați, referitor la forma și conținutul instrumentelor dorite a fi diseminate de către aceștia 2.6.2 realizarea unei platforme de schimb bune practici în domeniul anti-discriminării și egalității de șanse pentru angajatori creată. 2.6.3 Diseminarea practicilor pozitive din partea angajatorilor	Angajatori conștientizați și motivați să se implice în inițiativă Un instrument cu conținut generat de utilizatori pentru prezentarea și diseminarea practicilor pozitive în domeniul combaterii discriminării rasiale, a discriminării multiple/ intersecționale	Dezbatere organizată Platformă de schimb bune practici în domeniul anti-discriminării și egalității de șanse pentru angajatori creată.	2024 2027	CNCD ANR ANFP ITM Camere de Comerț Asociații Patronale Sindicate ONG-uri interesate	Buget de stat

ANEXA 7 - Cadrul instituțional de implementare a Strategiei

I. Rolul și responsabilitățile resurselor umane la nivel local și județean în implementarea, monitorizarea și evaluarea măsurilor din Strategie aferentă perioadei 2022-2027

1. Birourile Judeţene pentru Romi

Birourile judeţene pentru romi (BJR) sunt structuri funcţionale organizate la nivel judeţean în cadrul Instituţiilor Prefectului. Din componenţa acestora fac parte minim 3 experţi/funcţionari din aparatul de execuţie şi/sau conducere, dintre care minim unul dintre experţi aparţine minorităţii rome, cunoaște particularităţile sociale și culturale ale comunităților cu romi de la nivel judeţean, este cunoscător al limbirii romani. În cazul în care nu există un astfel de post în organigramă, acesta se va crea special, după ce actul normativ va fi publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I. Apartenența etnică a expertului sau experților romi în cadrul Biroului Județean pentru Romi vine să consolideze dimensiunea participării reale a romilor în structurile administrației publice, o recomandare[1] a Consiliului Uniunii Europene asumate și de România (2021/C 93/01).

Membrii BJR desfăşoară activităţi în echipă, în mod planificat, întreprind periodic vizite de evaluare și monitorizare a situaţiei comunităţilor de cetăţeni români aparţinând minorităţii rome, obţin date şi informații de la nivel local pe care le centralizează la nivel judeţean.

BJR funcţionează în subordinea prefectului și beneficiază de asistență tehnică și metodologică a ANR.

Componenţa nominală a BJR se stabileşte prin ordin al prefectului.

Atribuțiile cadru ale BJR includ, însă nu se limitează la:

1) Elaborarea planului judeţean de măsuri privind incluziunea cetăţenilor români aparţinând minorităţii rome, în colaborare cu experții/consilierii Consiliului Județean, prin armonizarea principalelor nevoi identificate prin procesul de facilitare comunitară sau identificate de către autorităţile publice locale, cu măsurile prevăzute în Strategie;
2) Monitorizarea implementării măsurilor din aria de activitate a autorităţilor locale şi a serviciilor deconcentrate ale ministerelor de resort pentru îndeplinirea obiectivelor și sarcinilor din Strategie;
3) Sprijinirea implementării măsurilor stabilite în planurile judeţene prin acordarea de consultanţă reprezentanţilor serviciilor deconcentrate și prin facilitarea accesului acestora în cadrul comunităţilor de cetăţeni români aparţinând minorităţii rome;
4) Coordonarea tehnică a resursei umane care activează la nivel local/comunitar în procesul de identificare a nevoilor locale, realizarea planurilor locale de acțiune, monitorizarea și evaluarea măsurilor prevăzute în planurile locale de acțiune;
5) Întocmirea rapoartelor anuale de progres referitoare la implementarea planului judeţean de măsuri privind incluziunea cetăţenilor români aparţinând minorităţii rome şi, după adoptarea acestora în Grupul de Lucru Mixt , înaintarea către prefect și ANR;
6) Organizarea periodică a întâlnirilor Grupului de Lucru Mixt, înființat la nivel județean.

Serviciile publice deconcentrate, participante în Grupul de Lucru Mixt judeţean (GLM)

Grupul de lucru mixt (GLM) este format la nivel judeţean din reprezentanţi ai structurilor deconcentrate ale ministerelor, ai Consiliului Judetean, membrii organizaţiilor neguvernamentale şi delegaţi ai comunităţilor

[1] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021H0319(01)&qid=1640184466697&from=RO

locale cu un număr semnificativ de cetăţeni români aparţinând minorităţii rome, inclusiv consilieri judeţeni/locali.

GLM se înființează prin ordin al prefectului și are ca principale atribuții:

1) GLM realizează şi adoptă planul de măsuri pentru incluziunea socială a cetăţenilor români aparţinând minorităţii rome elaborat la nivel judeţean de BJR;

2) GLM monitorizează și evaluează stadiul implementării măsurilor/proiectelor prevăzute în planurile judeţene de măsuri;

3) GLM realizează rapoarte de progres și le transmite către ministerele responsabile și către Agenția Națională pentru Romi, anual sau ori de câte ori sunt solicitate.

Fiecare instituţie reprezentată în GLM va fi responsabilă pentru implementarea măsurilor din aria sa de activitate, cuprinse în planul judeţean de măsuri.

În vederea îndeplinirii sarcinilor asumate, adaptate nevoilor membrilor comunităților vulnerabile cu romi de la nivel local/comunitar, GLM poate înființa subcomisii/grupuri de lucru cu participarea membrilor societății civile, liderilor formali și informali ai romilor, experți și alți factori interesați care au activitate în beneficiul comunităților vulnerabile cu romi.

Descrierea relaționării dintre Biroului Judeţean pentru Romi din cadrul Instituţiei Prefectului, și Agenția Națională pentru Romi

Principalele activități ale BJR	**Activitățile ANR – asigurarea de asistență metodologică BJR**
- elaborarea planului judeţean de măsuri privind incluziunea cetăţenilor români aparţinând minorităţii rome, prin armonizarea principalelor nevoi identificate prin procesul de facilitare comunitară sau identificate de către autorităţile publice locale, cu măsurile prevăzute în Strategie; - monitorizarea implementării măsurilor din aria de activitate a autorităţilor locale şi a serviciilor deconcentrate ale ministerelor de resort pentru îndeplinirea obiectivelor și sarcinilor din Strategie; - sprijinirea implementării măsurilor stabilite în planurile judeţene prin acordarea de consultanţă reprezentanţilor serviciilor deconcentrate și prin facilitarea accesului acestora în cadrul comunităţilor de cetăţeni români aparţinând minorităţii rome; - coordonarea tehnică a resursei umane care activează la nivel local/comunitar în procesul de identificare a nevoilor locale, realizarea planurilor locale de acțiune; - monitorizarea și evaluarea măsurilor regasite în planurile locale de acțiune; - întocmirea rapoartelor anuale de progres referitoare la implementarea planului judeţean de măsuri privind incluziunea cetăţenilor români aparţinând minorităţii rome şi, după	- Asigură suport metodologic coordonatorilor activităţii BJR în procesul de implementare a activităţilor; - Asigură suport metodologic în procesul de identificare a nevoilor membrilor comunităților locale cu romi, realizarea de planuri judeţene de măsuri, implementarea planurilor judeţene de măsuri, monitorizarea și evaluarea rezultatelor obţinute; - Oferă asistență tehnică de specialitate specifică domeniului de activitate experţilor delegaţi de instituţiile deconcentrate în cadrul GLM cu atribuţii în domeniul incluziunii romilor; - Analizează rapoartele de progres întocmite de către Birourile Judeţene pentru Romi și oferă propuneri și observații; - Facilitează comunicarea dintre BJR și membrii societăţii civile de la nivel judeţean/central cu activitate în domeniul incluziunii romilor; - Oferă asistenţă de specialitate experţilor GLM în procesul de elaborare a instrumentelor de lucru (metodologii studii/cercetări,

ANEXA 7 - Cadrul instituțional de implementare a Strategiei

adoptarea acestora în Grupul de Lucru Mixt , înaintarea către prefect și ANRș - Organizarea periodică a întâlnirilor Grupului de Lucru Mixt, înființat la nivel județean.	metodologii monitorizare și evaluare, metodologii de planificare strategică la nivel local/judeţean, s.a); - Oferă asistență tehnică experţilor BJR în procesul de realizare de recomandări de politică publică pe domenii sectoriale bazate pe nevoile comunităților cu romi și le înaintează membrulor GLM desemnaţi de instituţiile deconcentrate; - Pune pe agenda de discuţii membrilor GLM posibilele disfuncţionalităţi și propune soluţii în vederera remedierii, propune iniţiative care să contribuie la eficientizarea procesului de implementare a măsurilor prevăzute în planul de măsuri din Strategie și la îmbunătăţirea situaţiei membrilor grupurilor vulnerabile din comunităţile cu romi; - Oferă sprijin experţilor BJR în procesul de înființare a grupurilor de lucru tematice și sprijină tehnic activitatea membrilor grupurilor de lucru; - Oferă asistenţă de specialitate experţilor BJR în procesul de derulare a unor acţiuni privind combaterea și prevenirea discriminării romilor; - Solicită date şi informații de la autorităţile publice judeţene, necesare îndeplinirii atribuţiilor în domeniul incluziunii sociale; - Sprijină tehnic activitatea BJR în procesul de oranizare și implementare a unor acţiuni privind păstrarea, exprimarea şi dezvoltarea identităţii etnice, a persoanelor aparţinând minorităţii romilor; - Oferă asistenţă de specialitate experţilor BJR în procesul de monitorizare și evaluare a planurilor judeţene de măsuri; - Oferă asistență de specialitate BJR în procesul de coordonare tehnică a resursei umane care activează la nivel local cu atribuţii în domeniul incluziunii romilor; - Participă la şedinţele ordinare ale BJR și emite puncte de vedere în funcţie de subiectele menţionate pe agenda de lucru.

ANEXA 7 - Cadrul instituțional de implementare a Strategiei

Principalele activităţi implementate de Biroul Judeţean Romi sunt:

a) Cooperează cu instituţiile descentralizate ale ministerelor și ale celorlalte instituții ale administraţiei publice locale cu responsabilităţi în implementarea Planului General de Măsuri al Strategiei Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome și cu consilierii CJ;

a) Organizează periodic întâlnirile Grupului de Lucru Mixt, înfiinţat la nivel judeţean, cu parteneri ai Instituţiei Prefectului, Biroul Judeţean pentru Romi, serviciile publice deconcentrate ale ministerelor, precum și cu autorităţile administraţiei publice judeţene/locale și ai organizaţiilor neguvernamentale care se ocupă de problemele minorităţii romilor; asigură secretariatului tehnic al Grupului de Lucru Mixt format la nivel judeţean.

b) Elaborează planul judeţean de măsuri privind incluziunea minorităţii rome prin armonizarea principalelor nevoi ale comunităţilor locuite de cetăţeni aparţinând minorităţii rome (identificate prin procesul de facilitare comunitară sau identificate de către autorităţile publice locale) cu măsurile prevăzute în Strategie. Grupul de Lucru Mixt adoptă planul judeţean de măsuri privind incluziunea minorităţii rome elaborat de Biroul Judeţean Pentru Romi, în baza Strategie. Fiecare instituţie reprezentată în Grupul de Lucru Mixt este responsabilă pentru implementarea măsurilor din aria sa de activitate, cuprinse în planul judeţean de măsuri.

c) Introducerea măsurilor din Strategie în planurile de dezvoltare a judeţelor, sau, după caz, în planurile integrate de dezvoltare urbană, planurile de dezvoltare regională.

d) Monitorizarea implementării măsurilor din aria de activitate a serviciilor deconcentrate ale ministerelor de resort și a partenerilor sociali pentru îndeplinirea obiectivelor şi sarcinilor din Strategie.

e) Întocmește rapoartele semestriale de progres referitoare la implementarea planului judeţean de măsuri privind incluziunea minorităţii rome şi înaintarea lor atât către DGRIP-MAI cât și către Agenţia Naţională pentru Romi

f) Stabileşte și menţine relaţii de colaborare cu organizaţii guvernamentale și neguvernamentale și cu organisme internaţionale ce au ca atribuţii soluţionarea problemelor referitoare la respectarea drepturilor omului, în general, a drepturilor minorităţii romilor în special;

g) Întocmeşte, actualizează şi ţine evidenţă datelor primite de la instituţiile administraţiei publice și organizaţiile neguvernamentale;

h) Identifică, evaluează și prioritizează problemelor cu care se confruntă membrii comunităţilor de romi;

i) Identifică situaţiile de risc din comunitate;

Având în vedere activităţile enunţate mai sus, Agenţia Naţională pentru Romi are rolul de a oferi asistenţă metodologică de specialitate experţilor în procesul de elaborare a instrumentelor de lucru (metodologii studii/cercetări, metodologii monitorizare și evaluare, metodologii de planificare strategică la nivel local/judeţean s.a), realizarea de recomandări de politică publică bazate pe nevoile comunităților cu romi, punerea pe agenda de discuţii posibilele disfuncţionalităţi ale GLM și propune soluţii în vederea remedierii, propune iniţiative care să contribuie la eficientizarea procesului de implementare a măsurilor prevăzute în planul local/judeţean de măsuri și la îmbunătăţirea situaţiei membrilor grupurilor vulnerabile din comunităţile cu romi.

Totodată, specific, în relaţia cu Biroul Judeţean pentu Romi, ANR va implementa următoarele activităţi:

- Asigură suport metodologic coordonatorilor activităţii BJR în procesul de implementare a activităţilor;

- Asigură suport metodologic BJR în procesul de identificarea nevoilor membrilor comunităților locale cu romi, realizarea de planuri judeţene de măsuri, implementarea planurilor judeţene de măsuri, monitorizarea și evaluarea rezultatelor obţinute;

- Facilitează comunicarea dintre BJR și membrii societăţii civile de la nivel judeţean/central cu activitate în domeniul incluziunii romilor;

ANEXA 7 - Cadrul instituțional de implementare a Strategiei

- Oferă asistenţă de specialitate BJR, în procesul de elaborare a instrumentelor de lucru (metodologii studii/cercetări, metodologii monitorizare și evaluare, metodologii de planificare strategică la nivel local/judeţean, s.a);

- Sprijină tehnic activitatea BJR în procesul de organizare și implementare a unor acţiuni privind păstrarea, exprimarea şi dezvoltarea identităţii etnice, a persoanelor aparţinând minorităţii romilor;

- Oferă asistenţă de specialitate experţilor BJR în procesul de monitorizare și evaluare a planurilor judeţene de măsuri;

- Oferă asistenţă de specialitate BJR în procesul de coordonare tehnică a resursei umane care activează la nivel local cu atribuţii în domeniul incluziunii romilor;

- Participă la şedinţele ordinare ale BJR și GLM și emite puncte de vedere în funcţie de subiectele menţionate pe agenda de lucru;

- În funcţie de disponibilitate, participă alături de expertul pentru problemele romilor la vizitele de monitorizare organizate la nivel local**.**

2. Expertul local pentru romi de la nivelul primăriilor

Experţii locali pentru romi sunt angajaţi şi funcţionează la nivelul primăriilor și se află în coordonarea BJR din punct de vedere tehnic, iar din punct de vedere administrativ primarului. Experţii locali aparţin minorităţii rome şi reprezintă o interfaţă dintre autorităţile publice locale şi comunităţile de cetăţeni români aparţinând minorităţii rome.

Experţii locali pentru romi au un rol esenţial în procesul de facilitare comunitară şi organizează, la nivel local, Grupul de Iniţiativă Locală (GIL) și Grupul de Lucru Local (GLL).

Grupul de iniţiativă locală (GIL) este format din reprezentanţi ai cetăţenilor români aparţinând minorităţii rome. Expertul local pentru romi propune componenţa GIL care va fi agreată de către Grupul de Lucru Local. Rolul GIL este de a identifica, în baza procesului de facilitare comunitară organizat de expertul local pentru romi, principalele nevoi şi priorităţi la nivelul comunităţii, conform direcţiilor de acțiune ale Strategiei şi de a face propuneri care vor fi discutate în cadrul GLL.

Grupul de Lucru Local (GLL) este format din expertul local pentru romi, reprezentanţi ai instituţiilor publice locale, lucrători comunitari (mediatori sanitari, mediatori școlari, ș.a), membri ai Consiliului Local (inclusiv consilieri aparţinând minorităţii rome), membri ai organizaţiilor neguvernamentale şi un delegat al comunităţii locale a cetăţenilor români aparţinând minorităţii rome din cadrul GIL. GLL va fi înființat prin HCL (Hotărâre a Consiliului Local).

Grupul de Lucru Local (GLL) are ca principală atribuție elaborarea planului local de măsuri privind incluziunea cetăţenilor români aparţinând minorităţii rome prin armonizarea principalelor nevoi identificate prin procesul de facilitare comunitară în cadrul GIL sau identificate de către autorităţile publice locale, cu măsurile prevăzute în Strategie. Planul de acțiune va fi asumat de către Consiliul Local prin Hotărâre.

Fiecare membru al GLL va fi responsabil pentru implementarea măsurilor din aria sa de activitate, cuprinse în planul local de acțiune.

Atribuţii ale GLL

1) Introducerea planului local de acțiune privind incluziunea romilor în strategia de dezvoltare a localităţii;
2) Transmiterea planului local de acțiune către BJR în vederea introducerii în planul judeţean de măsuri;
3) Monitorizarea implementării măsurilor din planul de acțiune locală și formularea de propuneri în vederea îmbunătăţirii acestora;

4) Întocmirea rapoartelor semestriale de monitorizare a progresului înregistrat în implementarea planului de acțiune locală și transmiterea lor către primar, BJR şi ANR.

Descrierea procesului de coordonare metodologică a activităţilor la nivel local

Autorităţile publice locale au un rol foarte important în procesul de **identificare a nevoilor membrilor comunităţilor vulnerabile cu romi**, în procesul de planificare și implementare a unor măsuri în vederea reducerii vulnerabilităţii acestei categorii de populaţie vulnerabilă, angajarea și coordonarea lucrătorilor comunitari în beneficiul romilor (experţi locali pentru problemele romilor, mediatori sanitari, mediatori şcolari, consilieri în aparatul de lucru al primarului), atragerea de resurse financiare extrabugetare în vederea implementării unor programe/proiecte în beneficiul comunităților vulnerabile cu romi, înființarea și gestionarea activităţii membrilor Grupului de iniţiativă locală.

Coordonarea metodologică a lucrătorilor comunitari în beneficiul romilor (experţi locali pentru problemele romilor, mediatori sanitari, mediatori şcolari, consilieri în aparatul de lucru al primarului) revine în sarcina expertului pe problematica romilor din cadrul BJR.

Experţii locali pentru romi sunt angajaţi şi funcţionează la nivelul primăriilor. Ei se subordonează tehnic BJR și administrativ primarului. Experţii locali aparţin minorităţii rome şi reprezintă principala interfaţă dintre autorităţile publice locale și comunităţile de cetăţeni români aparţinând minorităţii rome.

Expertul local pentru problemele romilor este o persoană de etnie romă din comunitate, având dublu rol, respectiv de reprezentare a comunităţii de romi în primărie şi a primăriei în comunitatea de romi. Expertul local pentru problemele romilor este angajat al primăriei lucrând în cadrul unor echipe pluridisciplinare, care asigură servicii de suţinere specializată pentru comunităţile de romi.

Experţii locali pentru problemele romilor funcţionează la nivelul primăriilor şi sunt responsabili pentru desfăşurarea în plan local a acţiunilor de îmbunătăţire a situaţiei romilor. Experţii locali reprezintă principalii mediatori dintre autorităţile administraţiei publice-locale și comunităţile de romi.

Expertul local pentru problemele romilor se ocupă cu: medierea, consilierea, îndrumarea populaţiei de romi şi pentru aceasta colaborează cu diverse instituţii, planifică activităţi legate de comunitate; monitorizează intervenţiile făcute în comunitate, în cadrul unei echipe pluridisciplinare sau interdisciplinare, care deserveşte funcţionarea autorităţilor publice locale și a comunităţii de romi. De aceea, expertul local pentru problemele romilor intervine atât în cadrul instituţional, cât și în comunitate, la nivelul asigurării relaţiei cu diverse servicii specializate: educaționale, locative, de sănătate, de igienă, medicale, de asistență socială etc.

Experţii locali pentru romi au un rol esenţial în procesul de facilitare comunitară şi organizează, la nivel local, Grupul de Iniţiativă Locală (GIL) și Grupul de Lucru Local (GLL).

Principalele **atribuţii ale expertului local** sunt:

- Realizarea planului local de acțiune privind incluziunea romilor;
- Transmiterea planului local de acțiune către BJR în vederea introducerii în planul judeţean de măsuri;
- Implementarea și monitorizarea implementării măsurilor din planul de acțiune locală și formularea de propuneri în vederea îmbunătăţirii acestora;
- Întocmirea rapoartelor semestriale de monitorizare a progresului înregistrat în implementarea planului de acțiune locală și transmiterea lor către primar, BJR şi ANR;
- Conlucrarea cu alte resurse umanele de la nivel local (mediatori sanitari, mediatori şcolari, profesori limba romani, asistent social, asistent medical comunitar, s.a) în vederea identificării problemelor cu care se confruntă populaţia vulnerabilă de etnie romă;
- Colaborează cu asociaţii, fundaţii și institute care monitorizează situaţia respectării drepturilor omului, gradul de incluziune a romilor și stadiul implementării politicilor publice pentru romi, a unor proiecte și programe destinate romilor în plan local;

ANEXA 7 - Cadrul instituțional de implementare a Strategiei

- Identificarea, evaluarea și selecţia problemelor cu care se confruntă membrii comunităţilor de romi;
- Identificarea situaţiilor de risc din comunitate și întocmirea de note de informare către APL și BJR;
- Coordonează procesul de implementare a planurilor locale referitoare la romi, îndeosebi pentru rezolvarea problemelor identificate;
- Participă la elaborarea proiectelor de dezvoltare locală a comunităţilor de romi în colaborare cu administraţia publică locală, O.N.G.-uri şi alţi actori de la nivel naţional, regional, local;
- Participă la medierea conflictelor inter şi intracomunitare;
- Informează permanent comunitatea de romi, prin lideri formali și informali, precum și O.N.G.-urile locale cu privire la Hotărârile Consiliului Local şi oportunităţi de rezolvare a unor probleme ale romilor din localitate.

Având în vedere activităţile enunţate mai sus, expertul pentru problemele romilor din cadrul BJR are rolul de a oferi asistenţă metodologică de specialitate experţilor locali romi în procesul de elaborare a instrumentelor de lucru (metodologii, studii, cercetări, metodologii monitorizare și evaluare, metodologii de planificare strategică la nivel local ș.a), realizarea de recomandări de politică publică locală bazate pe nevoile comunităților cu romi, punerea pe agenda de discuţii posibilele disfuncţionalităţi ale GLL și propune soluţii în vederera remedierii, propune iniţiative care să contribuie la eficientizarea procesului de implementare a măsurilor prevăzute în planul local de măsuri și la îmbunătăţirea situaţiei membrilor grupurilor vulnerabile din comunităţile cu romi.

Specific, în relaţia cu experţii locali, BJR va implementa următoarele activităţi:

- asigură suport metodologic experţilor locali în procesul de implementare a activităţilor (identificarea nevoilor membrilor comunităților locale cu romi, realizarea de planuri locale de măsuri, implementarea planurilor locale de măsuri, monitorizarea și evaluarea rezultatelor obţinute);

- Sprijină expertul local în procesul de realizare a rapoartelor de progres;

- Oferă asistenţă de specialitate experţilor în procesul de elaborare a instrumentelor de lucru (metodologii, studii, cercetări, metodologii monitorizare și evaluare, metodologii de planificare strategică la nivel local, ș.a);

- Oferă sprijin experţilor în procesul de înfiinţare a grupurilor de lucru tematice și sprijină tehnic activitatea membrilor grupurilor de lucru;

- Coordonează tehnic procesul de elaborare de studii și cercetări în domeniul incluziunii romilor la nivel local;

- Sprijină tehnic activitatea expertului local în procesul de organizare și implementare a unor acţiuni privind păstrarea, exprimarea şi dezvoltarea identităţii etnice, a persoanelor aparţinând minorităţii romilor;

- Oferă asistenţă de specialitate experţilor locali în procesul de monitorizare și evaluare a planurilor locale de măsuri;

- Oferă asistenţă de specialitate experţilor locali în procesul de coordonare tehnică a resursei umane care activează la nivel local cu atribuţii în domeniul incluziunii romilor;

- În funcţie de disponibilitate, participă alături de expertul pe problematica romilor la vizitele de monitorizare organizate la nivel local sau întâlnirile de lucru ale membrilor GLL.

ANEXA 7 - Cadrul instituțional de implementare a Strategiei

II. Instituții, structuri și responsabilități instituționale în implementarea Strategiei

	Nivel local		Nivel județean	
	Instituție/Structură	**Responsabilități**	**Instituție/Structură**	**Responsabilități**
	Primărie – autoritate executivă Primarul asigură respectarea drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale cetăţenilor, a prevederilor Constituţiei, precum şi punerea în aplicare a legilor, a decretelor Preşedintelui României, a hotărârilor şi ordonanţelor Guvernului, a hotărârilor consiliului local; dispune măsurile necesare şi acordă sprijin pentru aplicarea ordinelor şi instrucţiunilor cu caracter normativ ale miniştrilor, ale celorlalţi conducători ai autorităţilor administraţiei publice centrale, ale prefectului, precum şi a hotărârilor consiliului judeţean, în condiţiile legii (art.61, alin.2). elaborează proiectele de strategii privind starea economică, socială şi de mediu a unităţii administrativ-teritoriale şi le supune aprobării consiliului local. Art.63, alin3, lit c	**Analiză de nevoi** a comunităților vulnerabile cu romi, care va fi utilizată ca și notă de fundamentare pentru Planul de acțiune locală pentru incluziunea comunităților de romi. **Plan de acţiune locală pentru incluziunea comunităţilor de romi,** care cuprinde măsuri în vederea reducerii vulnerabilității acestei categorii de populație. Este recomandat ca Planul de acțiune locală să cuprindă inclusiv, dar nu exclusiv: obiective, activități, măsuri, indicatori, rezultate, termene de realizare, buget. **Proiecte de dezvoltare locală a comunităţilor de romi** în colaborare cu O.N.G.-uri şi alţi actori de la nivel local, judeţean, regional sau naţional. **Angajarea și coordonarea lucrătorilor comunitari în beneficiul romilor** (experți locali pentru problemele romilor, mediatori sanitari, mediatori școlari, consilieri în aparatul de lucru al primarului), **Alocarea de resurse financiare de la bugetul local şi atragerea de resurse financiare extrabugetare** în vederea implementării unor	**Instituţia Prefectului,** prin Birourile județene pentru romi - BJR. **Instituții deconcentrate și descentralizate de specialitate la nivel județean.**	**Planul județean de măsuri privind incluziunea cetăţenilor români aparţinând minorităţii rome,** prin armonizarea principalelor nevoi identificate prin procesul de facilitare comunitară sau identificate de către autoritățile publice locale, cu măsurile prevăzute în Strategie; **Proiecte de dezvoltare județeană cu includerea comunităților de romi defavorizate.** **Constituirea Biroului Județean pentru Romi**. **Raport de Monitorizare a implementării măsurilor din aria de activitate a autorităţilor locale şi a serviciilor deconcentrate** ale ministerelor de resort pentru îndeplinirea obiectivelor și sarcinilor din Strategie – BJR; **Rapoarte de progres semestriale și anuale, referitoare la implementarea planului județean de măsuri privind incluziunea cetăţenilor români aparţinând minorităţii rome şi înaintarea către prefect și ANR** - BJR**;** **Întâlniri lunare ale Grupului de Lucru Mixt**, înființat la nivel județean, cu parteneri ai Instituției Prefectului, Biroul Județean pentru Romi, serviciile publice deconcentrate ale ministerelor precum și cu autoritățile administrației publice județene/locale și ai organizațiilor neguvernamentale care se ocupa de problemele minorității romilor; **Analiza rapoartelor de progres în domeniul incluziunii romilor din judeţ**, stadiului

ANEXA 7 - Cadrul instituțional de implementare a Strategiei

		programe/proiecte în beneficiul comunităților vulnerabile cu romi, **Înființarea și gestionarea activității membrilor Grupului de inițiativă locală.** **Transmiterea planului local de acțiune către BJR în vederea introducerii în planul județean de măsuri.** Monitorizarea implementării măsurilor din planul de acțiune locală și formularea de propuneri în vederea îmbunătăţirii acestora. Întocmirea rapoartelor periodice de monitorizare a progresului înregistrat în implementarea planului de acțiune locală și transmiterea lor către BJR.		îndeplinirii Planului judeţean de acţiune, nevoilor şi dificultăţilor cu care se confruntă serviciile publice deconcentrate în implementarea Planurilor sectoriale de intervenţie. **Propunerea de măsuri în vederea îmbunătăţirii activităţii.** Includerea măsurilor sectoriale specifice din Planul județean de măsuri privind incluziunea cetăţenilor români aparţinând minorităţii rome, în planul de intervenție al instituției. **Bugetarea anuală şi implementarea măsurilor pentru incluziunea romilor, incluse în planul instituției.** **Rapoarte periodice de progres** privind implementarea măsurilor asumate și bugetate, transmise către Instituția Prefectului – BJR.
	Grupul de Lucru Local – GLL. GLL va fi înfiinţat prin hotărâre a Consiliului Local.	GLL este format din expertul local pentru romi, reprezentanţi ai instituţiilor publice locale, membri ai consiliului local (inclusiv consilieri aleşi aparţinând minorităţii rome), membri ai organizaţiilor neguvernamentale şi un delegat al comunităţii locale a cetăţenilor români aparţinând minorităţii rome din cadrul GIL. Avizarea în GLL a **Planului de acţiune locală pentru incluziunea comunităţilor de romi**, în calitate de structură de consultare locală pentru realizarea şi	**Grupul de lucru Mixt – GLM** Grupului de Lucru Mixt înființat la nivel județean, cu parteneri ai Instituției prefectului, Biroul Județean pentru Romi, serviciile publice deconcentrate ale ministerelor precum și cu autoritățile administrației publice județene/locale și ai organizațiilor neguvernamentale care se ocupă de problemele	Întâlnirile Grupului de Lucru Mixt vor fi organizate de Instituţia Prefectului, prin Biroul Judeţean pentru Romi. **Avizarea și asumarea de către instituțiile participante în GLM a Planului județean de măsuri privind incluziunea cetăţenilor români aparţinând minorităţii rome.**

ANEXA 7 - Cadrul instituțional de implementare a Strategiei

		implementarea Strategiei.	minorităţii romilor	
	Consiliul Local – autoritate deliberativă la nivel local.	Analiza, adoptarea și bugetarea **prin Hotărâre a Consiliului Local** a **Planului de acţiune locală pentru incluziunea comunităţilor de romi,** inclusiv prin alocarea de resurse financiare de la bugetul local pentru implementarea acestui plan.		**Planul județean de măsuri privind incluziunea cetăţenilor români aparţinând minorităţii rome, pentru perioada 2022-2027, realizat în colaborare cu BJR.** **Includerea și bugetarea Planului județean de măsuri privind incluziunea cetăţenilor români aparţinând minorităţii rome, în Planul Județean de Dezvoltare, prin Hotărâre a Consiliului Județean.** **Proiecte de investiții realizate cu includerea comunităților de romi dezavantajate.** **Ședințe lunare de lucru cu experții BJR.**

ANEXA 7 - Cadrul instituțional de implementare a Strategiei